

številka 7 |

julij 1982 | letnik 29

rodna gruda slovenija



krka, tovarna zdravil, n. sol. o.
pharmaceutical and chemical works



KRKA

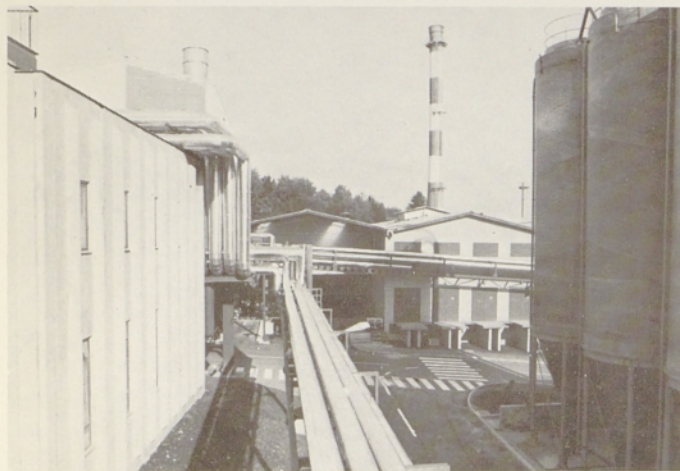
novo mesto
jugoslavia

KRKA EXPORT IMPORT

61001 LJUBLJANA

P. O. B. 387

Titova 99



Delovna organizacija Krka je lani praznovala 25-letnico obstoja. V tem obdobju se je iz majhne lekarne, kjer je začela svojo pot, razvila v sodobno visoko tehnološko tovarno bazičnih farmacevtskih in kemičnih surovin, zdravil, veterinarskih in kozmetičnih izdelkov, obenem pa spodbuja nabiranje zelišč, jih predeluje in širi mrežo zdraviliškega turizma.

Že leta 1960 je bilo v Krki zaposlenih 380 delavcev, na fakultetah po vsej Jugoslaviji pa se je šolalo preko 70 štipendistov, zdaj pa Krka šteje 3200 delavk in delavcev.

Glavni proizvodni obrati so v Novem mestu, v Ljutomeru izdelujejo posebne vrste zdravil, v srbskem mestu Svrlijig pa je obrat za odkup in predelavo zelišč. Krka pa je s sodelovanjem še nekaterih partnerjev zgradila sodobno farmacevtsko tovarno v glavnem kenijskem mestu Nairobiju na osnovi lastnih idejnih, tehnoloških in tehničnih projektov, uvedla poskusno proizvodnjo in izšolala strokovnjake in delavce iz te prijateljske in neuvrščene države.

V Krki izdelujejo okoli 160 različnih vrst zdravil za bolezni srca in ožilja, infekcijske in parazitarne bolezni, revmatizem, duševne motnje, bolezni prebavil itd. Prav tako izdelujejo še hormonske preparate, vitamine, rentgenska kontrastna sredstva, veterinarske in kozmetične preparate ter izdelke za široko porabo.

Brez nenehnega vlaganja v razvojno raziskovalno, kontrolno in analitsko dejavnost ta delovna organizacija ne bi mogla

dohajati napredka v svetovni farmacevtski industriji in se uvrstiti med najpomembnejše izvoznike v tej panogi. V petnajstih letih, odkar obstaja inštitut, so Krkini strokovnjaki prijaviili 120 izumov, 133 tehničnih izboljšav in 24 koristnih predlogov. Vložili so 385 patentnih prijav doma in v tujini in jim odobrili skupaj 221 patentov.

Prav zaradi odločne usmeritve na lastno znanje pri proizvodnji bazičnih farmacevtskih surovin se je Krka uvrstila med največje proizvajalce antibiotikov, pri čemer uporablja pretežno domače surovine. Prav ti izdelki so našli pot na svetovna tržišča, še posebej pa so cenjeni zaradi izredne kakovosti, kar dokazuje tudi posebna registracija ameriškega zveznega urada za hrano in zdravila, ki je pogoj za uspešen izvoz v zahodne države. V zadnjih petih letih je povprečna izvozna rast znašala kar 30% in je lani dosegla 60 mio. dolarjev. Izvažajo na vse celine, kjer poznajo predvsem Krkine antibiotike in gotova zdravila. Prav posebej se Krka uveljavlja v razvijajočih se državah Afrike in Azije, kamor ne izvažata le svojih izdelkov, ampak se dogovarja za trajnejše poslovno tehnično sodelovanje. Krkini načrti za prihodnost so ambiciozni, vendar v okviru možnosti, ki jih narekuje gospodarski položaj. Osredotočila se bo predvsem na izpopolnitev sedanjih proizvodnih postopkov in povečanje zmogljivosti proizvodnje antibiotikov in farmacevtskih ter kemičnih surovin, razen tega pa bo skrbela tudi za hitrejši razvoj zdraviliškega turizma. Vsekakor bo ta delovna organizacija še naprej skrbela za družbeno in socialno varnost delavcev, predvsem za zagotovitev stanovanj, prehrane in dobro počutje vseh pri delu in v prostem času. Krka je in bo sklenila vrsto samoupravnih sporazumov z drugimi delovnimi organizacijami za zagotovitev čimveč domačih surovin za proizvodnjo, nemoteno oskrbo zdravil na domačem trgu in zagotavljanje deviz za uvoz najnujnejših surovin. Na ta način bo lahko še naprej tako uspešno poslovala in sodelovala pri razvoju ne le ožje dolenjske regije temveč širše jugoslovanske skupnosti.



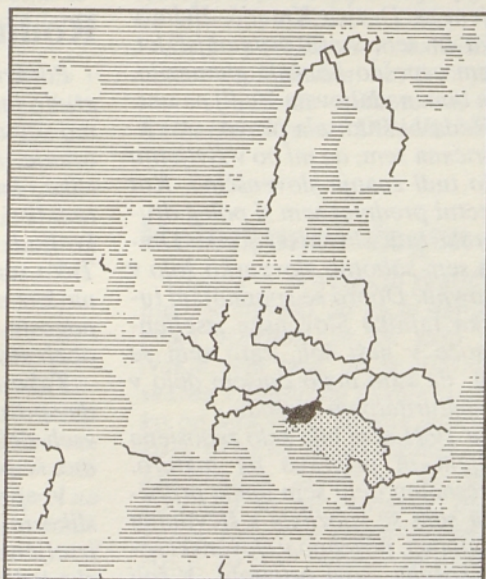
KRKA

**eleuterokok
maratonik[®]
vitanova**

rodna gruda slovenija



130327



Vaša pisma	2
Dogodki	4
Jugoslavija in svet – Gospodarske novice	6
Kulturni dom – spomenik velikemu pisatelju	8
Loko poznajo na vseh kontinentih	11
Vas nad Škocjanskimi jamami	12
Biser, ki čaka na turiste	14
Po Sloveniji	16
Nova, lepša podoba Črne gore	18
Golf ni igra za izbrance	19
Turistični vodnik	21
Naravni zakladi Slovenije	21
Slovenija v mojem objektivu	22
Ljudske šege na Slovenskem	24
Korenine – Ali prekmurska ljudska pesem še živi?	26
Naši po svetu	28
Vaše zgodbe – Janko Benigar	32
Umetniška beseda – Janez Trdina: Jutrovica	34
Mladim po srcu	36
Krožek mladih dopisnikov	38
Nove knjige in plošče	39
Materinščina	40
Mislimo na glas	42
Filatelija, Vaš kotic, Slovenski lonc	43

Slika na naslovni strani:

Cankarjev dom v Ljubljani, glavni vhod

Foto: Joco Žnidaršič

Izdaja

Slovenska izseljenska matica
Ljubljana, telefon 061 210-732

Naslov

61000 Ljubljana Cankarjeva 1 II, p. p. 169
Slovenija, Jugoslavija
Telefon uredništva 061 210-716
Telefon uprave 061 210-757

Glavni in odgovorni urednik

Jože Prešeren

Urednica

Jagoda Vigele

Tehnični urednik

Bruno Feher

Uredniški odbor

Marko Kern, Marko Pogačnik, Jože Prešeren,
Ina Slokan, Mila Šenk, Jagoda Vigele, Matjaž
Vizjak, Janez Zrnec

Izdajateljski svet

Mitja Vošnjak (predsednik), dr. Vladimir
Klemenčič, Anna Krasna, Mira Mihelič,
Ernest Petrin, Milan Pogačnik, Drago Seliger,
Lenart Šetinc, Ciril Šter, Ciril Zlobec

Prevajalci

Alberto Gregorič (španščina),
Milena Milojevič-Sheppard (angleščina)
Revija izhaja vsak mesec,
8. in 9. številka izideta skupno.

Letna naročnina

Jugoslavija 330 din, Avstrija 170 Asch,
Avstralija 10 aus. \$, Anglija 6 Lstg., Belgija
420 Bfr, Danska 80 Dkr, Finska 48 FM,
Francija 60 FF, Nizozemska 27 Hfl, Italija
13.000 Lit, Kanada 13 can \$, ZR Nemčija
25 DM, Norveška 65 Nkr, Švedska 60 Skr,
Švica 20 Sfr, ZDA – U. S. A. 11 US \$,
Južnoameriške države 11 US \$.

Avionska naročnina

Severna Amerika 20 US \$ ali 24 can \$, Južna
Amerika 22 US \$, Avstralija 20 aus \$

Plačilo naročnine

Dinarski tekoči račun: 50100-678-45356
Devizni račun: 50100-620-107-257300-
2818 5

pri Ljubljanski banki – Plačilo je možno
tudi po mednarodni poštni nakaznici ali
s čekom, naslovljenim na »Slovenska
izseljenska matica« v priporočenem pismu.
Poštnina plačana pri pošti 61102 Ljubljana

Tisk

ČGP Delo, Ljubljana

Oproščeno prometnega davka po pristojnem
sklepu št. 421-1/173 z dne 24. VII. 1973

»Povabili smo delavce, prišli so ljudje,« tako ugotavljajo sociologi v številnih državah, ki so v zadnjih desetletjih zaposlile tisoče in tisoče tujih delavcev. Ti delavci so prav gotovo prišli tja zato, ker so jih potrebovali, ker so lahko le z njihovo pomočjo izpeljali svoj gospodarski »čudež« do konca. Takrat pa, ko so potrebovali le njihove pridne roke, marsikdo ni pričakoval, da bodo ti ljudje pripeljali s seboj tudi svoje družine in s tem svoje navade, svoj način življenja, ki se močno razlikuje od navad države gostiteljice.

Marsikje so kmalu nastala gibanja, porojena iz sovraštva do teh prišlekov. Začeli so razširjati gesla, ki naj bi to sovraštvo še podpihovala; ne da bi pomislili na posledice, so ponekod začeli zahtevati izgon vseh tujcev, z zakonom naj bi postopno zmanjševali njih število.

K sreči so vsa takšna gibanja doslej ostala v manjšini. Večina ljudi le še ohranja zdrav razum, je dovolj razgledana in dovolj človeška, da se zna izogniti mračnjaštvu, ki včasih želi obrniti kolo časa daleč nazaj. Svet je vse bolj pomešan med seboj. Razdalje so se skrajšale, čedalje manjše so tudi razlike v načinih življenja na posameznih koncih sveta. Tudi naša ožja domovina Slovenija pri tem ni izjema, tudi k nam se ljudje priseljujejo ali se odseljujejo od nas. Slovensko gospodarstvo zaposluje prek sto tisoč delavcev iz drugih jugoslovanskih republik, vse več pa je tudi tujcev, ki se želijo naseliti pri nas. To so ljudje, ki so poročeni z našimi, ali pa prihajajo zgolj zato, ker jim je pri nas všeč. Tudi potomci slovenskih izseljencev so med njimi, rojeni v tujem svetu, ki so se zavedli svojih korenin. Z odprtim srcem sprejemamo vsakogar, ki ima prav tako odprto srce. Vse bolj lahko ugotavljamo, da »etnično čistih« narodov na svetu morda sploh nikoli ni bilo, vsekakor pa jih ni v tem pisanem sodobnem svetu.

Jože Prešeren

Slovenščina mi bo koristila

Najprej bi se vam rada predstavila. Imenujem se Dorica Kmetič, živim v Sydneyu in sem stara osemnajst let. Lani sem uspešno končala gimnazijo, letos pa bom nadaljevala študij na univerzi. Rada bi študirala pravo.

Prepričana sem, da mi bo v življenju koristilo tudi znanje slovenščine. Kot maturitetni predmet sem si poleg drugih izbrala tudi slovenski jezik. Obiskovala sem sobotno slovensko šolo v Bankstownu. Dobro se spominjam tudi obiska tajnika Slovenske izseljenske matice v naši šoli, zato sem se odločila, da vam malo opišem delo v našem maturitetnem razredu.

V letu 1981 sem bila zelo zaposlena s študijem in pripravo na matura. Kljub resnemu delu sem imela priložnost, da sem se spoznala s številnimi novimi znanci, posebno v slovenski šoli, novi sošolci, novi prijatelji. V šoli smo skupno z našo učiteljico Mariso Ličan predelali slovnico, literaturo, nekaj zgodovine in zemljepisa. Pouk je bil zelo zanimiv, saj smo med učenjem odkrivali lepote materinega jezika in domovine. Sam študij nam ni delal velikih težav, ker smo se sami odločili za učenje, toda naša učiteljica se je večkrat znašla v težavah. Pri manjkovalo ji je učnega gradiva: knjig, časopisov, travok idr. Upam, da bodo imeli bodoči maturanti več gradiva in da se bodo lažje učili slovenščine.

Čas je hitro minil in že je bila pred nami matura. Ustni izpit smo opravljali septembra. Nato smo se skrbno pripravljali na pismeni izpit, ki je bil 17. novembra lani. V tem času smo se pripravljali tudi na slovensko radijsko oddajo. Vsak maturant je moral opirati govor, snov pa si je izbral lahko sam. Tudi to je bilo posebno doživetje. Še zdaj se spominjam, kakšno tremo sem imela pred mikrofonom.

Čeprav so bili živci napeti in možgani utrujeni, smo se na izpitu dobro počutili, ker smo bili dobro pripravljani. Naš trud je bil poplačan in znanje nam je koristilo.

Še posebno doživetje je bil za vse nas slovenski maturantski ples. Vsak maturant je bil predstavljen slovenski skupnosti in častnim gostom. Vsak je dobil v spomin plaketo – darilo slovenskih organizacij v Sydneyu in knjigo »Slovensko ljudsko izročilo«, ki nam jo je poslala Slovenska izseljenska matica. V imenu vseh devetih maturantov bi se vam rada zahvalila za čudovito darilo, ki nas bo vedno spominjalo na mladostne čase, ko smo se ukvarjali s slovenščino. Knjiga nas bo vedno opozarjala, da smo otroci slovenskih staršev, ki so se rodili v lepi Sloveniji.

Dorica Kmetič,
Five Dock, N. S.W., Avstralija

Rodna gruda povezuje

Poravnavam naročnino za Rodno grudo in Slovenski koledar. Ob tem pa naj omenim, da je oboje zanimivo branje, še posebno pa vlečejo lepe slike, katere si vsi radi ogledujemo, tudi tisti, ki niso naše narodnosti. Veliko ljudi zanima naša lepa Jugoslavija. Tako sem bila jaz izbrana za tolmača, na kar sem zelo ponosna. Seveda so pogoste tudi primerjave življenja na obeh straneh.

Tako nas vse to izobražuje in družijo, da spoznamo naš narod, raztresen po vseh delih sveta in vendar se znajdemo, še posebno z revijo Rodna gruda.

V aprilski številki lani sem opazila sliko in spis pod imenom »Slovensko izseljenstvo«. Na sliki je bila francoska ladja, polna prvih izseljencev in to v začetku tega stoletja. Med potniki sem spoznala svojega pokojnega očeta Jerneja Frangeža. Lahko si mislite, kako sem bila presenečena, ko sem ugotovila, da je to v resnici on. Spoznala sem ga potem, ker si je bil med potjo nabavil lepo krzveno kapo, katero je pozneje daroval meni in sem jo zelo vzljubila ter jo hranila za spomin.

On je odšel prvič v letu 1907, ko sem bila stara dve leti, z željo, da bi našel boljši kos kruha. Vrnil se je po petih letih in to po nepričakovani smrti moje matere. Vendar ni vzdržal doma, po nekaj mesecih se je spet odločil za pot nazaj, kjer ga je čakalo stalno delo. Pač pa ni pozabil na družino, stalno nas je podpiral in nam trem hčerkam slednjič omogočil, da smo prispele v to deželo.

Zaradi vsega tega mi je Rodna gruda še toliko bolj priljubljena in želim, da bi nas razveseljevala še dolgo vrsto let. Hkrati čestitam za tako izvrstno vodstvo in urejanje revije. Kar ostane od naročnine, naj gre v tiskovni sklad in to v spomin na vse žrtve, ki so izgubile življenje v letalski nesreči.

Helen Cerar,
New Berlin, Wis., ZDA

Spomini na srečanje s Titom

Že večkrat sem vam želela pisati, vendar sem doslej vedno odlašala. Že 14 let živim v Holandiji, kjer sem poročena z domačinom in imava hčerko, staro 10 let. Ona govori holandsko, ker se tako pogovarjava tudi midva z možem. Zdaj bi se pa tudi ona rada učila slovensko, vendar bo to najbrž zelo težko, ker tukaj ni nobene slovenske dopolnilne šole. Oba z možem sva gostinca in tako sem nenehno v stiku z ljudmi. Imela sva šest let tudi slovensko restavraco, ki je bila kar uspešna, seveda pa je bilo z njo tudi veliko dela. Moj mož je kuhar in moram vam priznati, da tudi z značilnimi slovenskimi jedmi ni imel nobenih težav. Tukaj pa je najbolj popularna francoska kuhinja.

Pred približno 16 leti sem delala v hotelu Kras v Postojni. Takrat je bil v našem hotelu gost tudi predsednik Tito z ženo Jovanko. Medtem ko je Jovanka obiskala Postojnsko jamo, smo se mi strežno osebje slikali s Titom. Zelo me je prizadela njegova smrt in takrat sem si dala tudi povečati sliko.

Rodno grudo sem že prejemale, potem pa je nenadoma prenehala prihajati. Odslej bi jo rada spet redno prejemale in prav tako tudi Slovenski koledar. Zelo rada berem vse o Sloveniji in tudi tukaj rada delam reklamo za našo lepo domovino. Z možem sva že večkrat organizirala filmske večere, na katerih sva med drugim prikazovala tudi filme, ki sva jih sama posnela med obiskom Jugoslavije. Filme nam posoja tudi predstavništvo jugoslovanske turistične zveze.

Še to: mogoče boste v Rodni grudi kdaj opisali kaj več o Radencih in Boračevi, kjer sem se rodila in kjer še živijo moji starši. Pristrčne pozdrave vsem v uredništvu in vsem Slovencem doma in na tujem.

Vera Wentink,
Roosteren (Lim.), Nizozemska

Širom zemeljske krogle

Rada berem vse, kar je v Rodni grudi, posebno pa si ogledujem slike lepih krajev, ki jih nisem nikoli videla. Priporočam jo vsem Slovencem širom zemeljske krogle, da si jo naroče, ker si s tem obujajo spomine na mlada leta, ko so morali iti po svetu.

Jaz živim v državi Washington že od leta 1908. Leta 1958 sem šla na obisk k sorodnikom v okolici Bleda, kar jih je bilo še živih. V zadnjih 20 letih pa jih je še nekaj odšlo počivat za zmerom. Tudi jaz sem že v visoki starosti v 90. letu, vendar pa bi še vedno pogrešala Rodno grudo, če je ne bi prejemale. Res pa je, da včasih kar dolgo

traja, predno pride do države Washington. Pozdravljam vse naročnike Rodne grude, posebno pa Mary Puhek v Spokane.

Mary Omejc, Valley, Washington,

Ni bilo slovenskih šol

Cenjeno uredništvo prosim, da mi oprostijo zaradi zamude pri plačilu naročnine. Oči so mi opešale, da ne morem veliko brati, vendar pa me je sin pregovoril, naj obnovim naročnino, ker tudi sam rad kaj prebere. Žal moji otroci niso obiskovali slovenskih šol, ker jih ni bilo, vendar pa so vsi znali slovensko, ko so bili majhni. Vnukinja bi se rada učila vsaj enega slovanskega jezika v kolegiju, vendar nimajo profesorja. Ona zdaj poučuje tuje jezike na univerzi v Toledu, Ohio.

Ko bo potekla moja naročnina, obvestite mojega sina, ker bom jaz medtem verjetno že odšla na oni svet.

Katherine Krainz, Detroit, Mich.,

Kolomonov žegen

Članek o slovenskih pratikah v januarški številki, ki ga je napisala Darinka Kladnik, je bil zelo zanimiv. Nekje sem bral, da je Blasnikova tiskarna v Ljubljani tiskala veliko pratio od leta 1846 do leta 1945. Blasnikova tiskarna je tiskala leta 1920 tudi »Kolomone Shegen«. Številni strokovnjaki so mi povedali, da je bila knjiga Kolomov žegen čarovna knjiga. Ali je to res? Ničesar ne vem o tem. Pišem vam, ker imam slovenski rokopis Shegna Kolomona iz leta 1827, najbrž s Koroške. Ob kaki priložnosti boste morda napisali kaj o tem.

Anton Blenio, Trst, Italija

Iz tolminskega kraja

Zelo rad berem Rodno grudo, ker zvem, kaj delamo Slovenci doma in po svetu. Ob priliki bi rad, da bi napisali še kaj od našega tolminskega kraja, ker sem od tam doma. Lepe pozdrave vsem v uredništvu in vsem Slovencem po svetu.

Jože Ivančič, Schumacher, Ont., Kanada

Sladka gora

Spet je leto naokoli in čas je, da obnovim naročnino za mojo najdražjo revijo. Pristrčna hvala za tako lepo urejeno Rodno grudo. Res je nekaj za vsakogar, da se lahko razvedri ob branju ali pa samo ob gledanju prelepih slovenskih krajev.

Doma sem iz Sladke gore pri Šmarju pri Jelšah. Mogoče se bo v Rodni

grudi nekoč pojavila slika mojega rojstnega kraja. Če bo to mogoče, že vnaprej lepa hvala.

Pozdravljam vse Slovence po svetu, posebno lepe pozdrave pa vsem v uredništvu Rodne grude.

Julie Hrup,
Calgary, Alberta, Kanada

Že dolgo ni bilo tako lepo

V avgustu 1981 sem bila na obisku v dragi domači deželi. Vse me je tako prevzelo, da se je bilo kar težko vrniti nazaj. Vem samo to, da mi že dolgo ni bilo tako lepo kot na dopustu v prelepi domovini. Z besedo se ne da popisati, kako je pri nas po več letih odsotnosti. Povsod, kamor stopiš, je vse drugače. Po več letih odsotnosti še vedno srečuješ znance in prijatelje, pa številne sodelavce, s katerimi smo delali skupaj, povsod naletiš na toplino in pri srčnost. Zelo sem hvaležna vsem. Rada bi šla tudi letos, vendar pa bo to težko, ker sem še redno zaposlena.

Ivanka Jovanović,
Ottawa, Ont., Kanada

Bogdanu v slovo

V juniju lani je v hudi avtomobilski nesreči, ki je zahtevala štiri mlada življenja, umrl tudi Bogdan Wisoczanski iz Lamonta, star komaj 19 let. Bil je zelo dober in prijazen fant. Tekoče je govoril tudi slovenski jezik in zelo rad je prišel v naš slovenski dom v Edmontonu. Bogdanova mama je doma iz Prekmurja, oče pa je bil s Poljske, vendar je že umrl, ko je bilo fantu komaj 3 leta.

Slovensko društvo iz Edmontona mu je poslalo velik šopek rdečih in belih nageljnov, ob odprtem grobu pa mu je spregovoril Slavko Zupet. Pevci društva so mu v slovo zapeli slovensko pesem. Na zadnji poti ga je popremilo tudi veliko število ljudi.

Mami Mariji, sestrama Elizabeti in Kristini ter stricu Jožetu še enkrat izrekamo iskreno sožalje. Bogdana smo vsi cenili in ga pogrešamo!

Justina Turk,
St. Michael, Alberta, Kanada

Naše korenine

Rodno grudo prebiram že več let, ker je nanjo naročena moja prijateljica. Vedno gledam, če bo kaj novic iz Šmartnega pri Litiji, kjer je bila rojena moja mati pred 107 leti, in iz vasi Studenci pri Hrastniku, kjer je bil rojen moj oče pred 109 leti. Jaz sem hodila v šolo v Ameriki, zato ne pišem dobro.

Louise Yoger, Arma Kansas, ZDA

Med uradnimi pogovori, ki sta jih vodila predsednik dr. Rudolf Kirchschräger in predsednik predsedstva Slovenije Viktor Avbelj, so se pogovarjali tudi o nekaterih odprtih vprašanjih med obema državama. Tu gre zlasti za položaj slovenske manjšine v Avstriji pa tudi za vprašanja maloobmejnega gospodarskega sodelovanja, za vračanje arhivov in podobno.

Med uradnimi pogovori, ki sta jih vodila predsednik dr. Rudolf Kirchschräger in predsednik predsedstva Slovenije Viktor Avbelj, so se pogovarjali tudi o nekaterih odprtih vprašanjih med obema državama. Tu gre zlasti za položaj slovenske manjšine v Avstriji pa tudi za vprašanja maloobmejnega gospodarskega sodelovanja, za vračanje arhivov in podobno.

Milka Planinc – predsednica zvezne vlade

Mandatarka za sestavo nove jugoslovanske zvezne vlade je Milka Planinc iz SR Hrvatske. Nova vlada je sestavljena iz dveh delov. V prvem je 14 ljudi, izvoljenih po ustavnem načelu enakopravne zastopanosti republik

Nova tovarna Gorenja

Tovarna gospodinjske opreme Gorenje iz Titovega Velenja, ki zaposluje že okrog 7500 delavcev, bo gradila

Zaupanje v samoupravljanje

V novi veliki dvorani Cankarjevega doma je bil od 15. do 17. aprila 9. kongres Zveze komunistov Slovenije, ki se ga je udeležilo 1677 udeležencev, med katerimi je bilo 785 delegatov, prek 500 gostov, številni novinarji in drugi. Udeleženci so počastili spomin Josipa Broza Tita in Edvarda Kardelja, uvodni referat pa je prebral predsednik centralnega komiteja France Popit. Za tem je kongres delal v komisijah za socialistične samoupravne družbenoekonomske odnose in razvoj, za razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja, za vprašanja vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture, za mednarodne odnose in v komisiji za razvoj in statut.

Kongres je izvolil tudi nov 93-članski centralni komitej ter druge organe, na prvi seji centralnega komiteja, ki je bila takoj po sklepu kongresa, pa so izvolili 16-člansko predsedstvo. Za novega predsednika centralnega komiteja je bil izvoljen Andrej Marinc, za sekretarja pa Miha Ravnik.

Mednarodno srečanje v Portorožu

V Portorožu je bilo sredi aprila četrto mednarodno srečanje avtobusnih prevoznikov, agencij in izdelovalcev avtobusov (AMI 82). Iz 13 držav je dopotovalo v Portorož z različnimi avtobusi, od katerih so bili nekateri med vrhunskimi dosežki na tem področju, okrog 6000 tujih gostov, ki so za nekaj dni zasedli vse hotele ob slovenski in delu hrvaške obale.

Kirchschräger v Sloveniji

V okviru uradnega in prijateljskega obiska v Jugoslaviji je Slovenijo v aprilu za en dan obiskal avstrijski predsednik dr. Rudolf Kirchschräger, ki ga je spremljal tudi zunanji minister dr. Willibald Pahr in drugi. V Ljubljani si je avstrijski predsednik ogledal Inštitut Jožefa Stefana.



Ljubljanski grad že nekaj let obnavljajo, da bi bil spet simbol in okras mesta. V aprilu letos so za obiskovalce ponovno odprli prenovljeni grajski stolp, od koder je čudovit razgled po vsej ljubljanski kotlini (foto: Janez Zrnec)

in pokrajin, kar pomeni, da sta v njej iz vsake republike po dva, iz pokrajin pa po eden. V drugem delu vlade so zvezni sekretarji in predsedniki zveznih komitejev, skupno 13 ljudi.

Iz Slovenije so v jugoslovanski vladi zastopani: podpredsednik Zvone Dragan (podpredsedniki so trije), Janko Smole – predsednik poslovnega odbora Ljubljanske banke, zvezni sekretar za notranje zadeve je Stane Dolanc, zvezni sekretar za finance je Jože Florjančič, predsednik zveznega komiteja za zakonodajo pa je Janko Česnik.

Novi jugoslovanski zvezni sekretar za zunanje zadeve je Lazar Mojsov.

Več jugoslovanskega blaga brez carine

Ministrski svet Evropske gospodarske skupnosti je konec aprila uradno objavil, da se bodo dvignile uvozne meje za Jugoslavijo, o čemer so se sporazumeli pred nekaj meseci. Sporazum predvideva uvoz jugoslovanskih industrijskih izdelkov v države članice te skupnosti brez carinskih dajatev. Izjema je približno 30 izdelkov, katerih letni uvoz je omejen.

S tem je dobila naša država več možnosti za izvoz naših umetnih gnojil, gume, lesa, čevljev, izdelkov iz bakra, cinka in aluminija, koles, pohištva, tekstilnih izdelkov in naftnih derivatov.

Priznanja Osvobodilne fronte slovenskega naroda

Ob obletnici ustanovitve Osvobodilne fronte slovenskega naroda, 27. aprila, so v Ljubljani slovesno podelili letošnja priznanja OF dvajsetim posameznikom za njihov vsestranski prispevek h graditvi naše samoupravne družbe. Prejeli so jih: Jože Eberl, Ivan Germovšek, Vitko Hlaj, Albina Jensterle, Frančiška Jereb, Vid Jerič, Vinco Kersnič, Jože Koren, Lovro Kramer, Sonja Lapajne-Oblak, Gorazd Marinček, Cvetko Novak, Boris Lenček, Stane Potočar, Rihard Romih, Karel Stropnik, Valentina Tomlje, Janko Vogrinec, Slavica Zemljic in Rudi Zrinski.

Novoles – največji ameriški dobavitelj gugalnikov

Na Dolenjskem je že vrsta tovarn, ki so močno usmerjena v mednarodno menjavo. Izdelke z Dolenjske je moč

najti skoraj po vsem svetu: IMV proda na tuje prek 18.000 avtomobilov, Krka zdravila v prek 60 držav, med temi tudi antibiotike na najzahtevnejša trga v ZDA in Japonsko, Novoteks je največji izvoznik metrskega blaga v ZDA, tovarna pohištva Novoles pa je največji svetovni dobavitelj ZDA tradicionalnega ameriškega artikla – gugalnika.

Ljubljana ima novo »županjo«

Skupščina mesta Ljubljane je na svojem prvem zasedanju v novem sestavu, poročali smo že, da smo imeli letos volitve, razrešila dosedanjega predsednika mestne skupščine dr. Marjana Rožiča, ki odhaja na novo delovno dolžnost, za novo predsednico pa izvolila Tino Tomlje, diplomirano pravnico, ki je doslej opravljala odgovorno dolžnost v slovenski skupščini.

Nova tovarna v Kozjem

V vasi Kozje v občini Šmarje, ki spada med nerazvite kozjanske občine, so ob obletnici ustanovitve OF odprli nov obrat steklarne Boris Kidrič iz Rogaške Slatine. V novem obratu bo

zaposlenih 160 delavcev, izdelovali pa bodo kristalne kozarce in druge izdelke iz kristala. Več kot polovico izdelkov bodo izvozili, največ v Združene države Amerike.

Seminar za učitelje slovenskega dopolnilnega pouka v tujini

Dopolnilni pouk slovenščine na tujem marsikje praznuje že deseto obletnico. Da bi bila njegova kakovostna raven čedalje višja, sta zavod SR Slovenije za šolstvo in Zveza kulturnih organizacij tudi letos pripravila seminar za naše prosvetne delavce na tujem, tokrat v Radovljici. Na njem so strokovnjaki, tako kot vsa leta doslej, seznanili udeležence z dosežki in prijemi pri poučevanju slovenskih otrok na tujem. Letošnji seminar se je od dosedanjih razlikoval predvsem po tem, da so potekala predavanja za vzgojitelje predšolskih otrok in učitelje ločeno, učitelji pa so se po lastnem zanimanju lahko odločali za poslušanje predavanj, ki so hkrati potekala v treh skupinah. Učitelji in vzgojitelji so tudi letos dobili precej napotkov za delo v razmerah, kakršne srečujejo v tujini, tako da bodo lahko še bolj obogatili slovenski dopolnilni pouk.



Učitelji slovenskega dopolnilnega pouka in vzgojitelji predšolskih otrok so z zanimanjem spremljali predavanja strokovnjakov in hkrati povedano primerjali med poukom z učitelji v osnovni šoli v Radovljici

Načela so poceni

Ko je utihnil zadnji strel druge svetovne vojne, si je svet oddahnil in ljudje so si bili enotni, da je bila to zadnja velika norost človeštva, ki je ne bodo nikoli več ponovili. Kmalu se je izkazalo, da so se zmotili. Svetovne vojne sicer resda ni bilo (in upajmo, da bo tako tudi ostalo), a kri je žal tekla še velikokrat.

Zmagovalci druge svetovne vojne so na pogorišču ustanovili Organizacijo Združenih narodov, ki naj bi s svojo Ustanovno listino ne samo dala obrazec za mir in varnost narodov sveta, marveč skrbela tudi za uresničevanje tega najširšega človeškega smotra. Žal se je tudi to pokazalo kot le omejeno učinkovito sredstvo, zakaj vojn in oboroženih spopadov ni manjkalo.

In prav zadnja dva oborožena spopada, iransko-iraška vojna in britansko-argentinska nesoglasja okoli Falklandskega otočja, sta znova opozorila na nevarnosti, ki prežijo na svetovni mir in varnost.

Kako je mogoče, da je mir še vedno tako krhek, nevarnost vojn pa tako velika, ko pa so vendar vse države, članice svetovne organizacije, sprejele in potrdile načela Ustanovne listine? In ta načela zelo jasno in določno opredeljujejo »pravila igre« v mednarodnih odnosih. Načel o suverenosti držav, ozemeljski nedotakljivosti, nevmešavanju v notranje zadeve, uporabi sile in tako naprej, prav res ni treba dopolnjevati, ker so dovolj dober kažipot k miru za vse narode tega sveta.

In vendar miru ni, ali pa ga nenehno ogrožajo spori, ki včasih in ponekod prerasčajo v vojne.

Kako je to mogoče, ko pa bi se zdelo, da so se države, članice Združenih narodov, nepreklicno obvezale, da bodo ta sveta načela povsod in vselej spoštovali.

Kaj je narobe?

Na prvi pogled je odgovor jasen in ne kdove kako težak: države pač ne spoštujejo sprejetih obveznosti, ki ostajajo mrtva črka na papirju te ali one listine, resolucije ali deklaracije. Toda zakaj je to tako?

Prav gotovo izvira velik del sporov in nesporazumov iz preteklosti, ki se je kot dediščina prenesla v sedanost. To velja na primer še posebej za obmejne in ozemeljske spore. Dovolj je, če pogledamo zemljevid nekaterih celin, Afrike na primer: tu so mejne črte potegnjene tisoče kilometrov daleč, ravne so kot puščice in sekajo cela ozemlja, ne da bi upoštevale ljudi, ki tod živijo. Te meje so potegnile nekdanje kolonialne sile, ko so si delile Afriko v preteklem in začetku tega stoletja. Tedaj nihče ni resneje pomislil, da tu žive narodi, ki bodo nekoč postali samostojni in suvereni v svojih državah. A ko se je to zgodilo, v Afriki v začetku šestdesetih let tega stoletja, so nove države pač uokvirile stare kolonialne meje. Voditelji novih afriških držav so spoznali, da je bolje, če sprejmejo te stare meje, kot pa, da začrtajo nove: če bi se namreč lotili tega, bi bržkone to zelo zavleklo proces osamosvojitve ali dekolonizacije, saj bi se ob novih mejah marsikje utegnili vneti spori. Torej so sprejeli meje take, kakršne so zarisali nekdanji kolonialni gospodarji. A izkazalo se je, da so naposled tudi te meje porodile vrsto nevšečnosti, ki so ponekod, denimo v primeru Etiopije in Somalije, prerasle v odkrite vojne.

Podobnih primerov bi zlahka našli še več, tudi v iransko-iraški vojni ali nesporazumu v zvezi s Falklandskim otokom.

V teh, in v veliki večini drugih primerov, so posamični interesi ob takem ali drugačnem vmešavanju blokov prevagali nad vsemi drugimi. Pozabljena so vsa lepa načela iz ustanovne listine Združenih narodov in izvirna načela neuvrščenosti.

Nihče kajpak ne odreka državam pravice, da se potegujejo za svoje koristi in uveljavljajo svoje interese, toda to bi morale storiti mirno, s pogajalnimi in ne z orožjem, na bojnem polju.

Žal tega pogosto ne storijo in to kljub žalostni izkušnji, da je cena za nesporazumevanje v vseh primerih dosti večja od tiste, ki bi jo plačali za uspešen konec pogajanj. Iransko-iraška vojna je na primer obe strani veljala daleč več, kot pa je dejanska vrednost spornega ozemlja, zaradi katerega je spregovorilo orožje. In tudi argentinsko-britanska vojaška akcija je v denarju (da ne omenjamo moralne in politične škode) stala več, kot pa so dejanska vredni Falklandski otoki s svojimi 1813 prebivalci in 650.000 ovčami, kolikor jih je menda tam.

A vsi ti dragi nauki so zaman in prepogosto prizadeti, ne morejo zbrati toliko strpnosti ter modrosti, da bi se ravnali po njih.

Janez Čuček

Gospodarske novice

Dinamična ekonomska rast Slovenije

Slovenski zavod za statistiko je pred nedavnim izdal publikacijo, v kateri je prikazan razvoj naše republike v zadnjih letih. Iz objavljenih podatkov je razvidno, da je za celotno povojno razdobje razvoja Slovenije kakor tudi celotne Jugoslavije značilna dinamična gospodarska rast.

Od leta 1953 do 1980 je družbeni proizvod v Sloveniji naraščal po stopnji 7,2 odstotka letno in se povečal za 6 in pol krat. V letu 1980 je Slovenija ustvarila 16,1 odstotka celotnega družbenega proizvoda Jugoslavije, medtem ko je leta 1976 znašal delež še 16,4 odstotka.

Zanimivi so podatki o naraščanju narodnega dohodka. Ta je v vsem povojnem obdobju izredno hitro naraščal, saj se je od leta 1953 povečal kar za 6,5-krat. Povprečna letna stopnja rasti narodnega dohodka v Sloveniji je znašala 7,2 odstotka, v Jugoslaviji pa 6,4 odstotka.

V povojnem obdobju je bila industrijska proizvodnja glavna nosilka gospodarske rasti in se je ves čas, razen zadnjih pet let, razvijala hitreje kot vse druge gospodarske dejavnosti. Od leta 1952 do 1980 se je devetkratno povečala – po poprečni letni stopnji rasti 8,2 odstotka, merjeno z ustvarjenim družbenim proizvodom po stalnih cenah.

Delež industrije v skupno ustvarjenem družbenem proizvodu se je povečal od 34 na 44 odstotkov. V tem razdobju se je Slovenija razvijala iz slabo razvite agrarnoindustrijske dežele, za katero so bile značilne velike rezerve delovne sile, v srednje razvito industrijsko deželo s povsem drugačnimi problemi in značilnostmi. Hiter gospodarski razvoj je tudi v industriji omogočil zaposlovanje novih delavcev, število zaposlenih delavcev pa se je povečevalo v povprečju za štiri odstotke letno.

Pomembni uspehi so bili doseženi tudi v kmetijstvu, kar zgovorno pričajo podatki o proizvodnji pomembnejših poljščin, sadja in grozdja v letih

1951–1981; pšenica 1951–1960: letno povprečje 78 tisoč ton, lani kar 106 tisoč ton, koruza: 78.000 oziroma 255.000, sladkorna pesa: 5000 na pram 173.000, krompir: 690.000 oziroma 519.000, jabolka: 57.000 oziroma tudi 57.000, hruške: 10.000 na pram 12.000 in grozdje: 77.000 na pram 90.000 ton.

V obdobju 1971 do 1980 je bila v Sloveniji izredno intenzivna dinamika gradbenih del. Vrednost opravljenih gradbenih del je bila v povprečju vsako leto za skoraj 28 odstotkov višja. Delež gradbeništva v skupnem družbenem proizvodu je znašal leta 1980 približno deset odstotkov.

Leta 1960 je bilo v Sloveniji registriranih 16.831 osebnih avtomobilov, dvajset let kasneje pa že 416.448! Od 1058 kilometrov železniških prog v Sloveniji jih je bilo leta 1970 elektrificiranih 337 km, deset let kasneje pa 491 km. Leta 1980 je imela Slovenija 14.650 km cest. Število telefonskih naročnikov se je v desetih letih povečalo od 52.650 na 181.807.

Število gostinskih objektov se je v desetih letih povečalo od 3006 na 3801, število ležišč v gostinstvu pa na 71.927 od prejšnjih 32.782.

V Sloveniji so dosegli izredno lepe uspehe pri gradnji stanovanj. V srednjeročnem obdobju 1976–1980 je bila načrtovana gradnja 65.000 stanovanj presežena za okoli 6000 stanovanj, čeprav v celotnem številu ni bil dosežen načrtovani delež družbenih stanovanj. V obdobju 1971–75 je bilo zgrajenih 32.862 stanovanj v družbeni lasti in 27.812 v zasebni, v naslednjem obdobju pa 31.178 v družbeni in 31.769 stanovanj v zasebni lasti.

V Sloveniji je leta 1980 delovalo 139 znanstvenih organizacij s 4852 znanstveniki.

Nekaj podatkov o izvozu in uvozu: do leta 1970 je znašala letna stopnja izvoza 10 odstotkov, uvoza pa 16 odstotkov, a v naslednjem petletnem razdobju 6 oziroma 6,3 odstotka. V času 1976–1980 se je povečal izvoz za 6,7 odstotka, uvoz pa zmanjšal za 1,1 odstotka.

Poslovanje mešanih bank v tujini, ki so jih ustanovile članice LB

Mešane banke, kjer je udeležena Ljubljanska banka, so v letu 1981 poslovale pozitivno. To je razumljivo za LHB Internationale Handelsbank AG., Frankfurt/Main, ki posluje od leta 1974 in Banque Franco-Yugoslave, Paris, ki posluje od leta 1979. Obe banki sta se že utrdili v poslovanju, premagali začetne težave in izpolnjujeta vse bančne aktivnosti, ki se od mešanih bank pričakujejo – tj. oprav-

ljanje plačilnega prometa, kreditiranje jugoslovanskih podjetij v tujini, vodenje finančne službe za ta podjetja in za ostale jugoslovanske dejavnike, kreditiranje izvoznih in uvoznih aktivnosti jugoslovanskih podjetij, najemanje finančnih sredstev po domicilnih cenah brez dodatkov za riziko.

Anglo Yugoslav LDT (Limited), London in Adria Bank AG., Dunaj sta v letu 1981 zaključili šele prvo poslovno leto. Skupni naporii ustanoviteljev banke so tudi tema bankama omogočili pozitivno poslovanje v letu 1981.

Pri poslovni usmeritvi vseh teh mešanih bank je bilo zaradi poznanih naporov za povečanje jugoslovanskega izvoza in za hitrejšo vnovčevanje izvoza doseženih nekaj pozitivnih rezultatov.

Ljubljanska banka (oziroma njene članice) je poleg tega udeležena s sredstvi še v:

– IICY (Mednarodna korporacija za investicije v Jugoslaviji) v znesku 250.000 ameriških dolarjev

– The Development Bank of Zambia, Lusaka v znesku 62.500 ameriških dolarjev

– Brasilinvest SA, Sao Paolo v znesku 250.000 ameriških dolarjev.

Namen udeležbe banke v omenjenih finančnih institucijah je predvsem plasiranje projektov na področju, ki ga le-te pokrivajo. Poslovanje teh finančnih institucij je pozitivno in Ljubljanska banka-združena banka oziroma članice prejema dividendo.

Inex Adria kupila novo letalo

Na brniško letališče je priletelo iz Long Beacha novo letalo »DC-9 super 80«, ki ga je kupil Inex Adria Aviopromet. Novo letalo je najsodobnejše v svoji kategoriji, opremljeno je z računalniškimi avtomatiziranim sistemom.

V delovni organizaciji Inex Adria Aviopromet so se kljub denarnim težavam za ta nakup odločili zato, da bi modernizirali svojo floto in da bi se obdržali na tujem trgu. Novo letalo je namenjeno predvsem za čarterske plete. Z njim bodo za tuje partnerje prevažali angleške in nemške turiste v Jugoslavijo. Letalo bo letelo pod našim imenom, v njem bo domača posadka dveh pilotov, pomočnika in štiri stewardes.

V Inexovi floti je zdaj 10 letal, od tega so štiri iz serije DC-9 super 80.

Izvoz piščančjega mesa

V perutninskem kombinatu Pivka v Neverkah so za letošnje leto planirali izvoz v višini 6 milijonov dolarjev. V

načrtovani vsoti deviz, ki jo bodo ustvarili z izvozom enodnevnih piščancev in mesa, je vključenih tudi 3500 ton piščančjega mesa. Tega bodo prodali v Italijo, Avstrijo, arabske države in Sovjetsko zvezo. Znatne količine piščančjega mesa grede v Vojvodino, kjer se neverški perutninarji oskrbujejo s koruzo.

Glede na to, da je pred vrati tudi turistična sezona, bodo v Pivki prilagajali dinamiko izvoza domačim potrebam, tako da bodo v sezonskih mesecih izvažali manj. Kljub temu, da predstavlja perutnina v slovenski gostinski ponudbi skromen delež (od 900 ton mesa je piščancev le štirinajst ton), pa pri tem ne gre pozabiti na oskrbo mesnic in trgovin v turističnih krajih.

Na Polzeli presegli izvozne načrte

V prejšnjih dveh mesecih je tovarna nogavic Polzela izvozila 197.400 ženskih hlačnih nogavic, od tega nad 98 tisoč v ZR Nemčijo in 99 tisoč na Nizozemsko v skupni vrednosti 1,6 milijona dinarjev. V okviru dodelavnih del pa so v ZR Nemčijo izvozili nad 1,2 milijona parov ženskih in hlačnih nogavic v vrednosti blizu 4,2 milijona dinarjev. Poleg tega so prodali na tuje 119 tisoč parov moških nogavic v vrednosti 1,5 milijona dinarjev. S tem so v polzelski tovarni močno presegli načrt in si zagotovili oskrbo s surovinami.

Vse je pripravljeno za predor pod Karavankami

Predor bo dolg 7,9 km, od tega 3,3 km na jugoslovanski strani in 4,6 km na avstrijski strani. V prvotni pogodbi, podpisani leta 1977, sta se državi dogovorili, da bi za stroške gradnje vsaka stran prispevala 400 milijonov šilingov, ostala potrebna sredstva pa bi s posojilom zagotovila jugoslovanska organizacija za gradnjo predora, ki bi morala prevzeti tudi vsa jamstva za vračanje kreditov. Po izdelavi glavnega projekta so stroški gradnje narasli na 7 milijard šilingov, tako da bi morala jugoslovanska stran najeti kar 6,2 milijarde šilingov kreditov.

Marca letos je avstrijska banka zagotovila Skupnosti za ceste Slovenije kot investitorju na jugoslovanski strani 1.365 milijonov šilingov kredita. Vračanje anuitet se bo začelo pet let po prejetju kredita v 30 polletnih anuitetah. Za pokritje še manjkajočih sredstev potekajo razgovori med investitorjem in konzorcijem avstrijskih bank.

Dokončan je Cankarjev dom v Ljubljani – ponos vse Slovenije

Kulturni dom – spomenik velikemu pisatelju



Eden od vhodov v Cankarjev dom – vsak dan se vrste v njem obiskovalci iz vse Slovenije

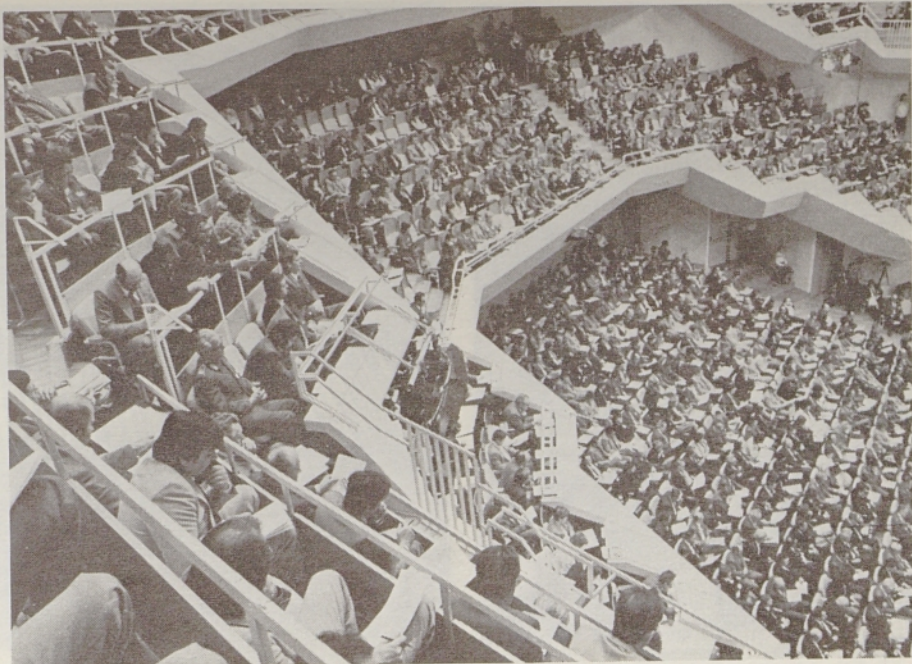
Cankarjev dom v Ljubljani, eden od največjih in tudi najlepših kulturnih domov v tem delu sveta, bo na predvečer tradicionalnega izseljenskega pikenika, ki bo letos v soboto, 3. julija, v Škofji Loki, sprejel tudi prve izseljenske kulturne skupine. To bosta dva moška pevski zbora, ki delujeta med Slovenci v Avstraliji, v Sydneyju in Melbournu, dva harmonikarska orkestra iz Združenih držav Amerike in verjetno še kdo. Med gledalci bo prav

gotovo tudi večina spremljevalcev članov teh kulturnih skupin, ki si bodo ob tej priložnosti lahko prvič ogledali edinstveni dom, svojevrsten spomenik slovenske narodne kulture in hkrati spomenik enemu največjih sinov slovenskega naroda – Ivanu Cankarju.

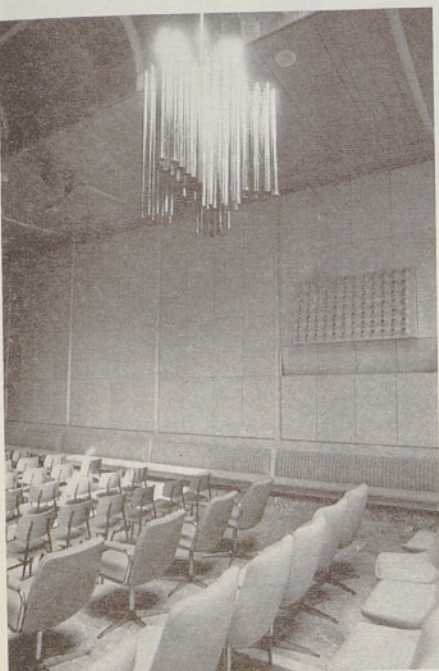
Že nekaj mesecev se v dvoranah Cankarjevega doma vrste najrazličnejše, večinoma kulturne prireditve, v aprilu pa je bila pred kongresom slovenske zveze komunistov odprta tudi

največja dvorana doma. Tako lahko rečemo, da je dom po štirih letih trdega dela končan, v njem pa je največji kompleks večnamenskih dvoran v Sloveniji, pa tudi v Jugoslaviji ter v precejšnjem delu Evrope.

Na Cankarjev dom je ponosna Ljubljana, hkrati z njo pa tudi vsi občani Slovenije, ki so ves čas spremljali potek gradnje ter jo s svojimi prispevki od osebnih dohodkov tudi omogočali. Zato je razumljiva želja večine



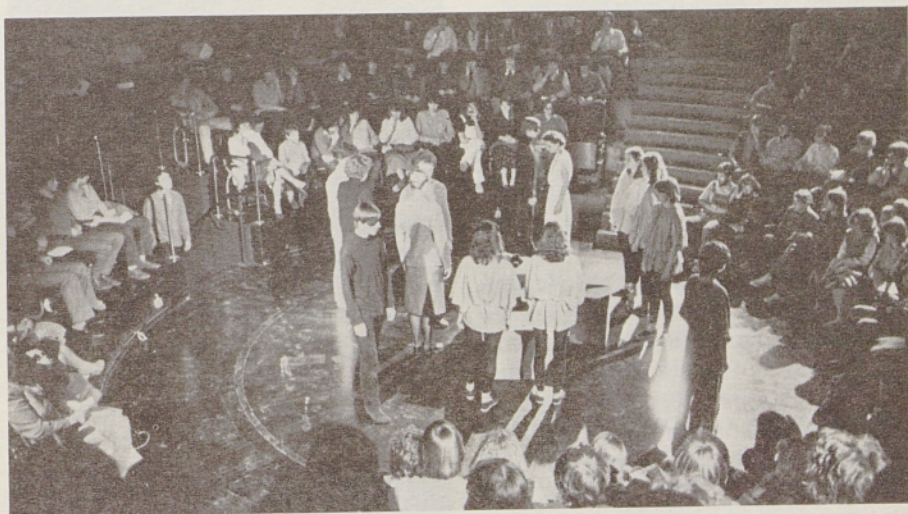
Pogled v veliko dvorano med kongresom zveze komunistov Slovenije



V eni od manjših konferenčnih dvoran Cankarjevega doma

prebivalcev Slovenije, da si ob prvi priložnosti dom ogledajo tudi od znotraj. Zlasti v teh pomladanskih mesecih se vsak dan vrste v domu skupine šolarjev iz vse Slovenije, ki nekateri prihajajo zgolj na ogled doma, drugi pa na ogled razstav ali drugih prireditev.

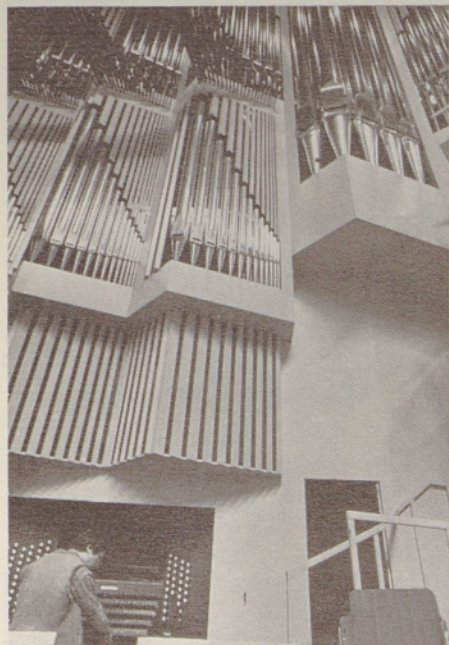
Ponos Ljubljane in vse Slovenije je zlasti velika dvorana Cankarjevega doma, ki je s svojo prostornostjo – sprejme lahko od najmanj 1423 do največ 2137 gostov – največja slovenska dvorana. Dvorana je primerna tako za večje kulturne prireditve kakor tudi za kongrese in podobno. Dvorana ima največji oder v Jugoslaviji, ki sicer še ni dokončan in ne v celoti opremljen. Sam oder je širok in dolg po 20 metrov, spušča se v globino 11 metrov, od tal do stropa nad odrom pa je kar 34 metrov. Na desnem boku dvorane vzbujajo pozornost koncertne orgle – pridobitev, na katero je Sloveni-



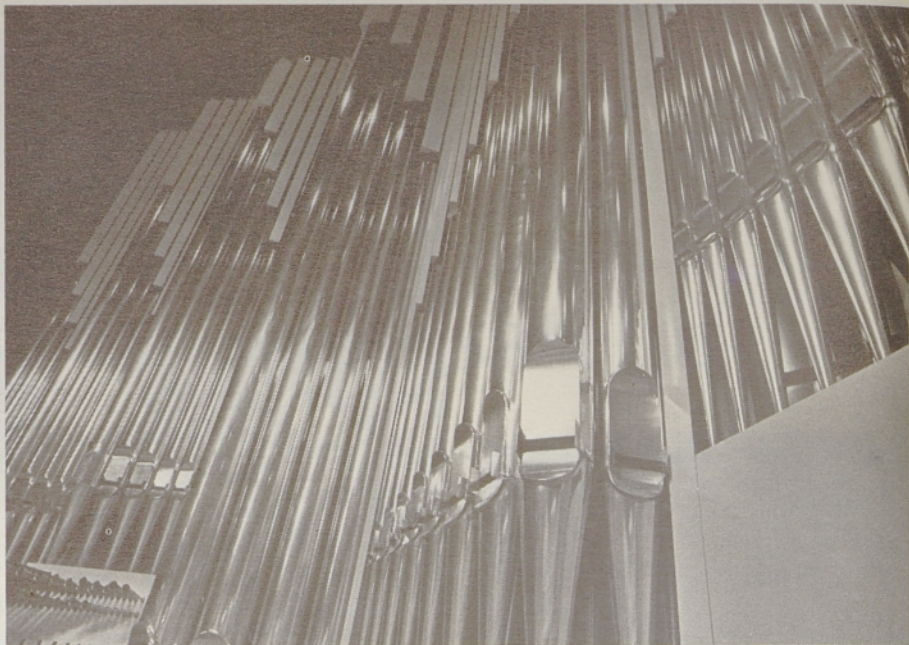
V okrogli dvorani med eno od prireditev



V Cankarjevem domu je tudi restavracija (vse fotografije: Dragan Arrigler)



V veliki dvorani so postavljene koncertne orgle s štirimi manuali



Orgle sestavlja nad 6000 piščali

ja dolgo čakala. Orgle imajo 60 registrskih kombinacij in nekaj nad 6000 piščali, med katerimi je najvišja visoka kar 9,30 metra. Celotna postavitve orgel je visoka okrog 14 metrov. Izdelal jih je zahodnonemški strokovnjak Karl Schucke iz Zahodnega Berlina, eden izmed najznamenitejših izdelovalcev orgel na svetu. Ljubljanske orgle so večje kot tiste v dvorani Berlinke filharmonije istega izdelovalca in prav tolikšne kot v prenovljeni dvorani frankfurtske opere. Posebnost ljubljanskih orgel je četrti, italijanski ali Nakičev manual, imenovan po znamenitem izdelovalcu orgel našega porekla, Petru Nakiču iz 18. stoletja, ki je v glavnem deloval v Italiji. Uradna otvoritev in prva predstavitev novih orgel bo jeseni letos, prav v tem času pa poteka dolgotrajno uglasjevanje. Iz Berlina je posebej za to prišla izurjena skupina uglasjevalcev. Orgle so stale 1,1 milijona nemških mark, izdelovalec pa nudi zanje desetletno garancijo.

Cankarjev dom kot kulturno in kongresno središče ima skupaj nekaj nad 4000 sedežev: do 2137 v veliki dvorani, 670 v srednji, 270 v mali, 300 v Iskrini dvorani, 259 v okrogli, v dveh sejnih dvoranah po 60 sedežev, v stekleni dvorani je 60 sedežev, v štirih manjših sejnih sobah po 30 sedežev in v protokolni sobi, ki ima 70 sedežev. Poleg tega je v veliki sprejemni dvorani prostora za 1800 ljudi. Vse dvorane

so med seboj povezane, dom pa ima štiri vhode.

V domu se bodo predvidoma vrstile, kot smo že omenili, tako večje in manjše kulturne prireditve kakor tudi prireditve za drugačne priložnosti. Kulturno-umetniški dejavnosti pa bo vendarle namenjenih skoraj tri četrtine, 70 odstotkov, doma: od velikih koncertnih prireditev, eksperimentalne glasbe, opere, baleta operete, drame, recitalov, literarnih večerov, musicalov, kulturnozabavnih prireditev do likovnih dejavnosti, raznovrstnih razstav in podobno.

V sklopu kongresne dejavnosti bodo v Cankarjevem domu različni domači in mednarodni kongresi, konference, zbori, srečanja, znanstveni simpoziji ipd. S tem domom je Slovenija enakopravno vstopila v krog prirediteljev kongresov in mednarodnih zborovanj. Postal je tudi 51. član svetovnega združenja kongresnih palač.

Slovenska filharmonija je v repertoarnem načrtu za sezono 1982/83 že predvidela vrsto simfoničnih koncertov v veliki dvorani Cankarjevega doma, saj je znano, da je bilo doslej zanimanje za zanimivejše koncerte precej večje od zmogljivosti sedanje dvorane. Otvoritveni koncert v veliki dvorani bo konec septembra, ko bodo izvajali novo slovensko simfonično delo, Čajkovskega klavirski koncert št. 1 in Beethovno 6. simfonijo.

Pred Cankarjevim domom so v soboto, 8. maja, ob obletnici rojstva Ivana Cankarja, odkrili tudi Cankarjev spomenik, delo akademskega kiparja Slavka Tihca, za katerega je avtor prejel prvo nagrado na natečaju. Spomenik je visok 3,6 metra in prav toliko širok. Stoji na okroglem podstavku. Sestavljen je iz bronastih lamel, ki na eni strani sestavljajo lik Ivana Cankarja, na eni strani pa je vgraviran Cankarjev podpis. Spomenik je prvi te vrste v Jugoslaviji.

Tako je z novim Cankarjevim domom in spomenikom pred njim končno tudi Ljubljana počastila spomin velikega pisatelja. In končno je vsa Slovenija dobila kulturni hram, ki bo služil nam in še številnim poznejšim rodovom.

J. P.

Loko poznajo na vseh kontinentih

Letos bo v soboto, 3. julija, že 27. izseljenski piknik in petnajsti v Škofji Loki, na idiličnem grajskem vrtu, v okolju, ki je kakor narejeno za take piknike in seveda tudi za druge podobne prireditve na prostem. Po napovedih sodeč bo tudi letos na pikniku dovolj gostov z vseh strani sveta, naših rojakov in njihovih prijateljev ter sodrobnikov. Škofjeločani se vneto pripravljajo na kulturni spored, ki bo tudi letos prijeten, domač, del sporeda pa bodo pripravili tudi sami izseljenci oziroma njihove kulturne in zabavne skupine. Pa pozdravi, ta značilnost vseh piknikov, pozdravi rojakov z vseh koncev, pozdravi domači zemlji. Še prej pa tudi pozdravi predstavnikov domovine, Slovenske izseljenske matice in seveda gostiteljev, skupščine občine Škofja Loka. Zadnja štiri leta je v imenu Ločanov pozdravljal rojake predsednik škofjeloške skupščine Viktor Žakelj, ki mu nekateri še vedno radi rečejo »župan«. Njegov čas pa se je v preteklih tednih iztekel, krmilo občine je prepustil novemu predsedniku Matjažu Čepinu.

»V Škofji Loki smo vedno ocenjevali, da so tudi ti pikniki sestavni del širših slovenskih prizadevanj, da bi bili stiki z vsemi našimi ljudmi po svetu, tako z izseljenci kakor tudi z delavci, ki so na začasnem delu v tujini, nenehno živi in vse bolj plodni. Trudili smo se, da bi tudi v naši občini odsevala ta splošno slovenska naravnost,« nam je nekaj tednov pred piknikom in ob izteku svojega mandata dejal nekdanji predsednik občine Viktor Žakelj in nadaljeval:

»S tem, ko smo prevzeli organizacijo teh piknikov, nam je bila dana tudi možnost za uveljavitev našega mesta. In res opažamo, da se zdaj o Škofji Loki govori na vseh kontinentih. To nas veseli, in to nam sproža nove ideje za organizacijo te prireditve. Gostom, ki prihajajo največkrat za en sam dan k nam, imamo dovolj pokazati, saj je bila naša rast v minulih desetletjih izredno dinamična. Radi jim pokažemo naše kulturne dosežke, likovna prizadevanja, našo vsestransko dejavnost ter skrb za ohranjanje narodne kulturne dediščine. Vse to je plod naše



Viktor Žakelj, prejšnji predsednik skupščine občine Škofja Loka med govorom na izseljenskem pikniku



Matjaž Čepin, novi predsednik: »Nadaljevali bomo loško tradicijo.«

pravilne naravnosti v minulih desetletjih.

Posebnega pomena za vse nas so tudi številna srečanja med gosti z vseh koncev sveta in domačini. Ljudje se tako medsebojno bogatimo, si širimo obzorje in ustvarjamo morda tudi nove odnose. Večina izseljencev je zelo vpetih v življenje dežel, kjer stalno žive in tako hote ali ne hote na pikniku zastopajo tudi države, od koder prihajajo. Odprti smo, tako kot vsa naša družbena skupnost, za vse pogovore, vedno pripravljeni na izmenjavo mnenj o vseh platih našega življenja.

Ti živi stiki, ko so se ljudje srečevali, se pogovarjali, spoznavali tu med nami – vemo pa, da pomeni videti veliko več kot le slišati – so izničevali tudi učinke nekaterih emigrantskih krogov, ki prikazujejo razmere pri nas v izkrivljeni luči, in tudi nekaterih tujih propagandnih sredstev. Razbita je bila marsikatera neresnica, ker so ljudje sami spoznali resnico. Mnogi pa so pozneje postali tudi pravi naši zastopniki in zagovorniki.«

Novi škofjeloški župan je mladi diplomirani ekonomist Matjaž Čepin, ki je bil pred tem direktor Gorenjske predilnice v Škofji Loki. O samem izseljenskem pikniku še ne ve veliko, je rekel, dobro pa se zaveda njegovega pomena.

»Vsekakor se bomo tudi v prihodnje trudili, da bomo nadaljevali to pozitivno loško tradicijo in jo mogoče tudi oplajali ter bogatili. Naš prostor pa bo seveda vedno odprt za vsa taka srečanja,« pravi Matjaž Čepin.

Kot gospodarstvenik nam je zatem Matjaž Čepin pripovedoval, kako je tudi gospodarstvo njihove občine vključeno v prizadevanja po povečevanju izvoza, hkrati pa modernizirajo posamezne industrijske obrate ter rešujejo nekatere pereče probleme splošnega družbenega pomena, razširjajo športne objekte, obnovili so gledališko dvorano, rešujejo urbanistične probleme, si prizadevajo za boljše cestne povezave in še marsikaj. Posebno pozornost posvečajo oživiljanju starega mestnega jedra v Škofji Loki ter vaških jeder v posameznih vaseh. Ohranjeni želijo čimveč starega, graditi novo, vendar ne na škodo starega. Ne želimo, da nas bodo nekoč zanamci imeli za vandale, je rekel eden izmed njiju v nevezanem pogovoru.

Ljudje v Škofji Loki resnično znajo delati. Njihova zasluga je, da je škofjeloška občina v zadnjih nekaj letih prišla v sam vrh razvitih slovenskih občin.

Vas nad Škocjanskimi jamami



Pogled na Škocjan in dno velike doline z reko Reko



Matavun z Jankom Mohorčičem in njegovim volom

Bil je tak dan, ko že čutimo pomlad, pa nam še zima s svojim repom maha pred durmi. Burja se je zaganjala skozi golo vejevje in majala večno zelene bore, ob osmojenih kraških dimnikih pa prežala na vsak kosem dima in ga takoj razpršila v sinjo daljo. Sonce z jasnega neba je dalo čutiti malo toplote le takrat, ko si je burja nabirala moči za nove sunke. Vas Matavun je bila zato videti kot izumrla, saj so se tisti prebivalci, ki niso bili v službah, raje držali doma.

Matavun, slikovita kraška vasica, ima svoje začetke v 17. stoletju, ko sta si kot prva postavila svoji bivališči Preložec in Vencek, kmalu za njima pa še Mohorčič in Gombač. Tekom časa se je vas razširila na dvanajst hišnih gospodarjev, danes pa jih je le še deset. Na prvi pogled se človek vpraša, kaj je gnalo ljudi, da so si tu poiskali svoja bivališča, vendar jim je narava nudila dovolj. Gozdove za les, obširne pašnike za živinorejo, v kra-

ških vrtačah z rodovitno rdečo zemljo na dnu pa prostorčke za male njivice. In spodaj se je vila še Notranjska Reka, ki takrat še ni bila mrtva, in so živele v njej ribe in raki, pa mline je poganjala. Prav tako so se razvijale tudi ostale tri vasi Naklo, Škocjan in Betanja, ki so danes z Matavunom vaška skupnost z vsega 150 prebivalci, od tega je Matavunčanov 40. V škocjanu, kjer je cerkev sv. Antona, je bila tudi prva kaplanija. Škocjan se je včasih imenoval Sračje gnezdo. Morda prav zato, ker stoji na vzpetini, katere tri pobočja padajo prepadno v kanjon Reke. Vasica, ki je bolj spominjala na manjši trg, ni bila kmečka ampak rokodelska in je v časih turških vpadov imela celo nekaj obzidja, katerega del je še danes ohranjen. Tu so delali razni obrtniki, trgovina in prevoznništvo sta bila tudi dobro razvita. Vasica Naklo pa je bila znana po kovačih, ki so kovali verige. Škocjan je bil zaradi svoje zavarovane lege naseljen že v

prazgodovinski dobi, kasneje pa je tu stalo gradišče. To potrjujejo številne najdbe stare keramike in grobovi predmeti, ki so jih pokopavali z umrlimi. Na začetku tega stoletja je našel kmet Delez pri podiranju starega zidu predmete iz bronu in jantarja. Arheološka izkopavanja, ki jih je spodbudila ta najdba, so spravila na svetlo mnogo predmetov iz železne hallstatske dobe. Tržaški muzej hrani ploščo z napisom iz rimskih časov cesarja Avgusta, ko je na tem mestu stala rimljanska utrdba.

Še ena zgodba iz preteklosti se tiče Sračjega gnezda, sedanjega Škocjana. Za hišami se odpira sto metrov globoko in kakih petindvajset metrov široko brezno Okroglica. Ob nekem turškem napadu naj bi domačini čez spletni mrežo iz srobotu ter nanjo nametali listja in trave. Okroglica naj bi pogoltnila vse Turke, le poveljnik jo je menda popihal proti Vremski dolini.

Prva polovica tega stoletja je prinesla prebivalcem teh krajev še trše živ-

ljenje, zato so se začeli množično izseljevati v obe Ameriki, po drugi svetovni vojni pa jih je še nekaj odšlo v Avstralijo. Mnogi se vračajo na obisk in skoraj ne morejo dojeti velikega napredka, ki je spremenil te kraje. Prišel pa je nekaj desetletij prepozno, sicer bi se ne bilo treba izseljevati.

Čistega kmeta danes v vseh štirih vaseh ni niti enega, saj je pri vsaki hiši kdo zaposlen. Je pa nekaj zaščitenih kmetij, katerih gospodarji so kooperanti Kmetijske zadruga iz Sežane. Prednjači govedoreja, njive pa poveči-

mači turizem, Škocjanske jame. In prav Škocjanske jame, ki jih mnogi uvrščajo med najlepše in najzanimivejše na svetu, so napravile, da so te male vasice postale obiskane in svetovno znane.

Škocjanske jame omenja že Valvasor, za začetek prejšnjega stoletja pa zvemo, da so ljudje v dno Velike doline napravili stopnice, ter uredili pot v Tominčevo dvorano, kjer so prirejali veselice. So se znašli ti predniki in se vedeli umakniti pred poletno vročino. Prodiranje v notranjost po bobneči

Ob vsej tej lepoti pa kane poleg bistrih, tudi grenka kaplja. To je sama Reka, ki je postajala po letu 1965 vse bolj onesnažena, dokler ni postala popolnoma brez življenja, smrdljiv industrijski kanal. Praviijo, da je na širok pritisk javnosti že čutili rahlo izboljšanje, vendar bo minilo še dokaj let, da bo človek popravil tisto, kar je s svojo nespametjo uničil.

Med arheološkimi raziskovanji so prišli do zanimivih odkritij, da je bil svet v dostopnem delu jame naseljen že v davniini od kamene dobe, tja v



V Škocjanu



Betanja

ni obdelujejo le za doma. Kmetije so skoraj povsod mehanizirane, zato je vol, težak čez tono, ki je Janku Mohorčiču vlekel domov v Naklo voz, že prava redkost.

Ljudje so klenci, menda jih je utrdila trda kraška pokrajina, in po navadi dočakajo visoko starost. Dosti očancev in mamk je čez osemdeset, najstarejša pa je Kozlevčarjeva Marija iz Nakla, ki ima dvaindevetdeset let. Moj sogovornik Anton Ivančič iz Matavuna pa se je pohvalil, da je njegov ded, ko je umrl, štel le leto manj kot celo stoletje.

Tudi družine s kopico otrok so že preteklost. Danes imajo družine v povprečju dva otroka, le ti zahajajo po prvo učenost v Divačo, v višje šole pa v Sežano, Koper in Ljubljano.

Kot smo že prej rekli, ljudje pridno kmetujejo, od vsake hiše pa še kdo hodi v službo ali že uživa zaslužen pokoj. Delat hodijo v Divačo in Sežano, nekaterim pa nudi kruh tudi do-

Reki, ki je izginjala v neznano temo, je bilo nedvomno junaško dejanje. Prvi se ga je lotil tržaški vodovodarski mojster Jakob Svetina, ki je iskal vire vode za tržaški vodovod. Kasneje so se poslužili izvirov Timava v Štivanu na Tržaškem, tiste vode notranjske Reke, ki v Škocjanskih jamah izginja pod zemljo.

Odprave v podzemlje so se še vrstile, dokler niso 1893. leta prodrli do končnega sifona v Mrtvem jezeru. Še pred tem, točneje 1885. leta, so znane in varne dele jame odprli za turizem. Pot so speljali iz Spodnjih Ležeč v Matavun, spotoma pa so na vrhu 165 metrov visoke prepadne stene nad Veliko dolino uredili razgledišče. Medtem so odkrili še gornje, vodno neaktivne pa zato lepo zakapane dvorane. Da bi olajšali obisk, so iz sosednje doline Globočak, v katere dno danes vodi cesta, prekopali 130 metrov dolg umetni rov, leta 1959 pa so jamo tudi elektrificirali.

zgodnji srednji vek. Vode so naplavile mnogo bronastih predmetov, med njimi celo bronasto čelado.

Domačini pravijo, da morajo za turizem v teh krajih še marsikaj napraviti, da sama jama za sodobne turistične potrebe ni dovolj. Radi bi uredili okolico in napravili turistično rekreativen center, da bi turisti, potem ko si ogledajo jamo, ne odhajali takoj naprej. Da bi se dlje pomudili ob jami, ki je po raznolikosti in divjosti zanimivejša od Postojnske, saj v njej zlasti ob visokih vodostajih obiskovalec začuti svo moč in grozoto narave.

Tekst in slike: Janez Zrnec

Biser, ki čaka na turiste



Panorama vasi Planina pri Sevnici

Na planoti med Bohorjem in Lisco, v osrčju Kozjanskega, visoko nad ozkimi dolinami, ki se spuščajo proti Šentjurju, Sevnici, Laškemu in Kozjemu, leži Planina, trg s prelepo okolico. Pred davnimi leti, ko so bili tod še neprehodni gozdovi in v njih polno divjadi, so jo imenovali Urwald (Pragozd).

Kraj ni kdove kako znan, a kdor ga enkrat obiše, se bo očaran še vračal vanj, tako kot se je vračala na Planini rojena (in zdaj tudi tam pokopana) nemška pisateljica slovenskega porekla Ana Wambrechtsammer, avtorica priljubljenega romana Danes grofje Celjski in nikdar več. Verze, ki so ji nekoč privreli iz duše, so planinski rojaki dali vklesati v spominsko ploščo

na njeni rojstni hiši: »... ne iz častihlepnosti, temveč samo iz ljubezni do naše Planine, naše ožje domovine, ki je meni najlepši in najmilejši kraj na vesoljnem svetu...«

Vse več kruha doma

Veliko je reči, ki popotniku sedejo v srce, ko ga pot zanese tod mimo... Prostrani gozdovi Bohorja, zeleni pašniki, zrak, ki mu ni para, mir, kakršnega najdeš malokje, slapovi rož, ki zaljšajo okna hiš spodaj v trgu, pa razvaline nekdanj mogočnega planinskega gradu na strmem skalnatem grebenu...

O zgodovini kraja in gradu že kaže reči kaj več, saj je tamkajšnji kronist

zapisal že leta 1929: »Zgodovina naše Planine je obsežna, stara in tudi v življenju vsega naroda imenitna...«

Zapisi prvič omenjajo kraj leta 1190 – kot vinogradno vas, leta 1345 kot trg, 1588 pa kot trg z obzidjem. Tudi grad, ki sodi med pomembnejše srednjeveške spomenike na Slovenskem – zidati so ga začeli v 10. ali 11. stoletju, končali pa najbrž v 12. – je v listinah prvič omenjen leta 1190. Tedaj so bili njegovi gospodarji krški škofje oziroma vitezi Planinski. V 13. stoletju so si ga lastili Ostrovhrarji, v 14. Celjski grofje, pozneje pa razni deželni knezi in najemniki. Leta 1884 so mu sneli streho, tako da se je do današnjih dni ohranil le še kot razvalina.

Z ujмами Planini ni bilo prizanešeno. Po njej so plenili Turki, morila je kuga, skozi jo je šel val kmečkih uporov, nekajkrat so trg uničili požari. Zadnjega je pozimi 1944 zanel okupator; ogenj je uničil 300 domačij. A ne priča samo ta podatek o predanosti tamkajšnjih ljudi narodnoosvobodilnemu boju. Skozi planinske gozdove se je prebijala legendarna XIV. divizija, tam so delovale partizanska tiskarna, šola, bolnišnica, širilo se je svobodno Kozjansko... Danes stojita sredi vasi grobišče in spomenik 117 padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja. Spomini so še živi...

Tudi časi, ko je bil kraj – predvsem zaradi obupno slabih cest – odrezan od sveta ali »bogu za hrbtom«, kot pravijo domačini, še niso tako daleč. Mlade so vabila obetavnejša mesta in kazalo je, da življenje s Planine počasi odteka.

V zadnjem desetletju pa je trg le ujel korak z razvojem drugod. Samopostrežna trgovina, sodobna osnovna šola, nov zdravstveni dom, dva stanovanjska bloka, bencinska črpalka, nov vodovod, kulturni dom v bližnjem Šentvidu so dali Planini sodobnejšo podobo. Z obratom, ki ga je v kraju odprla tovarna lahke obutve TOLO, se je ponudila tudi ženskam večja možnost za zaslužek. Iz zasebne obrti Španovih bratov je zrasla ena prvih pogodbenih organizacij združenega dela pri nas – Tajfun, ki je pozneje postal samostojna delovna organizacija. Njegove puhalnike poznajo po vsej Jugoslaviji pa tudi zunaj naših meja, se radi pohvalijo krajanji. In ne pozabijo omeniti še uspehov kmetijskega kombinata, ki se ukvarja z vzrejo pi-

tancev. V svojih dveh hlevih – načrtujejo pa še gradnjo tretjega – ima ta velikan v slovenskem merilu po 400 bikcev in 100 krav mlekarič.

Področje je kajpak še zmeraj pretežno kmetijsko, prevladujeta živinoreja in gozdarstvo, vendar novi industrijski obrati že dajejo kraju drugačen pečat. Mladim ni treba več za kruhom drugam, ostajajo doma, postavljajo nove domove. Število prebivalcev nič več ne upada, doseljujejo se celo novi. »Tudi rojaki iz tujine se, odkar kraj lepo napreduje, raje vračajo domov,« je zadovoljen Edi Dolar, predsednik krajevne skupnosti Planina, ki šteje 2000 prebivalcev, po površini pa je ena največjih v šentjurski občini. Že kar sto osemdeset od 400 v industriji zaposlenih krajanov dela v domačem kraju, drugi se vozijo na delo v Šentjur, Štore, Celje.

Pri cestah še škriplje

V kozjanskih globačah življenje že ubira drugačne poti. Načrti krajevne skupnosti, strnjeni v preprosto geslo »da vsake hiše cesto, vodo, elektriko«, postajajo stvarnost – tako kot vse predolgo neuresničene sanje domačinov o lepšem oknu v svet. Letos bo, kot kaže, le moderniziran prvi krak kozjanskega cestnega križa v smeri Šentjur–Planina.

Ob novem se staro počasi izgublja...

Le tu in tam še srečaš človeka, ki zna zategniti v tipičnem planinskem narečju (to se loči od štajerskega podobno kot prleško). Le redkokdaj še naletiš na koga, ki zna pripovedovati sočne zgodbe o planinskih graščakah in tlača-

nih, o turških vpadih, pa o podvigih strašnega kozjanskega rokovnjača Guzeja. Friderik Radej, na primer, ki ima že osem križev na plečih pa nabrušen jezik in bister spomin. Tudi bolj »sveže« spomine zna natrositi – o časih, ko je prijateljaval s pisateljico Ano Wambrechtsammerjevo, »Naravnost zaljubljena je bila v te naše kraje«... O dneh, ko so se ljudje še znali veseliti in je bilo na Planini toliko gostiln pa vinotočev, da »človek ni vedel, v katerega bi stopil«... O sejemskem vrvežu sredi trga, kamor so prihajali mešetarji s Kranjskega, Hrvaškega in celo iz daljne Madžarske. Gostiln kraju resda tudi dandanes ne manjka, kar s petimi se lahko pohvali, in tudi vsaj senca sejmov je še ostala, »a tako kot je bilo nekoč, ne bo nikoli več...«

Res je, vse se je spremenilo. Niso samo nove hiše tiste, ki dajejo kraju novo podobo, tudi način življenja je povsem drugačen, prikimava Friderikov brat Maks, ki še zmeraj vztraja v svoji čevljarški delavnici, že dolgo edini v teh krajih. Če ga ni strlo, ko so mu med vojno vihro okupatorji izropali delavnico in odpeljali stroje, da je moral povsem na novo začeti, ga še leta – petinsedemdeset jih že ima – ne bodo ugnala. In vzame dreto v roke...

Zunaj pa teče življenje svojo pot. Učitelji in šolarji, ki so pred desetletjem dobili novo šolsko poslopje – prostor daje 340 učencem, vanjo pa se vozijo tudi otroci iz sosednjega Dobja in Kalobja – razmišljajo o celodnevni šoli ali vsaj o enoizmenskem pouku (sedanji namreč poteka v eni izmeni in pol).

Načrti krajevne skupnosti sežejo še dlje. Do turizma na kmetih denimo, saj naravnih lepot, čistega zraka pa tudi podjetnih kmetov Planini ne manjka. Seveda pa čaka pri tem krajevno turistično društvo, ki je bilo v zadnjih letih sicer sila delavno, vendar v glavnem, kadar je šlo za lepšanje kraja, zajeten sveženj nalog, pribije predsednik krajevne skupnosti.

Predvsem pa je Planina kljub vsem dosežkom zadnjih let še zmeraj slabo povezana z ostalimi kraji. Dvajset precej oddaljenih vasi in zaselkov šteje krajevna skupnost, ceste, ki jih povezujejo, pa so sila slabe, makadam je, žal, še zmeraj pravilo in ne izjema. Zato so se krajanji ob zadnjem referendumu znova odločili, da bodo največ denarja, zbranega s samoprispevkom, namenili za gradnjo novih in vzdrževanje starih cest. Brez tega bi zvedeneli še tako skrbno dodelani načrti o razvoju turizma na Planini in tudi smučarska vlečnica, ki jo nameravajo postaviti, saj primernih terenov res ne manjka, jih ne bi mogla rešiti.



Pogled na vas z grajskega pobočja

Darka Zvonar

po sloveniji

V **BELTINCIH** se tamkajšnji člani pevskega društva upokojencev skrbno pripravljajo za vsak pevski nastop, zato uspehi ne morejo izostati. Pod vodstvom svojega pevovodje profesorja Vukana so uspešno nastopili na letošnjem srečanju pevskih zborov društev upokojencev severne Slovenije, ki je bilo 15. maja v Kidričevem, 12. junija pa bodo nastopili na srečanju pevskih zborov društev upokojencev celotne Slovenije. To srečanje bo v Kamniku.

Na **BLEDU** je bilo tridnevno redno letno zasedanje izvršnega odbora mednarodnega instituta za varjenje, ki združuje narodnostne institute za varilstvo v 40 državah po vsem svetu. Razpravljali so o mednarodnih raziskovalnih programih v varilstvu, predvsem pa o strokovni pomoči nerazvitim državam.

Že teče postopek, da bi **BLED** razglasili za zdraviliško-turistični kraj. Tako so na Bledu že primerni zdraviliški objekti in naprave, kar velja predvsem za hotel Toplice, v kratkem pa naj bi se mu v tem pridružil tudi hotel Park. Postopek naj bi bil zaključen do konca letošnjega leta. Arhivski podatki pripovedujejo, da je bil Bled glede na svojo termalno vodo že leta 1906 razglašen za »zdravilišče in pomemben letoviški kraj«.

V novi opekarni Ograda iz **ORMOŽA** je že stekla poskusna proizvodnja. Trajala bo do pričetka septembra, ko bodo zidakom dodali še nov izdelek – fasadno opeko. Letos nameravajo izdelati okoli 25 milijonov opek.

V **CELJU** opravljajo v tamkajšnji Cinkarni montažne poskuse, s katerimi preverjajo izstop dimnih plinov iz ferosulfatne linije. Te poskuse opravljajo v 100-metrskem dimniku Cinkarne. Le-ta sodi v program ekološke sanacije in bo zmanjševal nasičenost žveplovega dioksida v nižjih plasteh ozračja, ko bodo nanj menda oktobra priključili novo tovarno žveplene kisline.

Podjetje Merx v **CELJU** z okoli 5500 zaposlenimi bo nosilec razvoja gorskoturističnega središča Ribnica-Kope, pri tem pa bodo sodelovali še Certus iz Maribora, mariborsko letališče in Lesna iz Slovenjega Gradca. Najprej naj bi pričeli graditi cesto Ribnica-Pesnik, kasneje pa hotelske objekte ter žičnice in vlečnice.

V **ČRNOMLJU** so proslavili 35-letnico ustanovitve povojne folklorne in 5-letnice folklorne skupine Zeleni Jurij. Od leta 1974 je v Črnomlju plesalo in nastopalo v folklornih skupinah več kot 260 ljudi, ki so veliko pripomogli tudi k ohranjanju ljudskega izročila, ljudskih plesov in obredov.

26. junija bo v **ČRNOMLJU** 9. medrepubliška revija bratstva in enotnosti, na kateri bo sodelovalo okrog 30 folklornih skupin s 1200 nastopajočimi. Plesalci bodo prišli s Korduna, iz Banije, Pokuplja, Like, Bosanske krajine in seveda iz Bele krajine.

V **DIVAČI** je v okviru manifestacije Primorska poje prepevalo enajst zborov. Dvorana je bila daleč pretesna, da bi lahko sprejela vse, ki so prišli na koncert. Najbolj je poslušalcem ugajal nastop moškega zbora Valentin Vodnik iz Doline pri Trstu, odlično pa se je tudi odrezal moški zbor France Bevk iz Prvačine.

Slovenski upokojenci so na dan Osvobodilne fronte dobili v **IZOLI** svoj počitniški dom, ki so ga gradili pravzaprav sami. Tri leta je namreč vseh 232 tisoč slovenskih upokojencev (starostnih, invalidskih in družinskih) s samoprispevkom zbiralo denar. Zunanji videz tega počitniškega doma je podoben razkošnemu hotelu, arhitektonsko pa se skuša povezati z okoljem, s starimi izolskimi vilami. Grajen je tako, da ga bodo lahko uporabljali tudi invalidi.

V **KOSTANJEVICI** so odprli novo zdravstveno postajo, ki meri 852 kvadratnih metrov. V njej bo splošna am-

bulanta, ostali prostori pa so namenjeni zobozdravstvu, patronažni službi, dispanzerju za žene in ambulanti za predšolske ter šolske otroke. Zdravstvena postaja je namenjena Kostanjevičanom in okoličanom, ki žive pod Gorjanci.

V vasi **KOZJE** v občini Šmarje, ki sodi med najmanj razvite občine v Sloveniji, so slovesno odprli nov obrat steklarne iz Rogaške Slatine. V njem bo zaposlenih 160 delavcev; izdelovali bodo kristalne kozarce in druge izdelke iz kristalnega stekla ter 50 odstotkov proizvodnje izvozili na konvertibilno tržišče, predvsem v ZDA.

Industrija apna v **KRESNICAH** je v svojih izvoznih poslih navezala poslovne stike tudi z jeklaro v avstrijskem Gradcu. Tej jeklarni so kresniški aparji prodali v minulem letu skupno 492 ton granuliranega metalurškega apna. Ker so avstrijski kupci izredno zadovoljni s kakovostjo kresniškega apna, že pripravljajo dolgoročno pogodbo o redni dobavi.

V **LENARTU** so v okviru akcije 88 dreves za tovariša Tita že lani zasadili 88 dreves srebrnega javorja in tako hkrati polepšali Partizansko cesto sredi kraja. Letos nameravajo akcijo nadaljevati in bodo ob cesti na Trgu svobode zasadili še 88 mladih lip. Te bodo kot simbol slovanstva čez leta – ko bodo v maju zacvetele – v ponos Lenarčanom.

Na letošnji dan republike bodo v **LENARTU** odprli prenovljeno in dograjeno osnovno šolo, ki bo imela kar 3000 kvadratnih metrov uporabnih površin. V njej bo potekal pouk po



Vas Hrib v Loškem potoku (foto: Janez Zrnc)

najsodobnejših metodah v posebnih učilnicah in kabinetih, ki jih bodo tako opremili, da bodo primerni tudi za prvo stopnjo skrajšanega usmerjenega izobraževanja.

V **LENDAVI** so se na občnem zboru zbrali gasilci in se dogovorili za letošnje delovne naloge. Gasilsko društvo v Lendavi je bilo ustanovljeno leta 1873 in sodi med najstarejša slovenska gasilska društva. Njegovi člani so sklenili, da bodo posvetili v letošnjem letu največ pozornosti izobraževanju, ponosni so na novo kombinirano gasilsko vozilo, nameravajo pa še letos popraviti svoj dom.

V **LENDAVSKIH GORICAH** so tamkajšnji pionirji organizirali očiščevalno akcijo. Zelo zavzeto so se lotili dela: v dveh dneh so nabrali nekaj ton odpadnega papirja, železa in steklenic. Zbrani material so odpeljali na odkupno postajo Dinos v Lendavi, dobljeni denar pa so namenili za nakup športne opreme.

Z letališča v **LESCAH** je letošnja pomlad poletelo že stoto jadralno letalo begunjske tovarne Elan. Njegovi delavci so na Fortuni pri Gorjah naredili prvo leto (1979) 20 letal, letos pa jih bodo 42. Prodano imajo že julijsko proizvodnjo.

Doslej so izvozili 80 letal, največ v Zvezno republiko Nemčijo in Švico, z njimi pa jadrajo že tudi v Argentini, Novi Zelandiji in Avstraliji. Poleg lepote priznavajo strokovnjaki Elanovim jadralnim letalom tudi kakovost. Reklamacij takorekoč ni. Slovenski jadralci so si v treh letih, kar prihajajo ta letala iz Fortune, z njimi pridobili naslove državnih prvakov, elanovec je bil lani prvi tudi na nizozemskem prvenstvu, na švicarskem je bilo do sedmega mesta pet elanovih letal, v Zvezni republici Nemčiji pa se je uvrstilo na sedmo mesto, kar je bil v hudi konkurenci velik uspeh.

LJUBLJANA se je oddolžila Edvardu Kardelju, mislecu in revolucionarju: na njegovi rojstni hiši v Veselovi ulici 13 so namreč odkrili spominsko ploščo. Bakrena spominska plošča je delo akademskega kiparja Marjana Keršiča-Belača.

Več kot 120 srednješolcev se je udeležilo 6. republiškega tekmovanja s področja računalništva v **LJUBLJANI**. Slovenija bo namreč potrebovala že v tem srednjeročnem obdobju 2 do 3 tisoč računalniških strokovnjakov. S poukom računalništva so slovenske srednje šole pričele že pred enajstimi leti, vendar le tiste, ki so se posebej prijavile za tak pouk.

V začetku maja je bil v Cankarjevem domu v **LJUBLJANI** kulturni tečen ljubljanskih srednješolcev. Z

izbranim kulturnim sporedom so nastopile ljubljanske gimnazije, vzgojiteljska šola, administrativna šola in elektrotehniška šola. Predvajali so krajše drame, dramatisirano prozo, odlomke in recitali lastne pesmi.

V **LJUTOMERU** je bilo srečanje glasbenih šol Pomurja. S tem srečanjem, na katerem je nastopilo več kot 30 učencev, so praznovali 55-letnico glasbene šole v Ljutomeru in 100-letnico organiziranega glasbenega pouka v Sloveniji.

V podjetju Intes v **MARIBORU** so slovesno odprli nov mlin, ki je največja investicija te delovne organizacije. Vrvico je prerezal najstarejši mlinar Milan Močnik, ki je že 35 let pri Intesu. Svečanost so popestrili s kulturno-umetniškim sporedom.

V rehabilitacijskem zavodu Fontana v **MARIBORU** so kot prvi v Jugoslaviji dobili švicarski aparat za lasersko akupunkturo. Tako lahko sedaj namesto vbadanja igel pri občutljivih bolnikih uporabijo tudi laserske žarke. Z novim aparatom lahko zdravniki natančno lokalizirajo akupunkturno točko, merijo bioenergijo in obenem izvajajo terapijo z različno jakostjo. Pacienti ne občutijo nobene bolečine in prvi posegi so pokazali, da je laserska akupunktura bodočnost.

Tovarna Elkroj v **MOZIRJU** je zrasla iz majhne konfekcijske delavnice, zdaj pa izvozi letno že okrog 176 tisoč izdelkov. Fizični obseg proizvodnje že od leta 1976 nenehno raste. Za letos načrtujejo že en milijon izdelkov, pri tem pa skrbno pazijo na kakovost in modne tokove.

Gasilsko društvo v **MURSKI SOBOTI**, ki ima dolgoletno tradicijo, praznuje letos svojo 100-letnico. Na nedavnem občnem zboru so sklenili, da bodo napeljali strelovod, prepleškali stolp in asfaltirali parkirišče. Svoj visoki jubilej bodo predvidoma proslavili zadnje junijske dni.

Novolesova tovarna kopalniške opreme v **NOVEM MESTU** ima novo proizvodno-skladiščno dvorano. Gradili so jo predvsem z lastnimi sredstvi in kratkoročnimi krediti.

Skupina arheologov mariborskega zavoda za spomeniško varstvo je v bližini srednješolskega centra v **PTUJU** odkrila peč za žganje apna, ki so jo uporabljali antični ptujski prebivalci. V peči je bilo še odlično ohranjeno apno, iz nje pa je vodil pretočni jarek v naslednjo jamo, v kateri so mešali apno s peskom in dobivali malto. Peč meri v premeru 3 metre.

Letošnjo pomlad je znani slovenski slikar **FRANCE MIHELIC** praznoval 75-letnico svojega življenja in tudi 50-letnico prvega skromnega javnega priznanja, ki ga je prejel kot drugo nagrado za litografijo Slikar in model, razstavljeno na ljubljanskem velesejmu leta 1932. Po osvoboditvi je bil France Mihelič med ustanovitelji in prvimi profesorji na ljubljanski Akademiji za likovno umetnost, kjer je delal do upokojitve 1970. leta.

France Mihelič je prejel večkrat Prešernovo nagrado, leta 1970 nagrado AVNOJ, od 1965. leta je redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti in član Accademie Fiorentina delle Arti del Disegno v Firencah.

Najvišje priznanje za znanstveno delo, Kidričevo nagrado, je letos prejel prof. **dr. ANTON SLODNJAK**, ki je član SAZU, dopisni član JAZU in častni doktor zagrebške univerze. Anton Slodnjak slovi zlasti kot temeljit raziskovalec Levstikovega življenja in dela; zbral in uredil je Levstikovo delo in napisal roman o Levstiku z naslovom Pogine naj – pes!, v petdesetih letih svojega slavističnega in znanstvenega dela pa je spisal še številne eseje, članke, govoril na slavističnih kongresih, odkrival Vrazove slovenske pesmi, napisal knjigo o slovenskem slovstvu, raziskoval Prešerna, pisal poljudne razlage Prešernovih poezij in izdal tudi romana o Prešernu ter Cankarju. Roman o Prešernu ima naslov Neiztrohnjeno srce, o Cankarju pa Tujec.

V počastitev 70-letnice **dr. RU-DOLFA TROFENIKA**, znanega založnika slovenskega rodu v Münchnu je revija Münchner Zeitschrift für Balkankunde izdala poseben slavnosti zvezek z uvodnikom, v njem so prikazani delo in prizadevanja slavljenca ter njegova ustvarjalnost.

Dr. Rudolf Trofenik je v letih po zadnji vojni ustanovil v Münchnu založbo kulturnih in strokovnih del, ki ji v Evropi ne najdemo primere. Opravlja namreč veliko poslanstvo zblizevanja in medsebojnega spoznavanja narodov na območju med srednjo in južnovzhodno Evropo ter raziskovalno delo na področju doslej premalo znane kulture in zgodovine. Slovenski javnosti je ime Trofenik postalo na široko znano v šestdesetih letih, ko je njegova založba skupno z ljubljansko Mladinsko knjigo izdala faksimilni ponatis slovenske Biblije protestantskega pisca Jurija Dalmatina.

Nova, lepša podoba Črne gore

Minila so dobra tri leta od tistega obupnega aprilskega dne, ko je Črno goro, posebno njen južni del, prizadejal katastrofalni potres. Tistega jutra je umrlo 95 ljudi, ranjenih je bilo 1700, poleg tega pa je nastala tudi ogromna materialna škoda.

Tedne in mesece za tem potresom so z vseh strani sveta prihajala poročila o mednarodni solidarnosti, o oblikah in nameranih pomoči. Posebej opazna je bila tudi pomoč naših izseljencev. Skoraj vsaka izseljenska organizacija ali društvo je ustanovila poseben odbor za zbiranje pomoči, ljudje pa so se rade volje odzivali vabilom.

Največ je bilo storjenega za prebivalstvo

Za obnovo Črne gore skrbi celotna jugoslovanska skupnost, ki je za to zagotovila tudi potreben denar. V minulih treh letih so bila za obnovo in izgradnjo porabljena sredstva v znesku okrog 25 milijard dinarjev. Izdelan je bil tudi dolgoročen načrt obnove, načrti pa so bili pripravljani za vsako leto posebej.

Vsem, ki so kakorkoli pomagali prizadeti Črni gori, lahko zatrdimo, da je bilo storjenega ogromno, v nekaterih dejavnostih celo veliko več, kot pa je bilo načrtovanega. Najprej pa je bilo treba poskrbeti za ustrezna prebivališča številnih ljudi, ki so ostali brez strehe nad glavo. Do konca leta 1981 je bilo odobrenih okrog 25.000 stanovanjskih posojil. Sezidana so bila nova stanovanjska naselja v Baru, Ulcinju, Budvi, Tivtu, Kotorju, Hercegovnem, pa tudi na Cetinju, v Crmnici, Grahovu, Krajini in v nekaterih drugih krajih, ki so bili močno prizadeti v potresu. Zidava stanovanj seveda še ni končana, vsekakor pa bodo vse najbolj nujne potrebe pokrite do konca letošnjega leta.

Veliko je bilo storjenega tudi pri obnovi gospodarskih objektov. Najprej so poskrbeli za to, da so bili vsi objekti usposobljeni za nemotno poslovanje, zdaj pa potekajo še nekatera dela, povezana s tehniško-tehnološkim izpopolnjevanjem ter z razširitvijo kapacitet. Izjemno vidni so tudi rezultati obnove turističnih objektov. Pred potresom je črnogorski turizem razpolagal za okrog 125.000 ležišč v raznovrstnih objektih, po potresu pa je bila uporabna komaj tretjina teh zmogljivosti. V letu 1980 je bilo usposobljenih že okrog 90.000 ležišč, lani pa prek 100.000. Letos je na voljo domačim in tujim gostom že 125.000 ležišč, torej toliko kot pred potresom.

Obnovljene so bile številne šole, zdravstveni objekti, telesnokulturni objekti idr. Brez večjih težav poteka pouk v vseh šolah, v celoti pa je zagotovljena tudi zdravstvena zaščita prebivalcev. Prav na tem področju je bilo zgrajenih prek 50 objektov, za katere so bila zbrana sredstva prek Rdečega križa s strani raznih humanitarnih organizacij doma in na tujem.

Najdalj bo trajala obnova starih mest

Človek je vesel, ko opazuje moderna stanovanjska naselja, nove šole, bolnišnice, domove Rdečega križa, komunalne in druge objekte, ki so bili postavljeni po potresu. Očitno pa je tudi na tem področju ostalo dovolj dela še za več prihodnjih let. Najpočasneje teče obnova kulturno-zgodovinskih spomenikov, zlasti starih mest v Črnogorskem primorju. Doslej je bila izvedena sanacija posameznih kulturno-zgodovinskih spomenikov, med katerimi naj omenimo le najpomembnejše: Državni muzej, Njegoševa biljarda, Vladin dom, Reljef Črne gore in nekateri drugi objekti

na Cetinju, za tem Dvorec na Topolici v Baru, Dvorec v Nikšiću in nekaj manjših objektov v starem delu Kotorja (Pomorski muzej, kulturni dom) in nekaterih drugih v Črnogorskem primorju. Obnova starih mestnih jeder Kotorja, Budve in Ulcinja je bila načrtovana že pred tem, vsekakor pa je še posebna pozornost posvečena Kotorju, ki ga je tudi mednarodna organizacija UNESCO uvrstila v seznam svetovne kulturne in naravne dediščine.

Številni naši izseljenci, ki živijo in delajo v raznih krajih sveta, se nenehno zanimajo za potek obnove Črne gore, posebno še tistega dela, ki je bil najbolj prizadet v potresu. Že zdaj lahko rečemo, da je obraz Črne gore močno spremenjen. Konec leta 1985 bo ta podoba še veliko lepša. Zacepljene bodo vse rane, ki jih je prizadejala katastrofa. Poleg tega pa ocenjujejo, da bo leta 1985 nacionalni dohodek v Črni gori dvakrat večji od tistega v letu 1978, pred potresom. Skupni devizni priliv bo dvainpolkrat večji, število zaposlenih pa bo večje za 40 odstotkov.

Izseljenci imajo vso pravico, da se zanimajo za obnovo in rast Črne gore. Tudi glasila jugoslovanskih izseljenskih matic zato pogosto poročajo o vseh pomembnejših dogodkih v zvezi z obnovo, razumljivo pa je, da o vsem dogajanju v tej republici največ poroča revija »Susreti« (Srečanja), ki izhaja v Titogradu. Prav gotovo pa je najboljši način, da spoznate to lepo jugoslovansko republiko, če jo ob počitnicah v domovini obiščete in si sami ogledate njene kulturne in zgodovinske spomenike ter turistične in druge kraje.

Vlado Gojnić, Susreti, Titograd



Pogled na del novega stanovanjskega naselja v Baru

že tako daleč, da bodo ustanovili svoj klub in zvezo.«

Dohodek za nadaljni razvoj

Letno pripravijo na Bledu okoli 16 turnirjev, za letos pa jih predvidevajo kar 14. Božo Benedik pa opozarja na to, »da je sprehajanje po golf igrišču nevarno tedaj, kadar so na njem igralci, saj se lahko zgodi, da pride do hujših poškodb. Žogica namreč leti z veliko hitrostjo in lahko poškoduje sprehajalce.« In še to je dejal, da je na golf igrišču nevarno tudi nabirati gobe. »Golf igrišče škropimo, saj ga vzdržujemo, zato ne moremo zagotoviti, da so gobe, ki rastejo na tej veliki površini užitne.«

LUDVIK RESMAN je vodja igralnice na Bledu in pravi:

»Velika pridobitev ne le za Hotelsko turistično podjetje Bled, temveč za ves blejski turizem je golf igrišče, na katerem danes že stoji sodobna restavracija, ki so jo gostje golfa resnično pogrešali. Dohodek iz iger na srečo pa je po zakonu namenjen izgradnji takoimenovane infrastrukture. Tako smo že namenili sredstva za izgradnjo Kazine, obenem pa za izgradnjo nove in sodobne restavracije na igrišču. Naslednji manjši naložbi bosta tenis igrišče in manjši pokriti bazen.

Gradnja sedanje restavracije je bila hitra in čeprav bomo naložbo nekoliko prekoračili, prekoračitve ne bodo velike. Restavracija je odprtega tipa, s kuhinjo, ki bo zadovoljila tudi zahtevnejšega gosta. Urediti smo morali tudi lokalno cesto, ki pelje k golf igrišču, in ki bo pozimi tudi redno vzdrževana, torej pluzena.

Seveda pa naše golf igrišče ne nudi zdrave rekreacije le poleti, temveč bomo na njem že letošnjo zimo skušali organizirati razna tekaška tekmovanja. Proge so odlične in dolge, s tovarno Elan pa se že dogovarjamo, da bi uredili na golf igrišču tudi izposojevalnico za smuči in drugo smučarsko opremo.«

D. Kuralt

Blejski pomladni sprehod

Golf ni igra za izbrance

Blejski »pravi« golf obišče iz leta v leto več domačih in tujih gostov, kajti golf igrišče si je že pridobilo številne vnete igralce in obiskovalce.

Blejsko golf igrišče na kar 65 hektarih zemljišča je vzorno vzdrževano, v privlačnem naravnem okolju med Karavankami in Julijci, obenem pa edino tovrstno igrišče na Slovenskem. Golf ima v svetu veliko privrženec, radi ga igrajo Američani, Angleži, Skandinavci, Italijani, ki prihajajo na Bled prav zaradi golfa ali tudi zaradi njega.

Letošnja sezona se je na golf igrišču začela prej kot običajno, saj so se napovedali Švedi, ki v predsezoni in po njej igrajo golf na tujem, poleti pa doma. Bled so znali domačini približati Švedom tako, da so danes na Bledu že skupine Švedov, ki prebivajo v hotelih in po ves dan preživijo na golf igrišču.

Čeprav je danes ob golf igrišču še vedno gradbišče, saj urejajo parkirne prostore za okoli 80 avtomobilov, se prvi gostje ne pritožujejo. Lahko se okrepečajo v izredno okusno opremljeni novi restavraciji, ki so jo na golf igrišču dolgo pričakovali in letos tudi zgradili. V restavraciji, ki je odprtega tipa, je vsak večer »animir« glasba, dobra postrežba in solidne cene. V restavraciji je 35 ležišč, sob, opremljenih po apartmajskem sistemu. V prihodnje pa nameravajo poleg golf igrišča in restavracije zgraditi še dve tenis igrišči in manjši odprti bazen.

BOŽO BENEDIK je tajnik Golf kluba Bled in takole pravi:

»Golf igrišče ima 18 zelenic v izredno lepem naravnem okolju. Že sam sprehod po igrišču je nadvse prijeten, še posebej igranje golfa, rekreacije, ki ime v svetu vedno več privrženec. Naložba v samo igrišče ni bila majhna, veliko prizadevnosti je bilo treba, da se končno uredi in pozneje tudi vsako leto vzdržuje veliko golf igrišče. Danes je že domače številnim gostom in prijateljem Bleda iz Avstrije, Zahodne Nemčije, delno tudi Italije. Želimo si, da bi pridobili čimveč stalnih gostov, tako iz Švice in Anglije, kjer golf veliko igrajo in je nadvse priljubljen. Želimo si tudi, da bi se gostje vrnili zadovoljni domov, saj je zadovoljen gost najboljša reklama.

Lani je golf igrišče obiskalo okoli 9 tisoč gostov ali okoli 20 odstotkov več kot leto prej. Večinoma prihajajo tuji gostje, radi pa bi, da bi prišli tudi domači. Golf namreč ni igra za izbrance, kot nekateri mislijo, prav zdrava rekreacija je in če stroške primerjamo z drugimi, niti ni tako zelo draga. Vsak član našega kluba plača 3.000 dinarjev letne članarine za prosto igro na igrišču, oprema pa velja okoli 10.000 dinarjev, odvisno seveda, kakšna je. Vsakemu novincu nudimo 10 brezplačnih ur pod vodstvom učitelja. Letos kaže, da je zanimanje med domačimi večje, tako v okolici Bleda, Radovljice in Ljubljane, kjer so pa



Blejsko golf igrišče je v prelepem okolju med Karavankami in Julijci



Poletje na Bledu

turistični vodnik

SLOVENSKE LIPE

(nadaljevanje)

Vaška lipa v Rutu

Staro lipo ob cerkvi v vasi Rut nad Baško grapo so zasadili še v srednjeveških časih. Do danes se je razrasla v mogočno in košato drevo obsega 764 cm in višine 25 m, kljub temu, da ji ni prizanesel požar, ki je pred 150 leti uničil polovico vasi. Takrat so lipo požagali nekaj metrov nad zemljo, da se ne bi zrušila na bližnje domačije; iz starega debla, ki se je izvotlilo, pa je pognalo več stranskih vrhov.

Lipa, ki se je je prijelo ime angleška, ker sta si jo pred leti ogledala dva Angleža, je med NOB v svoji votlini skrila domačina in ga tako obvarovala pred internacijo.

Lipo lahko obiščemo, če se peljemo iz Tolmina v Baško grapo. Na delu ceste med Koritnico in Grahovim zavijemo proti severu do vasi Rut.

Lipi v Novi Štifti na Dolenjskem

Od štirih lip, ki so nekoč rasle pred župniščem v Novi Štifti na Dolenjskem, sta sedaj ostali samo dve, obe stari nad 500 let.

V krošnji ene izmed lip, ki ima obseg 770 cm in je visoka 30 metrov, so pred leti zgradili utico, do katere vodi okoli 30 stopnic. Vanjo se lahko nagnete najmanj 20 ljudi. Osmerokotni tloris utice ponazarja zasnovano romarske cerkve, ki stoji v bližini.

Prav tako častitljiva je druga lipa, ki tudi nosi hišico, vendar le hišico za škorce. V obsegu meri 783 cm, visoka pa je 26 metrov. Na mestu ostalih dveh lip, od katerih je eno uničila ledena toča, pa rasteta dve novi mladi lipi, tako da imajo v Novi Štifti zopet »kvartet« lip.

S ceste Ljubljana-Kočevje zavijemo v Žlebiču na desno proti Sodražici in že po nekaj kilometrih zagledamo visoko na pobočju cerkev, ob kateri rastejo lipe.

Turistično informacijska služba v letu 1982

Turistična zveza Jugoslavije je izdala izpopolnjen priročnik za turistično informacijsko službo, ki je nepogreš-

ljiv za turistično informacijske centre, potovalne agencije in posameznike.

Informacije so razdeljene na 12 skupin: obmejne formalnosti za tuje in domače potnike, promet, navtični turizem, nastanitve, lov in ribolov, zimski turizem, zdravilišča in rehabilitacijski centri, narodni parki Jugoslavije, razne informacije, koledar važnejših prireditev za leto 1982, potovalne agencije in koristni naslovi.

Priročnik je tiskan v več evropskih jezikih, naročiti pa ga je moč pri Turistični zvezi Jugoslavije, 11000 Beograd, Moše Pijada 8.

Cenik jugoslovanskih campingov

Gospodarska zbornica Jugoslavije in Avto-moto zveza Jugoslavije sta izdali cenik storitev v jugoslovanskih campingih za leto 1982. V njem so navedeni vsi jugoslovanski kampi na obali in v notranjosti. Opisani so s simboli, cene pa so navedene v ameriških dolarjih ali nemških markah.

Besedilo prospekta, je napisano v angleščini, nemščini, francoščini, italijanščini in nizozemščini. Na notranji strani prednje platnice je zemljevid Jugoslavije z označenimi kampingi, na zadnjih straneh pa telefonske številke cestne službe Pomoč-informacije v posameznih jugoslovanskih krajih, skica z bolj in manj frekventnimi mejnimi prehodi v Sloveniji, radijski programi v tujih jezikih ter naslovi turističnih predstavništva v tujini.

Prospekt Posavja

Tudi Posavje je pred kratkim dobilo svoj lastni prospekt, ki so ga založili občinska turistična zveza Krško, občinska turistična zveza Brežice in Turistično društvo Sevnica.

Na šestih listih formata 21 cm krat 21 cm je opisano območje od Sevnice, prek Krškega, Brestanice do Kostanjevice, Brežic, Pišec in Mokric, besedilo v slovenščini, nemščini in angleščini pa je popestrjeno s 25 barvnimi slikami in skico Savskega porečja z dvema glavnima prometnima žilama.

Prospekt Ljubljane

Glavno mesto Slovenije je dobilo nov prospekt, ki na 24 straneh z besedilom Bogdana Pogačnika in barvnimi slikami vabi turista na obisk in ogled Ljubljane.

Prospekt je izšel v 50 tisoč izvodih v slovenščini, srbohrvaščini, angleščini, nemščini, francoščini in italijanščini. Naročite ga lahko pri Ljubljanski turistični zvezi, 61000 Ljubljana, Cankarjeva 5.

Ljubljana pa je bogatejša tudi za novo barvno fotomonografijo, ki v po-

daljšanem žepnem formatu, s kartoniranimi platnicami z nočno podobo Zmajskega mostu, že na prvi pogled vabi zlasti tujega turista k ogledu našega republiškega središča.

Delo je založila založba Borec, koncept in fotografija je delo studia FA-Jože Anderlič, oblikovalec pa je Janez Suhadolc. Spricho zmerne cene (260 dinarjev) bo knjiga dostopna vsakomur. Izšla je v slovenščini, angleščini, nemščini in italijanščini.

Julijske prireditve v Sloveniji

Prireditve je v mesecu juliju na Slovenskem zelo veliko, zato naštejmo le večje in pomembnejše:

V **CERKLJAH** na Gorenjskem bo od 2. do 5. julija 16. razstava cvetja in 13. razstava lovstva, v **LIPICI**

3. julija večer jugoslovanskih folklornih plesov in pesmi, 4. julija v **MOSTU na SOČI** Noč na jezeru, v **ZAVRHU** pa bodo istega dne v okviru občinskega praznika odprli razgledni stolp.

11. junija bo v **PORTOROŽU** velika folklorna prireditve Jugoslavija, Jugoslavija, istega dne v **LITIJI** 3. litijska noč, na **BLEDU** praznik Bleda, v **PTUJU** Ribniški piknik, v **BOHINJU** pa Vasovanje in Kmečka ohcet. Na **GRAŠKI GORI** bo naslednjega dne 7. srečanje narodnozabavnih ansamblov, v **PORTOROŽU** 23. in 24. julija Melodije morja in sonca 82, na **BLEDU** bodo 24. julija volili Miss Bled 82, istega dne bo v **ROGAŠKI SLATINI** Rogaški ples, v **MARIBORU** mednarodno atletska tekmovanje za Zorkov memorial, na **GOMILI** pa Praznik vina in Srečanje turističnih delavcev Slovenije.

Proti koncu meseca bo v **GORNJEM GRADU** Čebelarški praznik (25. in 26. VII.), v **BOVCU** bo Ples pod padali, na **ROGLI** Pohorska ohcet, 30. in 31. julija v **KOPRU** Koprška noč, na **VRANSKEM** pa ista dneva Kmečke igre.



Naslovna stran prospekta mesta Ljubljane

naravni zakladi slovenije

Jezero pod Križem

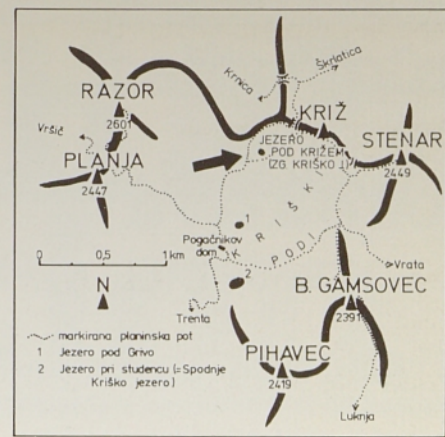
Pred poletno vročino se radi umaknemo v hlad gozda, zelo se poveča tudi zanimanje za reke in jezera. Prijetno sproščeni, oddaljeni od soparnega in zadušljivega žarečega betona, niti ne pomislimo, da so jezera ne le turistična zanimivost, ampak tudi naravna znamenitost. Med jezeri naravnega nastanka prevladujejo v Sloveniji manjša ledeniška jezera. Največji sta Bohinjsko in Blejsko, ki sta tako znameniti, da ju ne bomo posebej predstavljali. Oglejmo si raje manj znanega jezerskega posebnega – najvišje slovensko jezero.

Jezero pod Križem ali Zgornje Kriško jezero leži na višini 2154 metrov v zgornjem delu Kriških podov v Julijskih Alpah. Zanimivo kraško visokogorsko planoto obdaja slikovit venec vrhov od Planje, Razora, Križa ter Stenarja do Bovškega Gamsovca in Pihavca. Na prvi pogled pusta kamnita divjina je polna zanimivih kraških pojavov kot so kotlički, konte, brezna,

žlebiči in podobno. Pozoren obiskovalec bo na Kriških podih opazil tudi izrazite krnice, znak, da je površje preoblikoval ledenik. V treh krnicah nas presenetijo jezera: na višini 1800 metrov Jezero pri Studencu ali Spodnje Kriško jezero, dvesto metrov višje Jezero pod Grivo, najvišje pa je že omenjeno Jezero pod Križem.

Kako so sploh možna jezera na prevotljeni apnenčasti, kraški površini? Prav zaradi propustne podlage je v naših gorah razmeroma malo visokogorskih jezer. Kriška jezera se imajo za svoj obstoj zahvaliti dejstvu, da se je na dnu krnic nabral netopljiv drobir in preprečil odtekanje vode v notranjost. Stalnih pritokov v jezera ni, ampak se napajajo s snežnico in deževnico.

Napotimo se k Zgornjemu jezeru! Za izhodišče je najprimernejši Pogačnikov dom na Kriških podih, dostopen po markiranih planinskih poteh iz Trente (5 ur), doline Vrat (4 ure čez Sovatno) ali Vršiča (7 ur). Od doma sledimo markacijam proti Škrlatici. Pot se zlagoma vzpenja po severozahodnem robu Kriških podov. Kot na dlani je pred nami vsa planota z Jezero pod Grivo. Po pol ure zložne hoje že zagledamo krnice Jezera pod Križem. Markirana pot vodi nad njim, če hočemo priti do jezera, pa se moramo potruditi po brezpotju. Večino leta prekriva vodno gladino sneg, šele v poznem poletju se pokaže celotno obrežje jezera. Res je to le jezerce, saj meri v dolžino komaj sto deset metrov ter je le sto metrov široko in



nekaj manj kot deset metrov globoko. Z drugimi besedami, Zgornje Kriško jezero je po površini desetkrat manjše od Blejskega.

Jezerce se postopoma manjša, saj ga počasi, a vztrajno zasipavajo melišče, ki tvori dobršen del jezerskega obrežja.

Kako pa je s kopanjem? Le za zelo zagrizene in odporne vročekrvneže!

Kadar jezero ni zatrpano s snegom, še dolgo plavajo v vodi razlomljene ledene plošče, tako da temperatura vode ne presega pet stopinj Celzija. Izjema je tanka površinska plast, ki jo lahko nekoliko bolj segreje pozno poletno sonce.

Ali ne bo izlet na Škrlatico, Križ ali Kriške pode bogatejši, če mu bomo dodali še ogled Kriških jezer?

Peter Skoberne



Pogled na Razor in Jezero pod Križem (Zg. Kriško jezero) z Bovškega Gamsovca

slovenija v mojem objektivu

Foto:
Franc Štrukelj



Mlin na Krki



Barve Blejskega Vintgarja



Orač na Sorškem polju

II 130327

rodna
gruda
slovenija

english section

RODNA GRUDA, Magazine
for Slovenes Abroad, Cankarjeva
1/III, 61001 Ljubljana, Slovenija-
Yugoslavia Tel. 061/210-716

Published by Slovenska
izseljenska matica, Ljubljana
Editors: Jože Prešeren
(Editor-in-Chief)
and Jagoda Vigele.

English translations: Milena
Milojević-Sheppard, M. A.
RODNA GRUDA is published
monthly. Numbers 8 and 9 are
published together as a
double issue.

Yearly subscription for overseas
countries is 11.— U. S., 13.—
Canadian or 10.— Australian
dollars. Payment can be made
direct to our Account. No.
50100-620-010-32002-2818/5 at
Ljubljanska banka, or by
international money order, or
by check — payable to
»Slovenska izseljenska matica«
— in a registered letter.

Letters to the Editor

Dear Rodna Gruda:

I have meant to write for some time. My father's obituary occurred in your special "Tito" issue and I would like to purchase 3 copies if you have any left. My dad was Matthew Nickelson, a wonderful beekeeper and father who loved Slovenia very much. Since his death, I have received the magazine but never a notice of the cost of the subscription.

Papa did not teach us the language so I am not able to enjoy the magazine as much as I had hoped. I and my husband are also beekeepers. I also am active in a group here who have revived the Hispanic embroidery called COLCHA of Southern Colorado and Northern New Mexico and I find great interest in your photographs of the embroidery and other crafts. We especially enjoy the 'Santos' and beehive fronts.

I would enjoy hearing from Papa's friends and fellow beekeepers but am struck by my lack of the Slovenian language.

We are very proud of Yugoslavia. This area has some people with a background there. We were represented at Tito's funeral by our U. S. representative from Colorado, Ray Kogovsek who is a friend from our College.

I want to continue my subscription but wish more was in English. Sincerely,

Mary E. Nickelson-Baker, Saguache,
Colorado

Dear Sir:

I have been receiving your magazine and reading the English Section. I

would like an English Magazine and some Slovenian.

I am searching for roots and am writing a history of my family. I'd like you to write something about the following: Račja Vas, Krška Vas, *Jurij pri Tabru*, and the 'Grist mills'. Yours truly,

Caroline Myers, Helper, Utah

Editor's note: We know about Račja vas and Krška vas, but let us know something more about the last two names, please.

Dear Sir:

Please renew my subscription to Rodna Gruda for one more year. The beautiful magazine is worth twice as much. I enjoy articles on the home of my parents. My father was born in Cerknica and my mother was from St. Rupert.

My sister and I visited your lovely land last June with the United Slovenian Society Concert Tour. The band was from Cleveland, Ohio. We visited every part of Slovenia and as it was my first visit I was overwhelmed. It was so beautiful and the natives were so warm and cordial. The Kmečka Ohcet in Ljubljana was something I'll remember for quite a while. Your article on it was read with interest. Best of luck and keep the magazine rolling to the United States.

Mrs. Earl B. Ahrens (Ivanka Ocepek, maiden name), Maple Heights, Ohio

From the Editor

What secrets are hidden in our surnames? It's easy enough for an experienced researcher to uncover the origin and meaning of almost every Slovene surname, but nobody, of course, can tell what kind of man stands behind it. Much more complicated is the **problem of surnames** among Slovene emigrants and their descendants in all parts of the world. Changes of surname are relatively frequent among them, but reasons for such changes are very different. Many emigrants have wanted, with their emigration, to start a new life with a new surname, and to erase all traces of their former lives. Many Slovene surnames become

very hard to pronounce in the languages of foreign countries. In a foreign environment many a Slovene surname has acquired a humiliating tone, or given rise to false ideas. It must be admitted that many emigrants have discarded their original names simply in order that the new names they have chosen would sound more English (or Nordic, or Spanish, etc.). Such new names would also make it easier for them to get on in life in their new homelands. I've spoken to a lot of people who have changed their surnames. At least from their point of view, I can say that they all had justified reasons for doing so. They told me that they would never have succeeded as they had done if they hadn't changed their names.

Two years ago we started to publish, in serial form, the story of

Louis Adamič, a man who changed his name from the Slovene to the English form. In that story there was a clear explanation of this problem. Does the change of an individual's surname mean also the loss of his identity and of Slovene origin? I think not, since I know a number of people with changed surnames, who are excellent society workers in Slovene societies, and who are continually striving for the preservation of the Slovene national heritage abroad.

I felt I had to write about this question, as we encounter these problems all the more frequently nowadays, and I am all the more convinced that, if somebody assumes a foreign surname, that doesn't make him any less of a Slovene, if he so desires.

Jože Prešeren

News

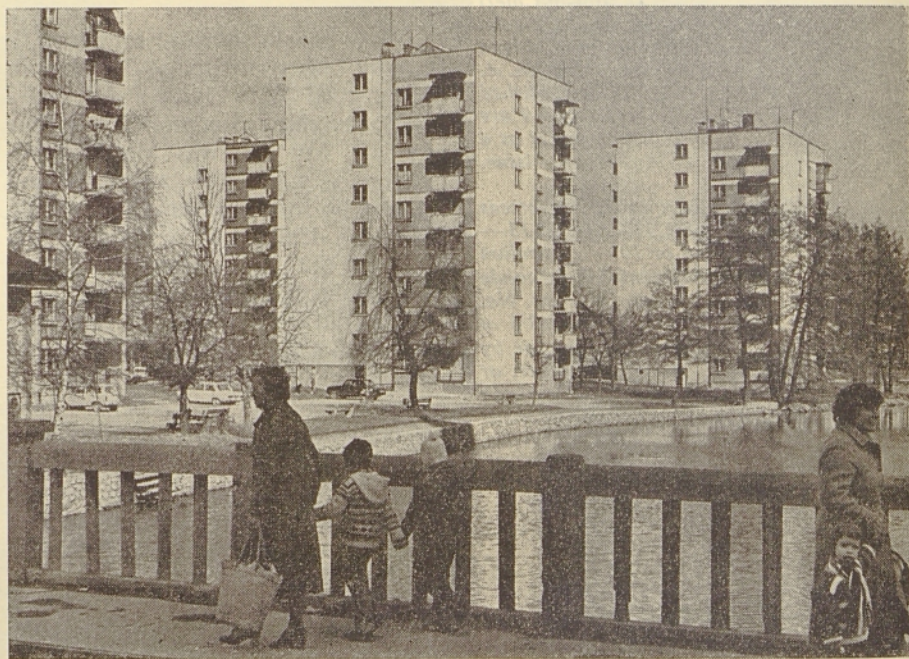
Yugoslavia is treading her own path to Self-management Socialism

In an interview for Belgrade Television, which was transmitted by the complete Yugoslav television network, the President of the Praesidium of S. F. R. Yugoslavia, **Sergej Kraigher** stressed that Yugoslavia is continuing, in spite of the death of **Josip Broz Tito** and **Edvard Kardelj**, to tread her own path to Selfmanagement Socialism, and to strengthen her position in the world. It could be said that the present endeavours of our society are aimed towards the complete elimination of all traces of the state administration of the Economy. In the economic field our aim should be that the workers should really manage the social reproduction processes.

Sergej Kraigher also spoke about the work of the Federal Committee for Stabilization of the Economy, of which he is the Chairman. The aim of this committee is to prepare a long-term concept of the economic development of Yugoslavia. There is a special working group within the framework of this committee, with which about 300 scientists, from economists to sociologists and experts on politics, are cooperating.

The Ivan Cankar Cultural Centre is Finished

In March the central and largest concert-hall of the Ivan Cankar Cultural Centre in Ljubljana, in which



Kočevje — the new apartment houses

there is room for 1500 guests, was finished. Different events, mainly of a cultural nature, have been taking place in the other, smaller halls for a number of months, already.

A lot of congresses and activities connected with them are being held at the Ivan Cankar Cultural Centre, too. Last year there were 82 such events, and even more are planned for this year. All the capacities of the Cultural Centre for 1982 have already been sold out, and accommodation is being booked in its halls up to the year 1986. Among the important events due to take place there this year is the U. N. C. T. A. D. congress with 1500 guests from 66 countries, an interna-

tional seminar about popular participation — U. N. C., a conference of banks from the developing countries, as well as various other assemblies and congresses.

Yugoslavia will introduce Summer Time in 1983

Only next year, in 1983, will Yugoslavia join the other countries of Europe and introduce summer time.

At a recent meeting of the Economic Chamber of Yugoslavia, representatives of the Yugoslav Railways reported that it is very expensive for Yugoslavia not to keep in time with

other neighbouring European countries, since this means the printing of additional timetables, and also makes the calculation of bills for certain services very complicated. Everything indicates that next year Yugoslav clocks will show the same hour as clocks in the majority of other European countries.

Tunnel through the Karavanke Mountains

The construction of the road tunnel through the Karavanke Mountains should start this year and be completed in four years' time. Recently this plan was the subject of debate in the Self-Managing Community of Interest for Economic Links with Foreign Countries. Over the next two months Slovenia's organizations of associated labour will have to agree on this project. The investment is worth a total of more than 10 milliard dinars. The investor is the Community for Roads of S. R. Slovenia, which will contribute a total of 2.2 miliard dinars. For the construction and equipment of the tunnel loans to a total value of 6 milliard dinars will have to be taken out abroad, whereas foreign banks are expected to agree to grant loans of 2 milliard dinars. The loans will have to be returned by the Republic of Slovenia itself, but they won't count as part of the limit up to which S. R. Slovenia may obtain loans abroad every year.

The loans for the construction of the tunnel through the Karavanke Mountains won't be cheap, but the first repayment is due only in 1987 and the last in 2001.

Our young people abroad

Discussions have been going on at the Federation of Socialist Youth of Yugoslavia about the position of members of the second and third generation of our fellow-countrymen temporarily employed abroad. In Western Europe there are as many as 250,000 Yugoslavs under the age of 18 living and working in those countries. They are subjected to foreign influence all the time from the pre-school age, if we take into account foreign pre-school institutions.

International Recognition for »Radenska«

At the International Food Fair "Alimentaria 82" in Barcelona, "Radenska" of Radenci again won the

gold trophy "Food Europe 1982" as the most respected firm in its particular field.

This award is made to firms which have proven themselves in a particular field of the food industry. The awards were established by the magazine for food science "El Comestible", which is published by the Editorial Office of Mardid. In deciding which firms should receive this award the magazine takes into consideration not only the quality of the products, but also the complete business policy of the firms which are competing.

Slovene Roads — Old and New

A considerable number of new road sections are foreseen in the middle-term plan of road construction in Slovenia, including the Fast Road through Maribor, the Semedela-Koper connecting road and the Ruda-Strunjan road, the start of the Naklo-Ljubljana motorway, and the southern leg of the Ljubljana Bypass. Also planned is the replacement of several old bridges by new ones, the continuation of Stage 1 of the construction of the road tunnel under the Karavanke Mountains, and other works.

It has been calculated that 3,2 milliard dinars will have to be returned in 1982 as loan repayments, which represents 65 % of the total sum to be collected in the form of tax on fuel, road tolls, and other taxes. The remaining part of the money so raised will only partially cover the costs of the general management of the road network. It will be very difficult to find sufficient funds for the more demanding regular maintenance of roads. New construction works will be limited.

Results of the 1981 Census

At the last population census which took place in April 1981, a total of 1,712,445 inhabitants in the territory of S. R. Slovenia stated that they were Slovenes. Over the last ten years the number of Slovenes living in the territory of S. R. Slovenia has increased by approximately 88 thousand, and by roughly 300 thousand in comparison with the results of the 1953 census. According to the results of the 1981 census, Slovenes make up 90.53 % of the total settled population of S. R. Slovenia.

Among the representatives of other nations, the Croats have the largest population, a total of 55,625, or 13,000 more than in 1971. Croats make up 2.94 % of the population

of S. R. Slovenia. Serbs make up 2.23 % of the population, there being 42,182 of them living in Slovenia.

Over the last ten years there has been a large increase in the number of people who have not declared themselves to be members of one of the individual nations of Yugoslavia. So at the end of April 1981 there were a total of 26,263 Yugoslavs in Slovenia or almost 20,000 more than in 1971. A further 2975 inhabitants declined to define their nationality, in accordance with Article 170 of the Constitution of S. F. R. Yugoslavia. They were somewhat fewer in number than 10 years ago.

A total of 13,425 inhabitants of Slovenia declared themselves to be members of the Musliman nation, which is about 10,000 more than in 1971. A total of 3288 Macedonians now live in Slovenia (there were only half as many 10 years ago), and 3217 Montenegrins (a total of 1978 in 1971).

Both the national minorities living in Slovenia should be mentioned. In April 1981 there were a total of 9496 Hungarians and 2187 Italians living in Slovenia. Over the last decade both minorities have somewhat decreased in number. Ten years ago there were 3001 Italians and 9785 Hungarians in Slovenia.

Apart from the above-mentioned members of the Yugoslav nations, nationalities and ethnic groups, a total of 1435 Gypsies, 380 Germans, 433 Czechs, 180 Austrians, 204 Poles, and 105 Bulgarians live in Slovenia.

Long-Term Concept of the Development of Slovenia up to the Year 2000

Slovenia should not try to develop all branches of industry simultaneously, as her success does not lie in her self-sufficiency, but she must develop and specialize those branches of industry which have the greatest possibilities for success. Stress should be placed on quality of work, productivity and accuracy. Slovene economic organizations are already decentralized (as in the developed countries), but they are not yet highly specialized. The development of Slovenia should be orientated towards well-qualified staff and advanced technology.

Investments in the Krško and Prevlaka Nuclear Power-Stations

The coordinating committees of Slovenia and Croatia met recently at

Krško in connection with the completion of the construction of the Krško Nuclear Power-Station. At the same time they discussed plans for the construction of a nuclear power-station at Prevlaka, which would be the second in Yugoslavia. With an increase in the production of electricity from nuclear power-stations, larger investments in the Uranium Mine at Žirovski vrh are needed.

Yugoslavia has an important position for transit traffic

Cooperation between Yugoslavia and the West European Community in the field of transport is becoming all the more important. At Brussels talks took place between Georgios Contogeorgis, a member of the Commission of the European Community, and Ante Zelić, the president of the Yugoslav Federal Committee for Transport and Communications. They agreed that it would be necessary to improve the railway transport between Jesenice and Gevgelija (now Greece is a member of the E. E. C., too), particularly for the transport of coal and steel. Modernization of the main Yugoslav transit roads is needed, too. The Adriatic ports are also all the more important.

Of course, both representatives also discussed the financial shares to be borne by both sides in the improvement of transit routes.

Interview of the Archbishop of Ljubljana, dr. Šuštar

On February 20th, 1982 an interview was published in the central Slovene daily paper "Delo", which had been given by the Archbishop of Ljubljana and Metropolitane dr. Alojzij Šuštar. The interview was given in connection with the Papal encyclical on human labour, but other topical questions concerning the Church and the Yugoslav self-managing socialist society were also discussed.

To the question of what would be his general opinion of the state of relations between the Church and the Yugoslav self-management society, the Metropolitane answered: "I think that both sides would like these relations to be as good as possible. I am in favour that we should talk openly about common interests, that is about Man, culture, care for the environment. What we need are common solutions, which will survive the difficult times ahead, which are not only our future but that of the generations to come."

The next question posed by the reporter of "Delo" who was conducting the interview was as follows: "You have travelled among our emigrants in the overseas countries, and now you're shortly departing for another journey. What have you learnt from your meetings with our emigrants?" To this question dr. Šuštar answered as follows: "Many of our people, whom I met in America and elsewhere, had religious beliefs, and it was by means of these beliefs that they preserved their contacts with their homelands. Those who didn't have religious beliefs sometimes became adjusted to the new foreign environment quicker. I certainly wouldn't like to say that only a man with religious beliefs can be a good Slovene. I have seen that religion has meant a lot of help and support in retaining the national consciousness of our workers temporarily employed abroad and of our emigrants. But I can't say that those who have no religious beliefs haven't retained their national consciousness."

"And what would you say to our priests abroad?", the reporter from "Delo" continued. The Archbishop of Ljubljana answered as follows: "I would say the following. Try to be fair to all, and not unjust to anybody, praise whatever you see to be good, but oppose injustice and violence, no matter who is committing them. The second thing, which I have always stressed wherever I have gone, is keeping to two things: remain religious and remain in touch with your nation. The third thing I have always stressed is honesty. Then I invite a lot of them to get to know their homeland better, to come to Slovenia, to keep up contacts, to read newspapers, to practice the singing of Slovene songs and to keep up old customs".

Export plans of the »Boris Kidrič« Glass Works

The "Boris Kidrič" Glassworks of Rogaška Slatina is well-known for its exports. Most exports go to the U. S. A., ever since 1948, when glassware to a value of 50 thousand dollars was exported there. Last year exports reached a value of 7.5 million dollars, i. e. 60 % of its total realized income which amounted to 586 million dinars. The average monthly pay of workers in the glassworks amounted to 10,530 dinars in 1981, which isn't a great deal. For up to the year 1970 the glassworkers of Rogaška Slatina had earned quite a lot above the average for industry in S. R. Slovenia.

In 1980 and 1981 exports paid their way for the first time. For example, in the U. S. A. a piece of hand blown and cut crystal glass can be sold for up to four times the price it would fetch in Yugoslavia. It is important that the articles exported to the U. S. A. have been protected by the "R" trademark for the last five years, as well as the legend "Steklarna Boris Kidrič Rogaška — Jugoslavija". It was planned that exports be increased to a value of 8.2 million dollars this year, but due to the great need of the country for foreign currency, this plan has been increased to 9 million dollars, which is 70 % of total production.

However, even greater tasks are awaiting our glassworkers. It is planned that production and exports be increased by a factor of 3 by the year 1986. For this purpose it will be necessary to train a total of 650 workers, the majority of them being glass-blowers and glass-cutters. It is expected that the Americans will contribute towards the costs of this investment, which will include a larger share of mixed, semi-machine manufactured and semi-handmade production. As the workers of Rogaška Slatina need only one third of the foreign currency they earn for imports, they are able to set aside one third for the needs of society in general. Thus recently talks have been held with the representatives of some working organizations from Celje about the providing of financial means for the proposed investment.

New possibilities for exports to the U.S.A.

It is not true to say that the markets of the U. S. A. are oversupplied. It was found by a delegation of Slovene businessmen who visited the State of Georgia in January 1982 that there exist a lot of real possibilities for the broadening of economic and scientific-technical cooperation with that state. This was the substance of the report they submitted to the Plenary Committee for the acceleration of economic relations with the U. S. A., within the framework of the Chamber of Commerce of S. R. Slovenia.

During their visit the members of the delegation had a number of successful talks with their present or future American partners. Talks were held, for instance, about the setting up in the town of Macon of a special factory of "Gorenje Velenje" for the manufacture of "Varstroj" welding equipment. Such a factory would represent

a firm base for the broadening of "Gorenje"'s breakthrough onto the markets of the U. S. A and the Caribbean countries. Business relations between "Slovin" and the Coca-Cola Company were discussed, too, and it was agreed that it would be necessary to continue their development and to increase the quantity, as well as the choice, of Yugoslav wines exported to the U. S. A. under the "Avia" label. Even the representatives of the Coca-Cola Company were strongly impressed by the rapid rise in sales of Yugoslav wines exported to the U. S. A. In 1980 these exports amounted to 80 thousand boxes each containing 12 bottles of wine, whereas in 1981 this was increased to 125 thousand boxes, and in 1982 it is planned

that a total of 250 thousand boxes be exported to the U. S. A., which amounts to 3 million bottles of wine. Because Slovene wine has obtained a good market in the U. S. A., it has been possible to increase its selling price by about 50 %. The two enterprises "Mercator" and "Emona" are much interested in participating in such business cooperation in the future. These two firms would export goods for mass consumption. There are also good possibilities for the "Litostroj" enterprise, with its production program of small hydro-electric power-stations. It was during the Presidency of Jimmy Carter that the proposal was passed that a total of 17.500 small hydroelectric power-stations be built in the U. S. A., which would

make use of smaller streams and rivers. In this way the production of energy in the U. S. A. could be increased by about 2 %. Some of these small hydro-electric power-stations would be erected in the state of Georgia.

"Slovenijales" is planning to increase the sales of its products in the U. S. A. through its existing sales network, and also to participate in the construction of "Holiday Inn" Hotels by supplying equipment, furniture and lamp-shades. There are also good possibilities for the sale of goods and services of the printing industry, as well as in the field of sporting goods, clothing and footwear.

Particular attention was paid by members of the delegation to possibilities for joint export efforts on the markets of Africa, Asia, Central and South America. Enterprises from the U. S. A. would, in general, contribute the necessary capital, and would also take part in certain projects which our working organizations have already initiated in the developing countries.

By the end of February 1982 Slovene working enterprises should prepare tenders and programs, which would be carefully worked through by the section for the acceleration of economic relations with the U. S. A., so that well-defined proposals could be made to the American partners on the next visit of Slovene representatives to the U. S. A.

In the discussions the representatives of the delegation stressed that in the past too much reliance had been placed on the capabilities of large import-export enterprises from New York and Chicago for achieving sales of Yugoslav products. The state of Georgia, on the other hand, with its policy of forming direct links with foreign partners, has opened new doors for a major breakthrough by Yugoslav goods onto the markets of the U. S. A. With the support of the ministry for industry and commerce of this American state, there are good possibilities for the opening up of direct business contacts with numerous enterprises not only in Georgia but also in the other states of the South-East of the U. S. A. Of course the Slovene Economy should make the most of this opportunity, which would considerably improve the present unsatisfactory balance-of-payments position between Yugoslavia and the U. S. A.



In the library (photo by Janez Zrnc)

The Man Who Changed the Face of Ljubljana

One hundred and ten years ago, in a single-storey house in Ljubljana's Gradišče which has already been demolished, Jože Plečnik, the man who changed the face of Slovenia's capital city, was born. It was in the carpenter's workshop of his father, whose profession he was supposed to follow, that he first encountered artistic design and decided to devote his life and soul to it. He qualified as a design carpenter at the school of industrial design in Graz, and then he set his sights much higher — at the Viennese Academy of Design.

At that time Vienna was changing from a provincial centre to one of the world's centres of modern architecture. So after graduating from the Department of Architecture of the Viennese Academy of Design, and after several very successful years in Vienna, Jože Plečnik decided to take up a teaching post at the college of design in Prague. When the University of Ljubljana was established, he accepted an invitation to return home to teach Slovene students of architecture. On account of the debt which he felt towards his homeland, as he used to say, he even gave up a position as Professor at the Prague Academy and all the advantages linked to such a position.

For a number of years he spent part of his time in Prague, where the President of Czechoslovakia entrusted him with the rebuilding of the Hradčani Court, and the rest in Ljubljana, where he was responsible for the design of many pearls of early twentieth-century architecture, which have given the city its special character. In the period from the start of the 1920's up until the beginning of World War II, he was responsible for the layout of the square in front of St. James Church, of Cozova Street, of the former Congress Square, of Vegova Street, and of Tivoli Park. He also designed two bridges over the Ljubljanica River, Čevljarški most and Tromostovje, and improved the appearance of the embankments next to Gradaščica. Among the important buildings he designed were the National and University Library, the Central Markets and Žale Cemetery. He wasn't prepared to subject himself entirely to demands of functionality, for him architecture was a pure art and shape and form more important than usefulness. But although the traces of his work in his native city are so deep that today we

talk about Plečnik's Ljubljana, nevertheless he was never very well understood in Slovenia.

In a small house behind Trnovo Church, where this great man designed a large number of the buildings which have given Ljubljana its present appearance, there are still many objects which can remind us of this man who »loved beauty, served her with all his heart, and in doing so led the life of an ascetic". Today the Museum of Architecture occupies this house. This Museum was made responsible for the preservation of Plečnik's heritage, and the workers of the museum are doing their best to see that this task is done as well as possible.

"What is involved", explained the director of the Museum, art historian "Peter Krečič", is not the preservation of Plečnik's architectural monuments, but the preservation of his many and varied ideas and of his way of thinking. Today's architects and town-planners put too little stress on Plečnik's concept of the appearance of the whole city, of a city which could

live and breathe as a whole, without being split up into individual building zones of all kinds.

It must be admitted that Plečnik was our last great architect who had a feeling for detail in town buildings. He made efforts to design down to the last detail, from the facade to the doorhandles. However, it appears that we are apt to turn a blind eye to his fine details which are of much importance for a city's appearance.

In recent years considerable interest has been shown on the part of the world's technical public for Plečnik's work. Due to new, post-modernistic trends in world architecture, Plečnik's name is again becoming famous and honoured. Distinguished experts on world architecture have been visiting Ljubljana, and in London an exhibition about Plečnik's work is being prepared.

The Slovene public in general, too, has been encouraged to reflect seriously upon Plečnik's architectural heritage, and all the more frequently it is heard that the revitalization of Old Ljubljana, the former city centre, is an important contribution towards the latter's preservation.

Darka Zvonar

Treasures of the National and University Library

Every time one walks past the building of the National and University Library in Ljubljana, which was expertly designed by the famous Slovene architect, Jože Plečnik, one can only imagine what a treasurehouse of books hides behind those walls.

Of course the preservation of this rich heritage has always been a traditional honoured task of the National and University Library. The year 1774, more than two hundred years ago, can be considered the year of establishment of this library. It was then that 637 books, which had been rescued from a fire which had occurred in the abandoned Jezuit College, were allocated, by a decree of the Empress Maria Theresa, for general use in the newly established library of the Ljubljana Lycée. In 1807 this library obtained the right to receive a copy of all books and other matter printed in the Province of Kranjsko, and, during the occupation by the French — from 1810 to 1813, this right was extended to include the whole region of the provinces of Illyria. When the Ljubljana Lycée was closed down in 1850, this library be-

came a Study Library, and at the end of World War I. it was renamed the State Study Library and in this way became the central library for all of Slovenia.

When, in 1919, the Slovene University of Ljubljana was established, this library took on the task of being the central university library, and in 1938 it was officially renamed the University Library. It was only after the Liberation in 1945, that the library was given the legal status of the Slovene National and University Library, a national cultural institution of the Slovene nation.

Although the library acquired its present title and full legal status only after the liberation of the Slovene nation, already from its foundation this library carried out the mission and tasks of the central Slovene library. Indeed, it could be considered that the first idea for the establishment of such a Slovene central library was included in Trubar's proposals of 1569 for a public library for the Province of Kranjsko and for the Slovene Church. And in the year 1784 the enlightened Slovene intellectual Anton Tomaž

Linhart drew up a plan by means of which the already collected books were to have been combined with certain other book collections in order to form an organized public library. This library would have had the main task of collecting material for the study of the historical development of the Province of Kranjsko.

It is true that all these plans and endeavours were not immediately brought to fruit, but on the other hand the idea of the necessity of a central Slovene library for the preservation of documents of national cultural and historical importance became ever more strongly affirmed. Thus numerous valuable legacies found a place of safety in this library, and increased the size and quality of its archives. Still today the planned and organized collecting of printed material in the Slovene language continues, to make up a collection which is of inestimable value for Slovene culture and history.

The National and University Library keeps in its archives many rare books and a number of books which are unique on a world scale. These valuable items range from manuscripts from the Middle Ages, via the largest Yugoslav collection of incunabulae, rare printed material in Slovene, cartographic and pictorial material, manuscripts, and the musical collection, to printed items from the times of the National Liberation War.

The treasures of the National and University Library, known also by the abbreviation N. U. K., represent the core of the total holding of the library, which at present amounts to 1,382,122 units. There are 734,707 books including 506 incunabulae, and 187,185 volumens of the periodic press (newspapers, magazines).

Among the 2899 manuscripts in N. U. K.'s collections, there are 85 in the Latinic script from the times of the Middle Ages, as well as 35 in the Cyrillic or the Glagolic script, from the same period. There are 156, 632 items of cartographic and pictorial material, whereas the musical collection includes a total of 62,051 units. There are 235, 843 examples of special printed works in the collection, too.

Every year the number of books and other items in N. U. K. increases by over 50,000, which already represents the number of books in a well-filled average library. If the library staff are unable to supply a particular book, then it is possible to borrow it from another library in Yugoslavia or elsewhere. An inter-library loan system is maintained with as many as almost 300 libraries in Yugoslavia and other countries of the world. N. U. K. also

maintains regular contacts with all the national, main university and other important libraries in Yugoslavia and abroad.

At the present time the manuscript department of N. U. K. in Ljubljana possesses a total of 78 ancient manuscripts in 85 volumes, which represents the largest collection of its kind in Slovenia, where a total of 159 manuscripts from the Middle Ages have been proved. The oldest manuscript dates from the Ninth Century, A. D., and the majority of this valuable material came from the Cistercian monastery at Stična, which is one of the oldest monasteries in Slovene territory. According to the number of manuscripts obtained, then follow Bistra Castle, Kostanjevica, Gornji grad, Jurklošter and Pleterje.

There are also old manuscripts from the South Slav cultural region, which are written in the Glagolic or Cyrillic script and come from Istra, Bosnia, Serbia, Macedonia and Bulgaria.

Then there are the incunabulae, which is the name given by researchers of the historical development of books and printing from the Seventeenth Century onwards to those books which appeared in the earliest period of printing. They also include the so-called tabular incunabulae, which were printed by means of carved wooden blocks, although the word "incunabulae" is usually used to describe the typographical incunabulae which were printed using moveable letters according to the Gutenberg process during the 15th Century and up to the year 1500. When a survey of the incunabulae kept in the various libraries and other archives in Yugoslavia was carried out three decades ago, it was found that the largest collection of incunabulae in Yugoslavia was kept by N. U. K. of Ljubljana.

The greatest number of incunabulae was preserved at the monastery in Stična. These incunabulae are among the finest of the whole collection. A lot of incunabulae came to N. U. K. from Bistra Castle, whereas the incunabulae of Gornji grad are frequently the most interesting. The great majority of the incunabulae are concerned with religious matters, whereas somewhat more than 1 in 10 are of literary content. The collection includes, apart from simple printed sheets, many dextrous and gorgeous designs, some in two colours. There are pen-drawings, which are carried out in several colours and in gold, and represent miniatures of initial letters, as well as some examples of hand-drawn "ex libris". On the incunabulae

there are numerous glosses, added in later years, and notes in the Latin, German and Italian language about historical events, such as the attack by the Turks on Ljubljana, the Peasants' Revolt (of 1515, the Plague prices, about King Matjaž, the Slovene names of the months, as well as the names of birds, Slovene greetings, humorous sayings, and wedding banns.

There is also a large archive of Slovene manuscripts from the last few centuries. After the First World War the library became the owner of the literary legacies of many outstanding Slovenes, such as that of the collector of popular songs, Emil Korytek, of the poet France Prešeren and of the cultural-political worker Franc Levstik, as well as of Jernej Kopitar, Žiga Zois, Jurij Japelj, Matija Čop, Fran Metelko and Miha Kastelic. N. U. K. also possesses 41 of Linhart's manuscripts mostly letters, and also important manuscripts left by Janez Bleiweis, who was for many years at the centre of Slovene political life. Also in the archives of N. U. K. are the legacies of many Slovene literary figures, who were the contemporaries of the Slovene Modern Literary Movement (Kvedrova, Fran Govekar, Lojze Kraigher, Etbin Kristan, Franc Saleški Finžgar). There also exist in N. U. K.'s archives the manuscripts of the works of more recent literary figures, such as Ivan Prijatelj, Srečko Kosovel, Alojz Gradnik, and Slavko Grum.

The National and University Library in Ljubljana also keeps in its manuscripts collection rare printed works, of which only a few copies exist in Yugoslavia and elsewhere. These include the Dalmatin Bible, Trubar's works, and the works of Valentin Vodnik. The rare printed works include not only books, but also anything that has a unique value. These include various dedications by authors, their remarks, corrections or any additions in their own handwriting.

New books keep coming to N. U. K., though not many of them are from the earlier periods of Slovene literature. But every such book means a new acquisition for this library, the most important archive of Slovene literary treasures.

In order to provide the Slovene public with a better insight into this archive, an exhibition was organized of N. U. K.'s book treasures which lasted several weeks and was held in the premises of the newly-completed Ivan Cankar Cultural Centre in Ljubljana. This article has been a brief guide to this exhibition of Slovene literary treasures.

campo socio-político. Ya se han realizado en el mismo un gran número de congresos nacionales e internacionales. El año pasado fue bastante prolífico, pues se organizaron nada menos que 82 congresos. Para el año en curso calculan que este número aumentará lo señala el plan de trabajo 1982—83. Para el 1982 el Centro Cultural I. Cankar ya vendió todas sus capacidades. Sus salas estarán llenas, según cálculos de la comisión de economía hasta el año 1986

Entre los más importantes acontecimientos que tendrán a cabo en el año 82 es el Congreso de la UNCTAD con la participación de 1500 asistentes de 66 países, también nada menos importante será el seminario sobre la participación de la OZNA(NU), la conferencia de los bancos de los países en desarrollo, distintos congresos y asambleas, etc.

Jugoslavia con horario antiguo

Recién el año que viene se unirá nuestro país al resto de los países europeos con horario de verano. Hasta ahora Yugoslavia tiene el mismo horario (atrasado en relación a una hora) que tuvo años atrás. Es por ello que todavía este año Yugoslavia será así considerada como la isla del tiempo.

En la reunión que tuvieron hace poco los representantes de los Ferrocarriles de Yugoslavia con la Cámara de Economía, aseguraron los mismos que la forma de aislamiento horario actual es bastante cara, pues deben imprimir los horarios de viales en forma doble (para nosotros y para los extranjeros). También se complica el cálculo del resto de los servicios que están relacionados con los horarios ya fijos. Según los cálculos y discusiones actuales, todo parece y señala que en el año 1983 también los relojes yugoslavos señalarán el mismo horario (tiempo) que la mayoría de los países europeos.

Interés por nuestra juventud en el extranjero

En la Unión Juvenil de Yugoslavia han discutido sobre la posición de la segunda y tercera generación de nuestros emigrantes en el extranjero. En Europa Occidental trabaja y viven alrededor de 250.000 yugoslavos que son menores de 18 años. Ya en sus años de infancia y luego en la faz pre-escolar como así también más tarde están expuestos a la influencia extranjera. Si pensamos que la mayor parte de la infancia la pasan en los

institutos y escuelas, jardines de infantes, etc. extranjeros, entonces debemos pensar en el futuro de los mismos. Este fue el tema principal de todas las discusiones y conversaciones con las personas que tendrán a su cargo el estudio y análisis de éste sin duda muy interesante problema!

Eslovenos hay cada vez más

En el último censo nacional de la población eslovena, que tuvo lugar a principios del mes de abril del año en curso, se han decidido por la nacionalidad eslovena, en el territorio de la SR eslovena, 1.712.445 habitantes. En los últimos 10 años ha aumentado entonces el número de eslovenos en nuestra república en 88 mil personas. Comparando los resultados del censo realizado en el 1953 el número de habitantes aumentó en cerca de 300 mil habitantes. En el conjunto de la población total de Eslovenia, los eslovenos representan el 90,53 % de la población actual, según datos del último censo realizado a principios del año en curso.

En cuanto a los representantes de los demás pueblos que viven en Eslovenia los más representados son los croatas: en Eslovenia viven 55.625 croatas, o sea 13 mil más que en el año 1971. En el conjunto permanente de la población eslovena los croatas ocupan el primer puesto con el 2,93 %, los serbios el 2,23 del total con 42.182 hab. que viven en Eslovenia.

En los últimos diez años ha aumentado considerablemente el número de personas que no se han decidido por nacionalidad alguna. Así había el año pasado en Eslovenia 26.263 yugoslavos, o sea casi 20.000 más que el año anterior. A saber 2.975 hab. no se han decidido por ninguna nacionalidad amparándose en el art. 170 de la constitución yugoslava. De éstos hubo menos que hace diez años atrás.

El año pasado se pronunciaron como pertenecientes al pueblo musulmán 13.425 hab. de Eslovenia, esto significa 10 mil más que en el año 1971. En Eslovenia viven también 3.288 Macedonios (diez atrás los había la Mitad), 3.217 Montenegrios (en el 1971 los había 1978).

Además debemos mencionar las dos minorías que viven en Eslovenia. En abril del año pasado había en Eslovenia 9.496 húngaros 2187 de ascendencia italiana. Este número varía en último decenio. Hace diez años atrás había en Eslovenia 3.001 italianos y 9785 húngaros. Además de todos los mencionados, en Eslovenia viven también 1435 romos, 380 alemanes, 433 checos, 180 austríacos, 204 polacos, 105 búlgaros, etc.

Yugoslavia y su ruta

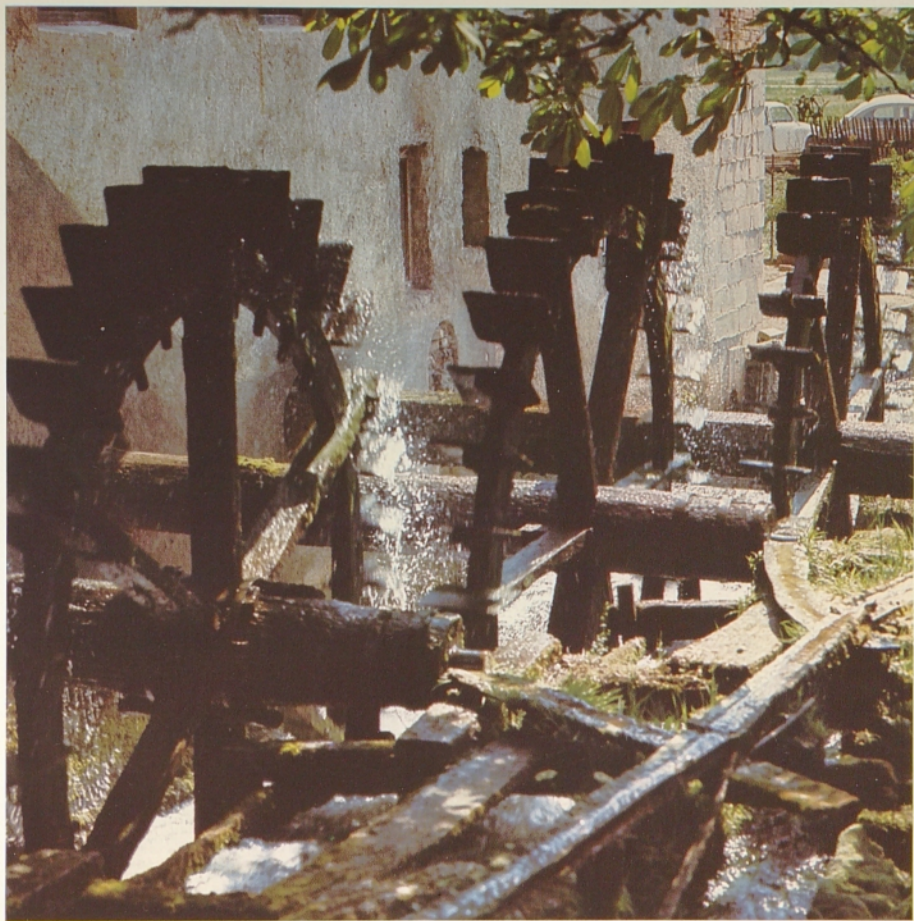
En el reportaje hecho por la RTV de Belgrado, que fuera transmitida por la red general de la TV yugoslava, el presidente de la presidencia de la SFR yugoslava Sergej Kraigher recaló entre otras cosas, que después de la muerte de Josip Broz TITO y de Edvard Kardelj, Yugoslavia toma el camino de la propia autogestión socialista, asegurando así su posición en el mundo. Con esto podemos también asegurar y decir que todos los acontecimientos sociales que se realizan en nuestro país, expresan el esfuerzo y deseo de abolir y hacer desaparecer de nuestro sistema social los restos del tipo de gobierno nacional sobre la economía popular. El presidente Sergej Kraigher agregó que en el campo económico hay que alcanzar la meta delineada, es decir qué, el obrero administrará solo en realidad la reproducción social.

Aparte y en especial S. Kraigher también habló sobre la Comisión Federal para la estabilización económica, que él mismo preside. En cuanto a ésta dijo: el principal deber de esta comisión es la preparación a largo plazo del concepto económico que engloba la economía yugoslava y su desarrollo en general. En marco a esta comisión funciona y trabaja también una comisión especial de trabajo con la cual colaboran alrededor de 300 científicos, desde economistas, sociólogos hasta politólogos y otros.

El centro Ivan Cankar

El Centro Cultural Esloveno Ivan Cankar ya está terminado. En el mes de marzo próximo pasaron las obras de la sala principal, la mayor de las salas del citado centro que funciona en la Capital de Eslovenia, Ljubljana. La misma puede recibir la visita de 1.500 huéspedes. En las demás salas de espectáculos, las cuales son mjs pequeñas, ya hace varios meses atrás tienen lugar distintos conciertos y espectáculos, la mayoría de tipo cultural.

El Centro Cultural I. Cankar desarrolla además una gran labor en el



Mlinska kolesa



Ljubno v Savinjski dolini

Pastirski praznik

Mlačev je, kot že rečeno, nekdam predstavljal vrh prazničnih kmečkih opravil. Simbol norčij v času mlačve pa ni bila samo metla. Ob mlačvi so si fantje in dekleta podarjali še vse drugačna darila – cigarete, cukre...

Nemara največ zabave je bilo na račun »nevednih«. Te so pošiljali k sosedovim mlatičem po to ali ono reč – po ptičje mleko ali žabje dlake in se potem na njihov račun pošteno nasmejali.

Med mlatiške navade sodi tudi postavljanje slamnatega moža. In to tam, kjer snopov niso v enem dnevu otepli in je bilo treba čez noč čuvati vršaj zrnja. Čuval ga je poseben čuvaj, ki so ga izbrali med seboj. Sosedovi fantje so se na ta večer potrudili in skušali postaviti slamnatega moža z vrečo v rokah na vršaj. Drznejši so se odločili celo za streho in nanjo postavili slamnatega moža. Največ zabave so imeli vsi s tistim čuvajem, ki je tako trdno spal, da so ga ponoči odnesli na kak drug vršaj in mu tam pritrtili na prsi moža iz plev.

Tudi slamnate lutke so bile v »modi« ob mlačvi. V Karlčah so posadili slamnato babo na mizo k drevesu, če so mlatili samo moški, če pa so mlatile ženske, je tam sedel slamnati dedec. V Oštrcu so mlatiči naredili slamnatega kurenta, ga nasadili na kol in nesli k dekletu, ki je imela posebno dolg jezik in bila brez fanta.

Ko omenjamo slamnatega moža, ne smemo pozabiti še na neki drugi predmet, prav tako priljubljen pri norčijah ob mlačvi. Gre za škarje, ki so jih uporabljali za posebne šale na Notranjskem, v Beli krajini in še marsikje drugje. Poznavalci etnografije jim dajejo posebno »mesto« v času pšenične mlačve v vasi. Bistveno pri teh pa je bilo: kdo in kako nastavi škarje. Tudi pri nastavljanju škarij je veljalo, podobno kot pri metli, da mora ostati vse prikrito. Škarje je bilo treba prenesti pod sosedov prag ali kam drugam.

In ker ni šlo za navadne škarje, pač pa pogosto za ogromne iz dveh palic narejene škarje, je bila naloga precej težka. Ob škarje je bilo treba dati še štruklje, pijačo, rože in pismo. To je bilo nepodpisano, a največkrat tako duhovito sestavljeno, da je bilo moč kaj hitro razbrati, kdo ga pošilja in kam merijo bodice, ki so pošteno zaščegetale obdarovanega...



Kmečka gostija – En glažek vinca bom nalil in zdravico bom zapel na zdravje ženina, kir za mizo sedi...

Tisti, ki je dobil škarje in pismo, je bil praviloma dolžan povrniti vse dvojno, če ne še več, da si je pridobil ugled na račun bogatih škarij iz tega in tega skednja. Tudi vračilo škarij in darilo ni minilo brez smeha. Mlatiči so odnesli po kosilu ali malici škarje in darila. Tokrat škarij ni bilo treba skrivati. Vse je minilo bolj prijateljsko, ob skupnih šalah in nazdravljanju... Vendar so imeli ti, ki so prinesli škarje nazaj, še eno »tiho« nalogo. Da bi kar najbolj opijanili sosedove mlatiče. Pa ne samo to, ko so bili ti, ki so jim jo tako zagodli s škarjami, dobobra okajeni, so jim fantje s sosednje kmetije pred odhodom domov neopazno zasakali gože.

Šega je bila živa tja do prve svetovne vojne. Ko pa je tehnika zakorakala tudi med mlatiče, se je počasi izgubila.

Kravji in ovčarski bal

Izgubila pa se je tudi marsikatera šega, ki je spremljala prihod pastirjev v dolino oziroma, ki se je rodila ob cvetoči živinoreji. Dandanes poznamo le še tradicionalni bohinjski kravji bal, pa ovčarski ples na Jezerskem in nemara še kje kaj kar »diši« po ovcah, kravah in drugi živini. Vse drugo, tipično za živinorejo, smo počasi, a vztrajno izpodpirali in uničili. Marsikateri pašnik je zasegla industrija, pa tudi urbanizaciji se skoraj ni moč upirati. Vse manj je zemlje za živino, pa tudi planšarstva skorajda ni več.

Kje so že časi, ko je bilo na Tolminskem, Bovškem, v Kanalski dolini, Julijskih Alpah, Karavankah, Kamniških planinah, na Pohorju vse polno živine...? Tistih pa, ki danes vedo za razliko med mlečnimi in nemlečnimi planinami, je tudi že bore malo.

Nemlečne planine imamo danes še v Karavankah in Zgornji Savinjski dolini. Tod so pašniki za jalovo govedo, konje in ovce, ker zanje ni treba ne stanov, ne pastirjev, medtem ko je vse to potrebno pri »mlečnih« planinah. Stan ima včasih tod še svinjak, nujno potrebno pa je zavetje za krave in ovce.

Za govedo je nekdam skrbel črednik ali čednik, ki mu je pomagal prve dni paše vajnik. Živina se je morala privaditi na »skupno« življenje na planini. Črednik je namreč pasel živino raznih gospodarjev.

Ovčar je bil v glavnem »sam svoj gospod«, v pomoč pa mu je bil tu in tam tretjinek. Tako so rekli fantiču šestnajstih let. V čredi ovac je bilo včasih tudi do 500 glav. Ovčarji so bili po svoji obleki nadvse zanimivi.

Nosili so namreč cokle kljunače iz brezove krevljevine, podkovane s sekanci, modre nogavice, kratke hlače, rdeč životnik, širokokrajnen klobuk in mavho čez dolgokocinast kozuh zoper dež. Zraven pa še čutarico, kozji rog in palico, ki je nasledila še starejšo rožnico ali robovnico – orožje zoper volkove.

Prihod v dolino

Ali je bil odhod v planine bolj slovesen od prihoda v dolino, je težko reči. Najbolj pomembno za prihod v dolino je bilo, da je prišla s planine cela čreda zdrava. To se je že na daleč videlo in razumelo. Če je bila planina srečna, kot so rekli, potem je dobila največja krava okrog rogov venec, ki ga je spletila planšarica. Krave so bile prve, ki so se spustile v dolino, za njimi so prišli na vrsto konji, zadnje pa ovce. Ovčarji so imeli navado zadnji dan trobiti v rog. Trobili so od jutra do večera pred odhodom in tako naznanili, da bo potem spet vse tiho tja do Zelenega Jurija. Zvečer je namreč ovčar snel ovcam zvonice in jih spravil na podstrežje.

V eni izmed štirih knjig Nika Kureta »Praznično leto Slovencev« je tudi opis vrnitve pastirjev s planine. Gre za Rateče, kjer je šel prvi v sprevodu spravnik z vozovi, v katerih je bil naložen sir. Ko je prišel v vas, je sir spravil pod ključ in odšel domov. Tam ga je čakal šopek nageljnov, rožmarina in roženkravta, povit s pozlačnim lanom. Kupil je liter žganja in šel pastirjem nasproti. Okrog njega so letali otročaji in nosili na rokah polno okrašenih zvoncev in palic. Z zvonci so okrasili krave, pa tudi na pastirje niso pozabili. Njim so okrasili klobuke.

Spravnik je pastirjem ponudil žganja in šele, ko so spili kozarček, je sprevod spet krenil naprej. Ovce so običajno segnali na kakšno dvorišče. Rateške ovce so morale dan po vrnitvi s planine še k Zelencam, drugemu izviru Save pod Podkorenem. Tam so jih namreč okopali, ker jih dež ni zadosti opral. Ko so se posušile, so bile nared za striženje. Pastir pa je dobil ta dan še posebej klobaso, kruh in žganje.

Pušeljč

Časi se močno spreminjajo tudi na deželi. Marsikateri kmet ima že vse modernizirano, vse urejeno tako, da ni treba veliko rok in tuje pomoči. Nekdaj je bilo precej drugače. Pa tudi navada je bila, da je kmet kmetu rad pomagal pri delu. Setev, košnja, žetev, mlačev in teritev so bila opravila, ki so terjala vzajemnost. Do nje je prišlo povsem spontano. Veliko je bilo dela, ki ga en sam kmet ni mogel opraviti, pa so prihтели še sosedje s hlapci in vozovi. To je veljalo tudi za vožnjo gnoja na njive.

Prav posebne šege so se spletle okoli gnojevoza ali gnojavoža, kot pravijo tej šegi poznavalci. Največ takih šeg je bilo doma v Mežiški dolini na Koroškem. Delo se je začelo zgodaj zjutraj, kot se še vedno povsod na deželi. Vsi, ki so prišli vozit gnoj na njivo, so imeli natančno določeno »vlo-go«. Za vsak voz sta bila določena dva »kidača«, ki sta kidala gnoj. Po pet jih je vozilo z voli. Vozniki so se imenovali »vo-zarni«, na njivah pa so bili razvrščeni »skoparniki«. Ti so pomagali kopati gnoj z vozov, deklet ob njih pa ga je trosilo. Delo je bilo naporno, predah za malo južino pa kratke, le toliko, da so se vsi malce okrepčali s sadnim moštom, slanino in kruhom. Obilneje je bilo kosilo. To je bilo sestavljeno kar iz pet ali šest riht.

Tisto najbolj zabavno za vse, ki so vozili in razmetavali gnoj, pa je bilo na vrsti po južini. Tedaj so namreč moški poslali ženskam na njivo s »prvo pošto« kot so rekli – to je s prvim vozom po južini – ženina. To je bil slamnat, razcapan mož, ki je imel skoraj vedno zataknen za klobuk petelinovo pero. Nasajen je bil na kol. In ko je voz pripeljal, je slamnatega moža eden od mož kaj hitro zgrabil in vrgel med dekleta. Te so metale slamnatega moža naprej, vsaka se ga je skušala kar najhitreje znebiti. Pa še na nekaj so morale paziti – na pu-

šeljč. Ta je sodil zraven ženina, saj ni ženitve brez pušeljca. Pa to ni bil čisto navaden pušeljc. Fantje so naredili takšnega iz kopriv ter »popoprali« šopek še s pajčevino. Ko je skoparnik zagledal pušeljc na vozu, ga je zagnal med ženske. In spet se je vse ponovilo – vsaka se je skušala pušeljca znebiti, nazadnje pa so ga dekleta skrile pod deske voza in ga poslale »po pošti« nazaj k fantom.

Pa s tem vse še ni zaključeno. Na vrsti je še večerja, po večerji pa boj za pušeljce in jabolka. Pušeljce je prinesla domača hči ali pa najlepša dekla pri hiši. Jabolko pa je prinesel gospodar. Vrgel ga je sredi mize, vsi fantje in moške, ki so sodelovali pri gnojavoži pa so planili po njem. Tisti, ki mu je uspelo zadržati jabolko je dobil še pušeljc. Ko je bilo gnojevože konec, je dobil vsak za »plačilo« – tu v resnici ni šlo za plačilo, pač pa za medsebojno pomoč – dva »krapa« in dva »brata«. Brata so nek-daj imenovali buhteljna.

Steljereja

Tudi pri steljereji so se zbrali v pomoč fantje in dekleta z raznih kmetij. Dvajset in še več jih je prišlo na določen dan na kmetijo. Eni so bili zadolženi za kleščenjé oziroma plezanje po drevju, drugi so čedili tla. Tudi tu se je delo pričelo navsezgodaj. Kdor je bil zadnji, tega so si pošteno privoščili. Ena od kazni zanj je bila, da je moral med ženske pobirat vejevje. Moški, ki so se povzpeli na drevesa, so imeli na nogah privezane kremplje, da so laže plezali in klestili veje.

Steljo so navozili na velik kup v gozdu, včasih pa tudi kar naravnost pod streho v hlev. Sekira, s katero so sekali steljo, se je imenovala račun. Tistega, ki je klestil veje, je bilo moč spoznati že na daleč in to po udarcu njegove sekire. Najprej so klestili pri tleh, nato so si pomagali z lestvami, ko pa so bile te prekratke, so prišli prav krempljci. Košutarji so sekali koše, drugi pa vlačili veje na določena mesta ob poti. Veje so zložili v posebne kupe, kar so opravili »kupčkarji« in to tako, da veje deževje ni moglo premočiti.

Kot pri marsikateri drugi navadi, je tudi pri steljereji poseben poudarek veljal hrani. Gospodinja je imela ta dan veliko dela. Zjutraj so vsi, ki so se zbrali k steljereji, pojedli najprej repno (krompirjevo) župo, zraven pa zabeljene žgance in jegličice (kašo), na samem mleku kuhano. Za južino so dobili mošt, jabolka, šarkelj in orehe. Glavna pojedina je prišla na vrsto zvečer, po umivanju. Pa to ni bilo kar tako. Po stari navadi so morale ženske umivati moške in moški ženske. Pri ženskah je šlo vse dokaj gladko, pri moških pa ne. Ti so radi ponagajali, ženske pa so jo kaj hitro ucvrle pred nadležnimi fanti. Lovljenja nato še dolgo ni bilo konec. In ko se je končalo je prišla na vrsto večerja. Na mizi so bile ob mesu še: štruklji, pečen močnik, kuhana

mrzla jabolka, »babja žehta«, pečen »mežerle«, krapci, nazadnje pa še bob iz krapov (ocvrti grah) prelit z moštom in potresen s sladkorjem. In za konec še poseben šarkelj, okoli katerega so bile prižgane sveče, nanj pa natakknjene cigarete. Vse skupaj pa je bilo oblikovano v obliki krone.

Kot pri gnojevoži so tudi pri steljereji tekmovali za pušeljc. Vsi so ta dan mislili le nanj. Lov za pušeljcem je bil nekaj posebnega, navada pa se je iz kraja v kraj malce razlikovala. Običajno se je začela s tem, da je stopil v sobo gospodar s smrečico v roki. Tej so rekli pušeljc. Smrečica je bila namreč okrašena z raznimi »bleščečimi« rečmi in polna svečk. V sobi so pred tem ugasnili luč. Nato so se vsi postavili okrog gospodarja in čakali. Ko je ta spustil smrečico so planili in skušali dobiti najprej »zlato« jabolko, natakknjeno na vrh smrečice. Ko je bila smreka dodobra oropana je bilo tekme konec in spet so prižgali luč.

Marsikje so uporabili namesto smrečice rajclje. To so pravzaprav korenike ali pa močne veje. Rajcelj je bil različno dolg. Ponekod so v zapisih omenjani tudi tri metre dolgi rajceljni, povečini pa so bili krajši. Šlo pa je zato, da je nekdo od fantov zadržal rajcelj. Tega je položil gospodar na mizo ali na sredo sobe in »spustil« fante v boj zanj. Boj je bil marsikdaj tudi precej trd, še posebej zato, ker je bila korenina namazana z mastjo in ker nihče od fantov ni hotel popustiti. Tistega, ki je obdržal rajcelj je čakala nagrada – velik šarkelj in liter žganja, pa še pušeljc s katerim se je zmagovalec postavil v vasi.

Nič manj zanimivo ni bilo lovljenje re-pe. Ponekod je namreč gospodar vrgel med fante debelo repo ali kolerabo, ti pa so jo morali zadržati zase. Zmagovalcu je to prineslo za nagrado pušeljc. Podobno je bilo z bučami, le da je bilo te malo teže ujeti in zadržati. Včasih pa je bila v buči skrita mačka, in ko je bila buča prebita, je bilo treba ujeti še mačko. Kdor jo je, je bil zmagovalec.

Skratka iger, ki so sledile steljereji je bilo sila veliko, vse pa so bile ubrane na lovljenje oziroma pridobitev pušeljca. Kajti ta je bil »vstopnica« za zaključni ples. Gospodinja je namreč prvič plesala s tistim, ki si je prvi pridobil njen pušeljc. Najprej se je plesalo gospodinjin valček, ki so ga plesali le zmagovalci in darovalci. Šele zatem so se smeli zavrteti vsi drugi.

Darinka Kladnik

Ali prekmurska ljudska pesem še živi?

V knjigi, ki jo je 1957. leta izdala Slovenska akademija znanosti in umetnosti, nosi pa naslov Glasbena folklor Prekmurja, je raziskovalec Josip Dravec zapisal čez 600 ljudskih pesmi, ki jih je zbiral od 1949. leta. Trdi, da vse te pesmi niso nastale v Prekmurju, ampak le kakih 375. Ljudske pesmi razvršča med domoljubne, delovne, vinske zdravice, ženitovanjske pesmi, šaljivke, vojaške napeve, pesmi v zvezi z naravo, ljubezenske, obredne in otroške pesmi.

Zbirka ljudskih pesmi je velikega pomena za ohranitev glasbene folklorne Prekmurja, saj je največji dosedanji zapis take vrste. Končno: gre za rezultat neumornega več kot šestletnega terenskega dela.

Sneha lublena

Ali prekmurska ljudska pesem še živi? Na to vprašanje je odgovor, po mojem mnenju, pravi avtor Josip Dravec, lahko le napol pritrdilen. Takole bi dejal: ponekod ljudska pesem še ni šla povsem v pozabo, se bo pa to kaj hitro zgodilo tudi tam, kjer tako pesem še negujejo. Zdi se, da se še najdlje ohranjajo tako imenovane ženitovanjske ljudske pesmi, na primer tale:

Sneja lublena, nei si več sama,
v ledičnem stani nei si zaj več.
Boš veinec doi djala, žena postala.
tou je reisan eden žalosten stan.

Ta pesem je še vedno dobro znana v okoliških vaseh Murske Sobote. S tega območja pa je tudi tale odlomek pesmi:

Oh, jas sirota, ne znam kam,
skoro me je povsodik sram.
Moža san si zbrála,
ki me fsak dén nakli vála.

Če je res (bilo) tako, potem pa je taka snaha resnično zašla v škripce, kaj pravite? Sicer pa namen tega pisanja ni razglabljanje o motivih, ki so vplivali na to, da je preprost kmečki

človek vzel, ponavadi zvečer ali pa ob praznikih, v roke svinčnik in bolečino ali pa veselje srca prenesel na papir. Ko sem sklenil, da bom napisal ta sestavek, me je vodila misel, vprašanje: Ali prekmurska ljudska pesem še živi? Torej ali ljudje na podeželju še niso pozabili raznih vrst ljudskih pesmi? In tako sem se podal po sledeh knjige Josipa Dravca. Seveda nisem imel na voljo veliko časa, ampak le en dan, zato se zavedam, da ta pisarija nima posebne »zgodovinske« vrednosti, pač pa je le poskus novinarskega »raziskovanja«. Pravzaprav je neke vrste preverjanje.

Babica so že umrli

Vozil sem se gor in dol po Prekmurju, obiskoval domačije, kjer je raziskovalec prekmurskih ljudskih pesmi Jože Dravec pred 30 leti kramljal z babicami in dedki, ki so bili takrat še pri močeh, da so mu lahko, če ne drugega, vsaj zabundali melodijo. »Žal ste prišli prepozno, naš dedek, babica so že umrli. Res je, oni so vedeli veliko ljudskih pesmi, mi pa ne bi vedeli nobene.« Takole so mi dejali pri mnogih hišah, kjer je bila svojčas ljudska pesem doma, s smrtjo starih ljudi pa je šla v pozabo. Ponekod pa so mi hoteli ugoditi tako, da mi je kateri od domačih zdeklamiral kako popevko. Ljudska pesem je torej že skorajda izumrla, na njeno mesto pa so prišle popevke. Ko bi to bile predvsem slovenske, niti ne bi bilo tako hudo, žal pa zna katero izmed teh le malokdo, pač pa vam skorajda vsakdo lahko zapoje katero s srbohrvaškega govornega območja.

Zelo sem bil razočaran nad izumiranjem prekmurske ljudske pesmi. Že sem mislil, da ne bom odkril prav nobene, ko me je pot pripeljala v Vančo vas. To je naselje, nekaj kilometrov oddaljeno od Murske Sobote, in sem bil po razočaranju prijetno presenečen, ko sem lahko pokramljal kar s tremi, ki vedo katero izmed starih pesmi.

Samo ena se je rešila

Alojz Vogrinčič iz Vanče vasi je star 80 let. Nekoč je bil muzikant in še pevec povrh. Bil je na mnogih gostijah, igral na violino, včasih pa tudi na harmoniko, odpel je mnogo pesmi, predvsem ljudskih, zato seveda vse to še ni šlo v pozabo. Nikakor pa ne tale:

Dvanajst diklin se kopat šlo,
so fse vesele bile.
Do Mure pridejo,
v ladjo sedejo...

Enajst jih ne gre domov,
le ge so one fse?
Ladja se je spreobrnila, bile so notri fse.

Le edna je tak srečna bla
da je prišla ven iz vode.
Ove lejpo prosijo,
držijo go: roke:

Preljube matere,
ve mate
žalosti,
ge vaše so hčeri,
da jih ni več videti.

Alojz Vogrinčič je to (obredno?) pesem slišal od svojega očeta. Nastala je menda na podlagi resničnega dogodka, ko se je v Muri utopilo enajst deklet.

Hlapec s sekiro

Apolonija Mitnjek, prav tako doma v Vanči vasi, pa mi je najprej zapela kitico tele ženitovanjske pesmi:

Sneja preblejda za stolom sedi,
na milo se joče, težave se boji.
Oj, preljuba mati,
stopite vi pred me,
poslednjič te videli
moje srce...

Pesem v nadaljevanju poje še o drugih družinskih članih, od katerih se poslavlja »sneja«. Tudi ta pesem potrjuje zapisano misel, da so se od ljud-

skih pesmi še v največjem obsegu ohranile ženitovanjske.

Tole, ki jo boste prebrali zdaj, pa bi kazalo uvrstiti med obredne ljudske pesmi, saj so jo najbrž peli, vsaj prvič, ko so nekega Tončka spremljali na pokopališče, čeprav prvi verzi ne dajo slutiti, da se bo zgodila tragedija.

... Stare navade nej mogo zapustit, hodil ponoči dikline budit.
Je dekle zaslišalo,
hitro ven šlo je enkrat,
govorila bi ž njim...

Nej sta si zrajtala besedici dve,
sosedov hlapec za hrbtom s sekiro
stoji;
ga vdari po glavi in hitro zbeži,
Tonček pa mrtev obleži.

Tišinski zvonovi premilo pojo,
Tončka nesejo v črno zemljo...

Apolonija je to pesem, ki jo v tišin-
ski fari menda še vedno prepevajo,
slišala, ko ji je bilo 18 let. Največkrat
so to žalostinko prepevali ob raznih
kmečkih opravilih, kjer se je zbrala
večja skupina vaščanov oziroma soro-
dnikov, na primer ob ličkanju koruze,
česanju perja, včasih pa so pesem za-
peli tudi na gostiji.

Lenčika in sosed

Kot sem že zapisal, sem v Vanča
vasi naletel na pravo zakladnico ljud-
skih pesmi, nad čemer sem bil (in sem
seveda še vedno) po svoje presenečen,
kajti človek bi pričakoval, da bo ljud-
ska pesem zaradi bližine mesta Mur-
ska Sobota, ki prenaša na podeželje
marsikaj »mestnega«, izumrla. Pa ni
tako! Zahvala gre seveda ljudskim
pevkam, ki po svoje ohranjajo in pre-
našajo, pač toliko kot vedo, glasbeno
folkloro na mlajše rodove. Tako tudi
Antonija Ratnik rada prepeva ljudske
pesmi.

Najprej sem si zapisal tale odlomek
iz neke delovne pesmi:

V ponedelk zarano je s postele sta-
nula,
zdrava, vesela je k mašini šla.
Gor na mašini ta prva je bila,
snopke podavala ona je tam.
Ko pa je vōra enajst odbila,
zgrabi ji roko notri do ram...

Pesem torej opeva delovno nesrečo
nekega dekleta, ki je pomagalo pri
mlačvi z mlatilnico.

Druga pesem, ki se jo je spomnila
Antonija Ratnik, pa je nekam znana
tudi meni, vendar ne v celoti.

Lenčika mlada, čredo je pasla,
zraven sosedova detelja rasla.

Lenčiko silijo trudne oči,
čreda v deteljo zbeži.
Pride sosed premladi,
gor zbudi Lenčiko in joj pravi:

Ti si mi spasla deteljo mojo,
vzamem čredo za njo.
Lenčika dol pokleknila,
sosida mladoga prosila:

Pusti čredo mojo,
ona je združena vedno z meno.
Sosid ne da se preprostiti:
Samo, če hočeš moja ti biti!
Za gospodinjo dobro mi boš,
zvesta ženica, jaz pa tvoj mož.

Tega ne morem storiti,
moja mamca so stari šestdeset let,
oni ne morejo sami živet.

Mamco boš ti s seboj prignala,
ona de v zgornji kamrici spala,
midva pa v spodnji izbici,
čisto za naju pripravljani.

Lenčika je najbrž pristala na poro-
ko, rešila svojo čredo, in tako je bila
spet ena gostija več in priložnost za
katero izmed ženitovanjskih pesmi, na
primer one, ki mi jo je zapela ljudska
pevka iz Puconec.

Štefan Sobočan



V Prekmurju je še dosti takihle vodnjakov (foto: Janez Zrnc)

AVSTRIJA

Pester program izletov

Slovensko planinsko društvo v Vorarlbergu je za leto 1982 pripravilo zanimiv program izletov in zahtevnejših tur za izurjene plezalce. V prvih pomladanskih mesecih, ko za višje gore čas še ni bil primeren, so organizirali zlasti ture nižjih težavnostnih stopenj, na katerih so se zlasti mlajši člani lahko vadili v plezanju in spuščanju po vrvi, poleg tega pa so priredili tudi nekaj družinskih izletov v avstrijske gore.

Ker na tem mestu ne moremo objaviti celotnega programa za letošnjo sezono, objavljamo naslove, kjer lahko dobite vse podrobnejše informacije in se prijavite: Štefan Felbar, 6890 Lustenau, Hasenfeldstr. 70, tel. 05577/5209 ali Jože Rupnik, 6914 Hohenweiler, Im Reitmoos 179, tel. 05573/2845.



Izredno uspel posnetek z izleta v gore – skupina otrok članov Slovenskega planinskega društva v Vorarlbergu v Avstriji

je pritegnilo tudi vrsto tujih sodelavcev v željo, da bi predvajali tudi oddaje v tujih jezikih. Tako je bila ob nekaterih tujih oddajah v začetku januarja letos prvič predvajana tudi oddaja v slovenščini z naslovom »Slovenija, dober dan!« Dogovorjeno je bilo, da bi bila slovenska oddaja na sporedu vsakih štirinajst dni po eno uro. Že prva oddaja pa se je poslušalcem izredno priljubila, in to ne samo slovenskim, temveč tudi tujim. Na željo poslušalcev je že druga predvajana oddaja trajala dve uri.

Poleg Slovencev sodelujejo zdaj s to postajo še Turki in Italijani, pričakujejo pa, da se jim bodo pridružili še Grki, Poljaki, Španci in še kdo.

Kdo pravzaprav pripravlja slovenski program na radiu R. M. C.? Trije napovedovalci v oddaji nastopajo kot »Srček«, »Dolenjc« in »Gorenjc«. Napovedovalka je Berta Hinterberger, napovedovalca pa sta Evgenij Kastigar in Lojze Rak. Slovenska oddaja je zdaj na sporedu vsako drugo soboto od 16. do 18. ure. Spored vedno začne Dolenjc, prva melodija, nekakšen avizo oddaje, pa je Avsenikova polka Na Golici, s katero spored tudi zaključuje. Za to melodijo so se odločili, ker je med tamkajšnjimi poslušalci izredno znana in priljubljena. V »Dolenjčevem« delu oddaje je predvajana zlasti slovenska narodna zabavna glasba, namenjena starejšim poslušalcem. Napovedovalka »Srček« je svoj program namenila mladim poslušalcem, ki jim predvaja tudi moderno slovensko zabavno glasbo. Za njo pa pride na vrsto »Gorenjc«, ki iz njegovega programa poslušalci zvedo, kaj je novega v domovini, od športa do vremena. Te novice zbirajo med tednom prek ljubljanskega radia. V vsaki oddaji je tudi uganka, za katero razpišejo oziroma podele lepe nagrade.

Zanimivo je, da so avtorji te slovenske oddaje že po kratkem času delovanja vzpostavili izredno tesne stike s poslušalci, ki jim pogosto pišejo, izražajo želje in pohvale ter tako tudi sami prispevajo h končni obliki oddaje.

no je, da je to društvo obstajalo že pred 2. svetovno vojno pod imenom Triglav – tudi današnji Triglav je ostalek tega društva – in leta 1938 je imelo takratno društvo lastne prostore. Po vojni je društvo razpadlo na društvi »Slavček« in »Sava«, tik pred tem pa se je imenovalo »Bratstvo in enotnost«. »Sava« in »Slavček« sta se združila leta 1966 v društvo »Jadran«.

Torej, polnih 16 let po ustanovitvi bo društvo Jadran dobilo lastne prostore, ki so si jih člani, kot sami pravijo, sami »zrihtali«. Prostor se bodo imenovali »Slovenski dom«.

Ker je bil predsednik društva Jože Zdravič ravno takrat v bolnici, sta mi nekoliko več o delih povedala podpredsednica Karolina Škruba in tajnik Franci Pouh. Poudarila sta, da se imajo za prostore v prvi vrsti zahvaliti dolgoletnemu članu Jadrana Avgustu Maruši, ki je našel prostore in se zanje tudi dogovoril z rudniško upravo. Seveda pa sta čvrsta volja in odločnost ostalih članov botrovala odločitvi, da zanemarjene prostore sprejmejo in jih preuredijo v družabno središče vseh Slovencev in še posebej članov »Jadrana«. Po oceni odbora bodo vložena sredstva presežala vrednost 60.000 FF, kar so prispevali izključno sami člani. Uporabna površina ne bo velika, le nekaj okrog 100 kvadratnih metrov, vendar pa bodo to uredili zelo domače. Prostorji bodo urejeni v slovenskem slogu (veliko lesa, zelenja in slovenskih motivov). Rojaki so že zdaj ponosni na svoj slovenski kotic.

Odbor bo imel poleg lahko sestanke v lastnih prostorih, tam bodo imeli pevske vaje, knjižnica bo končno na enem mestu, tam bodo lahko igrali namizni tenis, otroci bomo imeli tam slovensko dopolnilno šolo, seveda pa niso pozabili tudi na slovensko kuhinjo.

Člani Jadrana pričakujejo, da bodo tudi v domovini znali ceniti in spoštovati njihova prizadevanja pri ustvarjanju tega malega slovenskega društveno-kulturnega centra v Merlebachu. Pomoč iz domovine bo vsekakor potrebna, saj bodo odslej imeli še več potrebe po kulturi, po raznih srečanjih, po informiranju in vsem, kar je v zvezi z domovino.

Prav je, če na tem mestu omenimo tiste člane društva, ki si najbolj prizadevajo pri obnovi društvenih prostorov, kdaj pozneje pa bo morda priložnost tudi za uradna priznanja: Karolino Škruba, Franci Pouh, Jože Zdravič, Avgust Maruša, oče Franci Pouh, Rudi Vendramin, Majda Vendramin, Anica Kačar, Zora Sajovec, Mimi Pacek, Franc Abram, Anton Šinkovec, Enzo Kukovič, ne manjkajo pa tudi Francozi, ki so poročeni z našimi dekletki, npr. Gaston Lorsung in George Schmidt,

BELGIJA

»Slovenija, dober dan!«

V Maasmechelenu že nekaj let deluje radijska postaja R. M. C. – Radio Maasland Central, ki ima vse pogoje in možnosti, da v kratkem času postane legalna. Dejstvo je, da je pri poslušalcih izredno priljubljena, saj predvaja zlasti take oddaje oziroma tako glasbo, ki ljudem najbolj ugaja. Glede na to, da v tem delu Belgije živi tudi veliko število tujcev, je vodstvo postaja-

FRANCIJA

Zgodovinski dogodek

V začetku marca sem obiskal slovensko rudarsko društvo Jadran v Freyming-Merlebachu, kjer sem našel veliko članov sredi živahnega dela. Njihovi društveni prostori so že začeli dobivati pravo podobo. Odprtje njihovega doma bo resnično zgodovinski dogodek za to našo izseljensko naselbino. To je namreč prvič, da bo lastne prostore dobilo društvo Jadran. Zna-



Rojaka Abram in Šinkovec, zvesta člana Jadrana, mešata malto pred novim društvenim domom

naj pa mi, prosim, odpustijo tisti, ki niso bili omenjeni na tem mestu.

O samih prostorih naj omenim še, da leže nekje sredi med Merlebachom in Freymingom, da gre za precej staro hišo, ki je zahtevala veliko sredstev, najemnina pa bo 100 frankov/mesečno (stroški adaptacije so izključno v breme društva).

Boris Brajković

ŠVICA

Srečanje v Meilenu

V Meilen, idilično mestece ob Zürskem jezeru, se je v zadnjih tridesetih letih zatekel marsikateri Slovenec ter preživel tam lepe ure v družbi rojakov. Na nedeljskih srečanjih po slovenski maši se je tudi rodila zamisel, iz katere je leta 1971 zraslo prvo slovensko društvo v Švici – slovensko planinsko društvo Triglav. Slovenci so se največ zbirali v posebni sobi restavracije Blumental, za večje prireditve pa so najeli tudi dvorano hotela Löwen, kjer se je lahko zbralo tudi do 300 ljudi. Tam so imela svoja srečanja tudi nekatera druga jugoslovanska društva.

V zadnjih letih je društveno življenje v Meilenu skoraj zamrlo, vendar ne čisto. Precejšnje število rojakov se še vedno zbira po nedeljski maši, ki jo opravlja p. Fidelis. Še bolj dejavna pa so ta srečanja po letu 1981, ko so se rojaki s tamkajšnjim župnikom dogovorili za srečanja v cerkveni dvorani, kjer se lahko pogosteje razveselijo. Naše slovenske gospodinje nas pogosto presenetijo z domačimi jedili, seveda pa poskrbimo tudi za kozarček domače pijače. Skupina organizira tudi manjše interne prireditve. Tako smo se lani odločili za slovensko martinovanje, v februarju letos pa smo imeli »družinsko« pustovanje ter v

marcu praznovanje dneva žena, v maju pa smo pripravili tudi proslavo materinskega dneva.

Torej, dragi rojaki, če vas bo slučajno nanesla pot mimo Meilena, pa se nam pridružite še vi na soboto pred drugo nedeljo v mesecu!

Gustl Teropišč, Meilen



Posnetek z letošnjega pustovanja v Meilenu

ZR NEMČIJA

Leto dni delovanja društva »Celje«

Mínilo je dobro leto dni delovanja slovenskega društva »Celje« v Grevenbroichu in po mnenju dokaj velikega števila članov smo z našim delom lahko zadovoljni. Res pa je, da je v tem času izstopilo iz društva nekaj članov, nekaj/jih je prišlo na novo, da je število izravnano, vendar menimo, da bomo morali ta gibanja nekoliko bolj raziskati. Uspehi društva pa so vsekakor zadovoljivi, saj smo organizirali vrsto prireditev, s katerimi smo lahko zadovoljni tako po številu obiskovalcev kakor tudi s samim sporedom. V prihodnje bomo pri organizaciji prireditev še bolj sodelovali z našimi pokrovitelji iz domače občine Celje.

Ena izmed najuspešnejših prireditev v zadnjem času je bilo brez dvoma novoletno praznovanje, s katerim smo še najbolj razveselili naše najmlajše člane. Dedek Mraz jih je obdaril, jim povedal nekaj toplih besed, se slikal z otroki. Naš trud je bil poplačan z nepopisno srečo, ki so jo ta dan otroci doživeli.

Pozneje je bilo podobno tudi na slovenski maškaradi, ki je bila prav tako v največji meri namenjena mladini. Najlepše maske smo tudi nagradili, sodelovalo pa je okrog 30 otrok. Vsi so bili veseli lepega zabavnega sporeda, ki sta ga krojila harmonikarja, dva Tončka.

Posebne pomena za društvo je tudi dan žena, saj se želimo ob tej priložnosti vsaj malo oddolžiti našim članicam, ki nam veliko pomagajo pri druž-

tvenem delu. Taka prireditev brez dvoma mora uspeti. V začetku letošnje proslave so zaigrali fantje našega rojaka Toneta Cigaleta, za tem pa je spregovoril nekaj toplih besed predsednik društva Mirko Umek. Najlepši del proslave so prispevali otroci z recitacijami. Recitali so Tadej Novak, Aleksandra in Kristian Verdev ter Magda Korošec. Za kuhinjo sta skrbeli Marica Novak in Marija Vivod, ki sta se res potrudili, stregli pa smo ta dan moški.

Odbor, ki mu po potrebi priskočijo na pomoč tudi nekateri člani, ima razdeljena področja pri organizaciji naših prireditev. Ob dobri organizaciji pa tudi uspeh ne more izostati. Prav bo, da izrečemo vsem, ki so se doslej potrudili za uspeh društva, toplo zahvalo.

Vito

Zanimiv razgovor v Grevenbroichu

V marcu so slovensko društvo »Celje« v Grevenbroichu obiskali gostje iz domače prijateljske občine Celje – predsednik koordinacijskega odbora za vprašanja delavcev na delu v tujini Boris Božič, predsednica izvršnega



Dva posnetka z letošnje proslave dneva žena pri slovenskem društvu »Celje« v Grevenbroichu – skupinica nastopajočih otrok in ženske, častne gostje tega večera

odbora skupnosti za zaposlovanje in strokovni sodelavec te skupnosti Roman Vrbančič. Na razgovorih, ki jih je organiziralo naše društvo, smo se pogovarjali o morebitni bližnji vrnitvi v domovino ter o vseh problemih, povezanih z vračanjem z začasnega dela v tujini. Na razgovore je prišlo zelo veliko rojakov iz Grevenbroicha in okolice, ki so vsi pozorno sledili izvajanjem gostov, kar kaže, da vlada med rojaki veliko zanimanje za to vrsto obveščanja. Rojaki so gostom postavili tudi vrsto vprašanj, na katere so prejeli zadovoljive odgovore. Najbolj pohvalno je to, da so bili odgovori konkretni, brez vsakih olepšav. Predstavnikom iz Celja se ob tej priložnosti lepo zahvaljujemo za tako poučen in vsem razumljiv razgovor.

Anton Vivod

ŠVEDSKA

Glas iz Halmstada

Prestali smo dokaj ostro zimo z viharji, hudim mrazom, pustim deževjem, vendar pa smo se Slovenci iz Halmstada večkrat znašli v toplem, čistem in prijaznem slovenskem domu – mogoče samo na pomenek o dogodkih v svetu in doma, pa o društvenih in sploh o izseljenskih problemih. Večina problemov je podobna tistim, s katerimi se srečujejo v drugih slovenskih društvih na Švedskem. Po malem raste razočaranje nad slabim razumevanjem naših vprašanj s strani jugoslovanske zveze, finančna podpora je skromna, čeprav zveza prejema znatna finančna sredstva s strani države. Nekateri člani našega društva »Ivan Cankar« so skoraj izgubili veselje do dela v društvu in prav lahko bi se zgodilo tako kot v Jönköpingu, kjer je slovensko društvo prenehalo delovati. Vendar pa so nas v Halmstadu spet nekako povezale nove akcije, ki so zahtevale aktivno delo sekcij in posameznikov.

Po 5. občnem zboru smo sklenili, da se malo poveselimo in organizirali smo maškarado v Aledu. Vabilu se je odzvalo več kot sto naših rojakov in gostov. Preživeli smo lep in prijeten večer. Igral nam je orkester društva »Planika« iz Malmöja.

Za tem so možje presenetili žene in pripravili lepo proslavo dneva žena. Za kuhinjo je skrbel član društva Janko Dudas, bile smo obdarjene in postrežene. Seveda so nam zaigrali in zapeli tudi naši »Samorastniki« pod vodstvom Zvonke Feletove. Naslednji dan smo sodelovali na proslavi dneva žena, ki jo je v Folkets husu organizirala švedska socialdemokratska zveza. Odlično se je izkazala naša folklorna

skupina in tudi recitatorji. Sodelovali so priseljenci iz Latinske Amerike, Grčije, Turčije, naših republik in tudi Švedi.

Za tem je prišel med nas znani slovenski alpinist Anton Škarja in nas popeljal v svet himalajskih vrhov, seveda pa nam je posredoval tudi pogled v lepote slovenskih planin.

V času, ko to pišem, se že vneto pripravljamo za srečanje Slovencev iz južne Švedske, ki je bilo 15. maja v slovenskem domu v Halmstadu.



Pohvaliti moram tudi dežurstvo v našem domu: več mesecev zapored sta dežurala Ivo Fele in njegova družina, pred njimi pa predsednik društva Branko Jenko z ženo Jožico. Vsi so poskrbeli, da je bilo v domu toplo, čisto, urejeno in prijetno ter tudi kaj za pod zob.

Prav tako moramo omeniti prijateljske stike z občino Ravne na Koroškem. Ravenčani so nas povabili, naj se v juliju udeležimo njihovega kulturnega praznika – in tega se že vnaprej veselimo, saj so spomini na lansko srečanje na Ravnah še sveži.

Marija Hriberšek, Halmstad

ARGENTINA

Plodno leto društva Edinost

Slovensko delavsko podporno društvo Edinost v Cordobi je zaključilo

leto 1981 z zavestjo, da je društvo doživelo precejšen napredek na različnih področjih. Poleg tega pa smo posebej veseli prijetnega obiska iz domovine. 14. oktobra 1981 nas je obiskal predsednik Slovenske izseljenske matice Stane Kolman s Slovenskim oktetom, ki ga je vodil Bogdan Pogačnik. Za pripravo sprejema smo imeli na voljo samo dva dneva. Bil je delovni dan, vendar se nam je kljub temu pridružil veliko članov. Pri pripravah je sodeloval celoten odbor, člani društva in tudi odbor provincialne federacije podpornih društev, kjer je delegat predsednik Anton Govednik.

Takoj po prihodu v društvo je bilo pripravljeno kosilo (asado), katerega so pripravili naši strokovnjaki Janez Oven in Marijan Olenik. Po kosilu je predsednik društva Anton Govednik v kratkem govoru izrazil dobrodošlico gostom ter na kratko opisal zgodovino tega društva.

Nato je spregovoril predsednik Matice Stane Kolman, ki je ob tej priložnosti izročil predsedniku društva Antonu Govedniku priznanje Slovenske izseljenske matice z diplomom. Prinesel nam je tudi pozdrave iz naše stare domovine.



Predsednik Matice Stane Kolman izroča predsedniku društva Edinost Antonu Govedniku priznanje Matice

Oktet je nato zapel nekaj pesmi, ki smo jim vsi željno prisluhnili, po končanem koncertu pa so si gostje ogledali naše mesto in kmalu je prišel čas odhoda dragih gostov.

Nekaj dni za tem, 25. oktobra, smo praznovali materinski dan. Naše članice so bile vse lepo počaščene in obdarjene, še posebno čast pa smo izkazali članicam, ki so lani dopolnile 80 let. To so: Regina Mozetič, Karlina Gregorič, 83 let, in Frančiška Marc, 85 let.

V novembru smo proslavili tudi obletnico ustanovitve nove Jugoslavije, ko smo se spomnili tudi pokojnega dolgoletnega predsednika Josipa Broza Tita.

Anton Govednik

Slovenski dom v Valencii

V novembrski številki Rodne grude smo bili omenjeni tudi mi, peščica tukajšnjih Slovencev. Povabili ste nas, naj sami kaj več napišemo o sebi. To željo tokrat izpolnjujemo.

Ni nas veliko, toda verjemite nam, da smo stare slovenske korenine, zlasti tisti, ki smo tu že trideset let in več. Naša največja težava je, da smo zelo razkropljeni. Naša nova domovina je teritorialno zelo velika, saj meri skoraj milijon kvadratnih kilometrov. Torej se lahko povežemo le rojaki iz bližnjih mest – Valencia, Puerto Cabello, Maracay. Toliko več je torej vredno dejstvo, da se je pred nekaj leti ojunčila peščica rojakov ter začela v Valencii graditi slovenski dom. Danes, po treh letih, je naš dom že kar prijetno urenjen. Malo članov imamo, kakih trideset družin, zato si ne moremo postaviti kakega velikega poslopja. Toda prijazna hišica s prostornim obzidanim vrtom je le tam. Tam se včasih zberemo in medtem ko se otroci, mladi Venezuelci, igrajo na otroškem igrišču in se malo večja mladina zabava s športnimi igrami, mi starejši sedimo ob hladnem pivu in obujamo spomine na domovino. Pripovedovanja ni konec, vsakdo ima še kaj povedati. Končno pa zazveni tudi naša lepa slovenska pesem. Saj ne more biti drugače.



Skupina Slovencev z jugoslovanskim ambasadorjem ob dnevu republike na vrtu Slovenskega kluba v Valencii, Venezuela

Začetek je bil res trd. Zbrala se je peščica požrtvovalnih rojakov brez vsakih skupnih sredstev in začela z golimi rokami zidati hišico na najetem zemljišču. Pozneje smo se pridružili še ostali in pomagali tudi z denarnimi prispevki in tako je nastal naš domek. Največ priznanja zanj zaslužijo tisti, ki so se prvi znojili zanj – Albin Strehar,

Andreja Milillo, Rado Selinšek, Danilo Kljun, Jože Frank, Jože Pribac, Ivan Moškon, Stanko Valenčič, Jože Antonič, Angel Pušnar, Lojze Oražen. Edina škoda je, da nismo imeli tega doma že pred tridesetimi leti. Tako bi se naša mladina razvila v popolnoma drugačnem duhu. Bolje bi spoznala slovenski jezik in bolje bi bili povezani. Toda v tistih časih je bilo to seveda čisto nemogoče. Vsi smo poveljni priseljenci in prva desetletja smo se morali trdo boriti za lasten obstanek in napredek. Z marljivostjo nam je uspelo. Vsem nam gre dobro. Ta dežela nam je dala možnost in danes smo Slovenci tu čislani kot pošteni, zanesljivi in marljivi ljudje. Kdor nas pozna, nas ima rad. To je naš ponos in obenem ponos naše domovine. Ko smo požrtvovalno gradili naš dom, nas je vodila le ena želja – pokazati, da smo Slovenci pridni ljudje in da spoštujemo tako novo kakor tudi staro domovino, od koder smo prišli. V času nastajanja kluba nas je močno podpiral tudi takratni jugoslovanski ambasador v Venezueli Pavle Bojč, ki smo z njim v družbi prebili mnogo lepih uric. Imenovali smo ga tudi za častnega člana našega kluba. Naš prijatelj in sodelavec je tudi novi ambasador, s katerim se zelo dobro razumemo, čeprav ni Slovenec.

Naš klub smo registrirali pod imenom



Dopisnik Karl Perovec z ženo Nereido na pustni zabavi v slovenskem klubu

Centro Social Yugoslavo »Slovenia«.

Naj povem še nekaj besed o Venezueli? Prav. Bralce bo morda zanimalo, da je Venezuela tropska dežela na obalah Karibskega zaliva, sega pa vse do Andov. Ker smo bogati proizvajalci nafte, država je članica OPEC, imamo vsaj to prednost, da imamo poceni bencin. Ta je celo cenejši kot pitna voda. Prebivalstvo sestavljajo deloma domačini, mešanica vseh vrst španskega in indijanskega porekla. Tu pa so

tudi priseljenci raznih ras in narodnosti. Lepo je, da pri nas ni rasnih problemov, vsi živimo složno z ramo ob rami.

Večina slovenskih rojakov, ki živimo v Venezueli, občasno obiskuje staro domovino. Vsi prinašajo najlepše vtise o domačih krajih. Potem pripovedovanju ni konca, zlasti ne pred domačini, ki se zanimajo za našo deželo. Jaz sem bil tam že trikrat, nazadnje z mojo sedanjo ženo, ki je Venezuelka. Tam se je tudi zaljubila v našo lepo Slovenijo in prijaznost naših ljudi. Tako je zdaj najboljša predstavnica Slovenije v Venezueli. Ker je v visoki službi, lahko veliko prispeva k zblizovanju med obema narodoma. Jeseni bom ponovno obiskal Slovenijo, najbrž v družbi Venezuelcev, in takrat bom obiskal tudi uredništvo te lepe revije za nas, desete brate, ki se klatimo po svetu.

V imenu venezuelskih Slovencev pošiljam tople pozdrave vsem rojakom po vsej zemeljski obli z željo, da bi katerega od vas lahko kdaj kot dragega gosta sprejeli v naši novi domovini. Naša srca in vrata so vsem odprta. Kdorkoli bi rad navezal stike z nami, naj se javi na spodnji naslov!

Karl Perovec, Apartado de Correo 115

Puerto Cabello, Venezuela

AVSTRALIJA

Izredna skupščina v Geelongu

Jugoslovansko-avstralski kulturno socialni center v Geelongu, Victoria, je imel 31. januarja 1982 izredno skupščino, na kateri je predsednik centra Dragan Ilič predlagal ostavko zaradi preselitve iz mesta Geelong. Z glasovanjem vseh prisotnih je bila za novo predsednico centra izvoljena Jadranka Stojanović, ki je po rodu iz Sarajeva.

Center je letos priredil tudi proslavo dneva žena, ki je bila izredno dobro obiskana. Med gosti so bile tudi nekatere ugledne osebnosti, člani avstralskega parlamenta, o pomenu tega praznika pa je govoril konzul jugoslovanskega konzulata Cvetan Nikolovski.

Janko Benigar, antropolog in znanstvenik svetovnega slovesa

Ko sem pred leti potoval v Južno Ameriko, sem imel dve želji: da bi videl kondorja in da bi se srečal z Indijancem. Odkar smo v prvem svitanju dneva leteli nad vzhodno obalo Atlantika in prek Ria de Janeiro, sem ves nemiren neprenehoma čepel ob oknu letala in brez besed zrl na ta nov kontinent, novi svet. Šele kasneje sem se zavedel, s kakšno neverjetno privlačnostjo in močjo me je začela osvajati Južna Amerika. Nisem bil in nisem edini. Ima magično, privlačno moč, ki se ji ne moreš upreti.

Patagonijo lahko doživiš, toda spoznaš jo lahko samo takrat, ko si v njej preživel vsaj desetletje. To sem ugotovil danes, neznano mi je bilo takrat, ko sem naredil prve korake v prah pamp, ko me je opraskalo trnje njenega grmovja in me je prepihal njen veter.

Bil je april, ko je pri nas pomlad v polnem razcvetu, tam pa se je začela jesen. Že čez dva dni sem v popolni tišini in miru občudoval eleganten let kondorja nad skalami Cerro Catedral, zamaknjen v prečudovite barve prestne pokrajine ob jezeru Nahuel Haupi. Prva želja se mi je izpolnila. Čutil sem, da so mi bogovi naklonjeni. Čez tri dni smo se odpravili štirje Slovenci proti zahodu, po prostrani in izsušeni pampi v »desierto«, pustinja južnega dela Argentine. Pot nas je vodila v Aluminé, v pokrajino Neuquén, skoraj na samo čilsko mejo. Kaj je bil namen te poti?

Naš rojak Dr. Vojko Arko, ki živi v Patagoniji, mi je pripovedoval o nekem Slovencu, ki je preživel 42 let v tej divjini, daleč od civiliziranega sveta. 25 let star se je umaknil sèm tik pred diplomu na tehnični fakulteti v Pragi, da bi našel v samoti in odmaknjen svetu, nad katerim je bil globoko razočaran, smisel neoskrunjenega in nepokvarjenega življenja človeka, bitja v vzvišenem pojmovanju živečega dela narave in sveta, kateremu je posledje posvetil vse svoje življenje in delo.

Po prihodu v novi svet je začel popolnoma na dnu. Tri mesece je živel »kot ptiček«, spal je pod vedrim nebom in se hranil s tem, kar mu je



Janko Benigar s svojo družino (v sredini z očali), levo hčerka Eufemija in sin Alejandro Manqué, na desni žena Rosaria Pena z otrokom v naročju ter njeni otroci

nudila narava, kot bi hotel iz sebe izčistiti vso usedlino osovražene civilizacije. Potem se je začela njegova trnjeva pot za obstoj, posebno težka, ko se je poročil z Indijanko, plemenito dušo in nežno čutečo ženo, in ko je imel številno družino enajstih otrok, po smrti prve žene pa z drugo še štiri. Bil je dosleden in neomejen pristaš in zagovornik resnice in pravice, izredno občutljiv za to dvojce ter humanist brez primere. globoko zvest tem svojim načelom je prenašal nešteta izkoriščanja in intrige ob trdem fizičnem delu, ko ga je za dve leti (1922–23) priklenila na posteljo bolezen, posledica izčrpa-vajočega dela. Takrat je začel še bolj delati na intelektualnem polju, kar mu je pogojevalo odlično znanje 14 jezikov, saj jih je z 21 leti govoril že 10. S svojimi antropološkimi razpravami je dosegel ne samo sloves najboljšega

poznavalca indijanskega vprašanja in članstvo v Akademiji znanosti, temveč se je uveljavil tudi kot veliki borec za njihove pravice. Solidariziral se je z avtohtonim prebivalstvom, ki je postalo žrtev agresije in pohlepnosti osvajalcev po zemlji in nadvladi, po zaslužnjevanju. V tem svojem delu brez predaha, podnevi fizično za golo življenje svojih in ponoči brez spanja v študiju in pisanju, je zgorel in preminul 14. januarja 1950 na pragu kolibe, ki jo je sam zgradil iz ilovice. To je bil Juan, Janko Benigar, veliki sin naše domovine. Osebnost tega našega rojaka, njegovo življenje in delo sta me zamikala in potegnila za seboj, da sem se odpravil na 800 km dolgo pot v Aluminé, kraj, kjer je živel zadnja leta in kjer sem se nadejal najti stik z njegovimi potomci in zajeti čiste vode pri studencu.

Ne bom opisoval poti in zunanjih vtisov, bilo je enkratno. Sestal sem se z njegovim sinom Alejandrom Manqué (Kondorjem), se pogovarjal o njegovem velikem očetu in skrbno beležil. Potem se je takoj začelo iskanje sledi, podatkov, dokumentacije, član- kov, fotografij in vsega drugega, kar bi lahko prikazalo tega izrednega človeka, velikana znanosti in človečnosti v njegovi pravi luči in obsegu. To je izredno težko, da ne rečem nemogoče, ker je v svoji pretirani skromnosti molčal o sebi in le prisiljen z razširjenjem legend, ki so jih pripovedovali in pisali o njem, razjasnil in povedal, kdo je v najbolj okrnjenem obsegu v kratkem pismu prijatelju. To moje delo se je začelo že v Buenos Airesu, nadaljeval sem ga doma. Poiskal sem njegove sorodnike, zbral nekaj njegove korespondence, prečital članke, ki so jih napisali o njem v Argentini in doma, dobil sem celo dve njegovi knjigi, dokaj fotografij itd. (Naj ob tem opozorim na dva daljša članka o Janku Benigarju, ki jih je objavil Slovenski kalendar leta 1970 in 1972).

Kdo bo poiskal, pregledal, ocenil in objavil njegovo ogromno intelektualno zapuščino, ki je poleg knjig, revij, časopisov ter njegovih rokopisov razprav, polemik in meditacij visoke znanstvene vrednosti, izpolnila do vrha skromno kolibo v Alumineju? Janko Benigar je v svoji oporoki želel, da ostane vse to v njegovem domu na razpolago za študij in objavio po njegovi smrti. Toda neizprosna narava tega ni dovolila. Vse to bi uničil čas in voda, ki je prodrla skozi slamnato streho. Izbrisala bi vsako sled in pogoltnila ves dragoceni in nenadomestljivi zaklad, podobno kot mu je poplava v Rio Negro odplavila rokopis genialnega dela, primerjalnega slovarja 26 indijanskih narečij (!). Prof. Ileana Lascaray iz Narodnega muzeja Gatica v Neuqueju je odpeljala vsebino kolibe, med tem tudi življenjsko delo Janka Benigarja, špansko-araukanski slovar in še marsikaj, vredno tiskanja v knjigah.



Indijanski rezervat Rucaroy pri Alumineju

Prebiram pismo Jankove matere z dne 28. IV. 1926 in med drugim berem: »... Janko dragi, kaj nameravaš res pustiti svoje zdravje v kanalih (J. B. je sam kopal na kilometre kanalov za namakanje zemlje, op. pisca). Bojim se za Tvoje zdravje...« Pristrčno in doživeto piše o njegovi družini, ki je nepozna in zaključuje pismo s »poljublja Te Tvoja ljubeča mama«.

Sestri Ruži piše Janko dne 31. I. 1949, leto dni pred svojo smrtjo: »... zdi se mi, da sem ob pogrjnjeni mizi, na kateri je na stotine dobrih jedi in vse to gledam, gledam in ne vem, s katerim jedilom bi začel. Star sem, moči mi pešajo po tolikih letih dela in naporov, prezaposlen za moja leta in žalosten do smrti. Dne 29. novembra mi je umrla moja predraga žena Rosario. Zapustila mi je štiri sirote od treh do devet let starosti, dva dečka in dve deklici. Najstarejša Magdalena Aयरayen je popolnoma podobna Tebi, brez vsakega indijanskega znaka. Avgusta mi je pokojnica poklonila sina, ki smo mu dali ime Ivan Rayillancá (Janko Benigar je dal vsem svojim otrokom poleg katoliškega tudi indijanska imena, op. pisca), vendar se je prehladil in umrl 30. oktobra...« Kako skromno govori Janko o vseh svojih stiskah, tegobah in težavah.

O Janku Benigarju smo dolžni raziskati, zbrati in poiskati vse, kar bi ga prikazalo v pravi in objektivni podobi in obliki ter objaviti vse to, česar sam ni mogel. To vse bo težko, ugotoviti pa moramo in moremo, da je bil to človek v najširšem pojmovanju tega izraza, znanstvenik tolikih obsežnosti in kvalitete, da mu gre mesto med največjimi in najvidnejšimi svetovnimi antropologi, specialisti za indijansko vprašanje. Delo bo dolgotrajno in trdo, zahtevalo bo več kot enega samega človeka, pa naj bo še tako zanesenega. Posebno težko bo uresničiti to zamisel in dolžnost našega naroda do svojega sina zaradi velike oddaljenosti krajev, kjer je živel in delal Benigar, kjer je tudi njegova zapuščina, kakor tudi zaradi izrednih okolnosti in prilik dežele. Njegovo veličino dajo slutiti le tisti majhni biseri, ki so našli pot v svet iz gore naloženih draguljev uma in duha našega človeka.

Janez Trdina

Jutrovica

Janez Trdina se je rodil 29. maja 1830 v Mengšu, na dunajski univerzi študiral zgodovino in zemljepis, pozneje poučeval na Hrvaškem, zaradi protiaavstrijskega delovanja pa je bil pri 37 letih upokojen. Naselil se je v Novem mestu, kjer se je posvetil pisanju in zbiranju etnografskega gradiva. Plod tega dela so tudi njegove znamenite Bajke in povesti o Gorjancih, od koder je pričujoča Jutrovica. Umrl je v Novem mestu 14. julija 1905.

Kranjska dežela je slovela nekdaž za bogato kakor malokatera druga. Rodila je od konca do kraja obilo najlepšega žita in najzlahtnejšega vina. Ljudje so jedli pečenko in potico, pili starino in spali na pernicah. Na Kranjsko so prišli trije stari romarji: *sveti Trije kralji*. Oglasili so se najprej pri gorenjskih kmetih. Kmetje so dali vsakemu kos ajdovega kruha, kupico mrzle vode in za posteljo strnen otep. Rekli so tudi vpricho njih, *da vlačugarji še take postrežbe niso vredni*. Za ta greh je Bog hudo kaznil gorenjske kmete. Strnena žita dosti pridelujejo, ali ostaja jim samo slama za posteljo: zrnje morajo prodajati, da zadovoljijo s skupljenim denarjem gospodo. Jest jim je treba ajdov kruh, ker boljšega niso vredni. Zemlja jim je nehala dajati vino, katerega niso privoščili svojemu bližnjemu. Ostala pa jim je dobra mrzla voda *in tudi pravica, da smejo pri njej, kolikor jih je volja, peti, gosti in plesati!* Sv. Trije kralji so se mudili še dalj časa na Gorenjskem. Šli so zaporedoma k vsem stanovom. Ljudje so jih sprejemali mrzlo in zaničljivo; samo pop, rezar in konjederec so jim dali drage volje vse to, kar so sami imeli in uživali. Zato pa je te tri tudi Bog blagoslovil in jim povrnil dobroto z dobroto. Podaril jim je dober kruh in zaslužek ne le doma, ampak po vsej soseščini. To je vzrok, da dobiš gorenjskega duhovna po vsem Kranjskem pa tudi po bližnjih škofijah; ravno tako si delata dobičke po širokem svetu gorenjski rezar in konjederec.

Spoznavši Gorenjce, so se napotili sv. Trije kralji na Dolenjsko. Kmetje se jih niti tamo niso obveselili. Dal si vsakemu kos zmesnega kruha iz ovsa in prosa, kupico najslabšega vina in za

posteljo ječmenov otep. Obenem so zabavljivo godrnjali, *da je za berače vse dobro*. Bog je kaznil tudi dolenjske kmete. Odslej so morali jesti zmesen kruh iz ovsa in prosa, ker je za nje vse dobro. Vino, katero jim je trta rodila, je bilo zvečine tako kislo in prazno, da so ga imenovali sosedje: *cuckovec, cviček, žvižgalec, zelnica, nedolžna kri*. Razen ječmenove slame za posteljo jim je resda tudi ostala ječmenova kaša, ali ne za slast in veselje. Pustega »bizgeca« se boji kmet in družina, celo berači ga preklinjajo. Sv. Trije kralji so pohodili tudi na Dolenjskem vse stanove. Po krščansko so jih sprejeli in pogostili samo oskrbnik, sebenjak in kuharica, in Bog je te tri stanove blagoslovil. Če se dolenjskemu oskrbniku ne ljubi več služiti, si kupi graščino in, če se prodaja kakemu kmetu grunt, kupi ga sebenjak. Dolenjskim kuharicam ponujajo dobro službo domača in tuja gospoda: nahajajo se po Ljubljani in Zagrebu, po Gradcu in Trstu in marsikatera se je že prav na bogato omožila in se povzdignila za gospo.

Kranjska nepriljudnost in skopost se je razglasila in razvedela po vseh deželah in narodih in vzbudila do Kranjcev splošno nejevoljo in sovraštvo. Če pride kranjski revež na Štajersko ali drugam, ga pitajo povsod za vlačugarjem in beračem in gonijo brez usmiljenja iz hiše. Ako dobi kak dar, ne dado mu ga iz dobrega srca, ampak zato, da se nadležnika iznebe. Tako se morjo pokoriti zdaj za grehe hudobnih prednikov ubogi vnuki!

S Kranjskega so potovali sv. Trije kralji na Hrvaško. Proti večeru so prišli v borno vas Mrakovico. Ime je dobila od tod, ker je sijalo sonce komaj pol ure nanjo. Od ene strani so

zapirali dolino strmi Gorjanci, od druge pa navpična gola pečina, ki je kipe-la še čez oblake. Ko so videli blagi Mrakovičanje stare romarje, so se jim smilili prav v srce in vabili so jih k sebi od prvega do poslednjega. Sv. Trije kralji so šli k županu, ker jih je bil prvi zagledal in povabil. Njegova žena jim je prinesla vse, kar se je dobilo dobre-ga doma in pri sosedih: slanine, pleča, bravine, pečenega purana in še marsikaj drugega. Pripravila jim je tudi dobre postelje, za vsakega mehko pernico, da se jim trudni udje slaje odpočinejo. Ko pa se je storila noč, je postavil župan prednje debelo voščeno svečo, katero je bil kupil pred praznikom svetih Treh kraljev, da je gorela na čast tem svetnikom in pred njihovo podobo. Stari romarji so se pomenkovali preprijazno z njim in z vso njegovo rodbino. Pripovedovali so jim o svoji domovini, o srečni Jutrovi deželi, ki se zove jutrova zato, ker jo obseva sonce od ranega jutra do poznega mraka. Pravili so jim o vseh prerazličnih žitih in sadežih, ki v njej dozoreva-jo, in o neskončni slasti in dobroti njenega vina, kateremu ni najti enakega pod božjim soncem. Župan vpraša svoje goste, če je Jutrova dežela ravna ali gorata. Najstarejši romar mu od-govori: »Proti zahodu se poteže dolga gora, kakor vaši Gorjanci, ali skloni se ji dvigujejo povsod tako polahkem, da se komaj pozna: hude strmine, ki se ne bi mogla obdelovati, ni nobene. Proti vzhodu pa se širi, dokler oči neso, najkrasnejša ravan, vsa prepletana z žitnim poljem, prijaznimi holmci in zeleno dobravo. Da me boste laglje razumeli, vam bom pokazal z voskom, ki se je nakapljaj od sveče, vašo deželo *in jo z našo tako zenačil in poravnal, da ne bo ostal med njima noben razloček*. Pazite! Tod gredo strmi Gorjanci; tod se vleče dolga, žalostna tokava, v kateri stoji vaša Mrakovica, in na tej strani moli proti nebu navpik ta nesrečna, ogromna pečina, ki jemlje dolini svetlobo in gorkoto blagodatnega sonca. Najprej se morajo Gorjanci tako nagniti, da se bo dobilo dovolj pri-pravnega prostora za vinstvo in seno-žeti.« O teh besedah pritisne častiti stavec voščeni kupček, ki je pomenil

Gorjance, in zdajci se začuje proti zahodu strašanski polom, kakor da bi se bil podrl mogočen hrib. Potem se dotakne drugega kupčka in veli: »Ta vaša navpična skala ni za nikako rabo, treba jo je povse odstraniti.« To reki, potlači in razplošči okapke, ki so pomenili navpično pečino, da ni ostalo nič višave, obenem pa se začuti grozovit potres, kakor da bi se bila navpična skala utrgala in pogreznila v zemljo. Po tej šali se dvignejo stari romarji, žele županovim lahko noč in gredo spat. Župan pa pravi ženi: »Poglej čudo! Prisijal je mesec, katerega nismo v tem hramu še nikoli videli.« V spanju so se mu prikazali sv. Trije kralji, zahvalili ga za postrežbo in blagoslovili. Zjutraj ga zbudi žena in veli: »Poglej novo čudo! V hram nam je posijalo sonce, ki ga Mrakovica dopoldne še nikoli ni videla!« Ko je župan pogledal, če so dragi gostje že vstali, je našel postelje prazne, videl pa je skoz okno vso neizrečeno krasno podobo Jutrove dežele, katero so zapustili. Zdelo se mu je, kakor da ga je prenesel kak božji angel iz mrtve puščave v nebeški raj. Navpična skala je izginila brez sledu, kakor da ne bi bila nikdar skrivala nesrečni Mrakovici sonca. Gorjanci so se nagnili na stran, njihove puste strmine so se izpremenile v prisojne in položne rebri, ustvarjene kakor nalašč za uspešno rast božje kapljice – najplemenitejšega pridelka na vsem neizmernem prostoru naše slavjanske domovine. Pod Gorjanci in jih odrastki pa se je širila proti Metliki, Karlovcu in Zagrebu prerodovita ravan, vsa prepletena z žitnim poljem, cvetnimi lokami, košatimi vrti, prijaznimi holmci in zeleno dobravo. Uboga Mrakovica si je brzo opomogla in razcvetela. Zaselila je s svojimi prebivalci slavno Vivodino in vso bogato krajino, ki se razprostira tja do Jastrebarskega trga. Ali vnuki niso ohranili v vseh rečeh nedolžnih npravov, ki so dičili in osrečili staro Mrakovico. Njihovi grehi so zakrivali, da se je čista podoba Jutrove dežele na mnogih mestih okrušila in pohabila. Sem ter tja kaže zdaj mesto prijaznih dolcev blatne jarke, mesto ljubkih, povsod plodonosnih bregov odrte robove in strme klance. Tudi še marsikatera druga milina in lepota se je na njej popolnoma izbrisala ali vsaj zamazala. Vendar pa ji je ostalo še dovolj čudovito dražestnih črt in obik, da se domisli človek brez truda prvotnega obrazca najsrečnejše zemeljske krajine. Vivodinska in druga sosednja vina slove še zmerom daleč preko mej hrvaškega kraljestva. Tovorniki hodijo ponje o dobrih letinah iz vseh krajev in koncev, ker so uverjeni, da slajših in močnejših ne bi nikjer dobili. Ali ponje hodijo tudi o slabih letinah, ker jih uči skušnja, da se vivodinska in sosednja vina upirajo

skoraj vselej zmagovito vsem nepogodam in udarcem vremena in letnih časov. Božji blagoslov pa se usiplje Hrvatom z obilno mero tudi na polje in vrte, na hleve in dvore. Hranijo se lahko ne le s kruhom, ampak tudi s svinino in bravino, s tolstimi purani in vsako drugo kuretino. Pernate postelje vidi osupnjeni popotnik v najpreprostejših kmetiških kočah, v katerih bi pričakoval komaj slamnate. Ta rodovitnost in to bogastvo sta dar božje milosti, katerega so prinesli sveti Trije kralji gostoljubni hrvaški zemlji. In

božji blagoslov ji bo stal, dokler bodo ohranili bratje Hrvatje zlata svojstva in plemenite navade svojih očetov: spoštovanje starosti, ljubezen do bližnjega, priljudno postrežnost proti znanim in neznanim, domačim in tujim gostom in popotnikom. V spomin svetih romarjev, prišedših iz Jutrove dežele, in velike sreče, katera je došla po njih Mrakovici, je izgubila ta vas svoje staro, tako otožno ime: začela se je zvati in se imenuje še dandanašnji Jutrovca ali *Jutrovica*.



Belokranjski steljnik z brezami (foto: Milan Markelj)

za mlade

po sreči

Predstavljamo vam pisatelja Smiljana Rozmana

Pisatelj Smiljan Rozman se je rodil leta 1928 v Celju. Že kmalu se je družina preselila v Šmarje, nato na Jesenice in potem v Radovljico. Tu je tudi končal gimnazijo, nato pa je odšel v Maribor, kjer ga je zatekla vojna. Pisatelja so skupaj s številnimi drugimi Slovenci odpeljali na prisilno delo v Nemčijo. Po končani vojni je v Mariboru končal učiteljske, potem pa študiral psihologijo v Ljubljani in se preživljal kot član zabavnega orkestra. V tem času je začel tudi pisati.

Napisal je več pripovednih del za odrasle, za mladino pa naslednje knjige: Teden ima sedem dni, Čudežni pisalni strojček, Reporter Tejč poroča, Tri zgodbe, Pip, Koza Filomena, Klip, Klap in deček Mak, Sin Martin, Martin fantalin, Majhne besede – velike reči in Fantje muzikantje.

Rozmanovo pripovedovanje je na videz preprosto, neposredno vsakdanje, vendar se v njegovih kratkih, jedrnatih stavkih kaj rade skrivajo globlje resnice, to pa se kaže tudi v pričujoči zgodbi.



Oblaček Pohajaček in orel

Oblaček Pohajaček se je strašansko razjezil. Pa ne zaradi rek, ki so tekle pod njim, pa ne zaradi cest, ki so se vijugale v dolinah, pa ne zaradi vasic, ki so bile raztresene po pokrajini, pa ne zaradi gora in hribov, v katere se je včasih zaradi svoje nepremišljenosti zaletel.

Sploh ne.

Razjezil se je na velikega gorskega orla, ki se je tebi nič meni nič naselil v skalovju Snežene gore, katero je imel Oblaček Pohajaček za svojo. In da bi bilo še huje, je s sabo privedel tudi svojo ženo orlico, ki je začela valiti v gnezdu.

»Kako le more biti tako nesramen,« se je jezil Oblaček.

»Poslušaj,« mu je rekel veter Potepin. »Tvoje mesto je na nebu in ne med skalovjem. Ta lepi orel te prav nič ne moti.«

»Pa še kako me moti! Tu je moj dom in nobenega vrinjenca nočem. Mu bom že zagodel!«

Oblaček je začel razmišljati, in kdor razmišlja, najde rešitev. Ko je orel krožil na Sneženo goro, je Oblaček odbrzel proti skalovju in se naslonil nanj, tako da je zakril gnezdo z orlico.

»Zdaj pa naj le išče svoje gnezdo,« je zadovoljno rekel.

Toda orla Oblaček sploh ni motil. Svoje gnezdo je našel tudi v Oblačku. Kar zajadral je vanj in pristal na skali ob gnezdu.

To je Oblačka še bolj zjezilo. Orel ga sploh ni imel za resnega. Še več. Imel ga je za ničlo. Vanj je zajadral kot v kakšno redko meglo, ki se včasih plazi po dolinah.

Pa tudi sramoval se je globoko v sebi, da je prišel na tako neumno idolo. Zaradi tega je tudi potožil vetru Potepinu.

Ta ga je potolažil. »Poslušaj, orel te ima za nekaj povsem naravnega. Kot dež, kot sneg, kot druge oblake in kot Sneženo goro. Našel si je pač v skalovju svoj novi dom in sploh ne ve, da imaš ti Sneženo goro za svojo.«

»Ja, morda imaš prav,« je glasno pomislil nič kaj navdušeni Oblaček Pohajaček.

Komaj je končal stavek, je zaslišal orla, ki je rekel svoji orlici: »Le kaj je počenjal tisti oblak pri nama. Morda nama je zaželel dobrodošlico. Res je ljubeč, lep oblak.«

Oblaček ni verjel svojim ušesom. Kljub temu pa je rekel vetru Potepinu. »Ta orel ni slab. Zelo je vljuden, in sploh.«

Veter Potepin pa se je le nasmehnil.

Branko Rudolf

Papirnata ladjica

Iz papirja ladjica
v čisti vodi plava.
Puhasto peresce v njej.
Lepa je zastava.

V potok bi jo spustil rad?
Saj – to je mogoče!
V reke, v morja in naprej
plava, kamor hoče!

Le pogledjmo Afriko,
lepe kraje tuje,
jadrajmo v Avstralijo,
v lov na kenguruje?

V staro, vročo Indijo,
v džungle do Malajske;
blišč na morju kaže pot
do bregov Kitajske.

Pa Japonska pisana
– veter dalje piše
onstran je Amerika,
v njej visoke hiše.

Kjer je voda, tam je pot,
tu nikjer ni meje.
Plavaj drzna ladjica,
kamor veter veje.

V palmah pa se čudijo
opice, ker ladja
s puhasto zastavico
kamor koli jadra.

Potok zgrabi ladjico,
hudi so valovi.
Tok jo nosi kar naprej,
strmi so bregovi!

Plava, plava ladjica
bela, iz papirja.
Franček z dolgo palico
za njo ob bregu dirja.



Kako so si Butalci omislili pamet

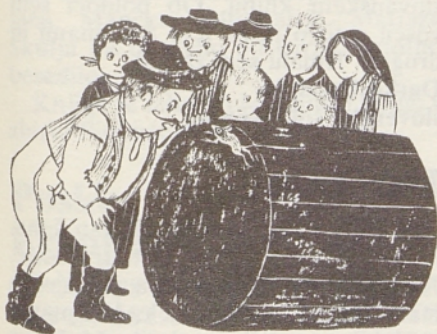
Kogar koli je tujca zaneslo med Butalce, vsak jih je hvalil na glas: »Gnoja da imajo dosti in dober koruzen kruh, niti jim ne manjka dežja in sonca in poleti muh – kakor v paradizu da žive; samo pameti da nimajo prave.«

Taka hvala je Butalcem dobro dela. In so dejali: »Ko imamo obilno vseh drugih dobrot, ni vrag, da ne bi dobili še pameti, kolikor treba – za denar je na prodaj vse! Potem bomo v Butalah brez napake!«

Pa je nanoslo in so praviti slišali o tujem mestu, da imajo pod mostom deveto šolo, v tem mestu da je toliko pameti, da jo kar v sodih prodajajo kakor kislo zemlje.

Pa so sklenili in s sodom tjakaj poslali štiri može, da kupijo vedro pameti ali dve, kakor bo kazala cena. Peljali so se s košem, okrašen je bil s smrekami, veselo so na komatih peli kraljčki.

Pripeljejo se v mesto, ustavijo se pred novo krčmo, povedo, da prihajajo iz Butal in barajo, kje bi bila na prodaj pamet. Toda so dejali, da mora biti prava, dobra roba in ne predraga, drugače je ne kupijo.



Se čudi krčmar, ali je mogoče, da so iz Butal! Kolikšna čast za njegovo hišo! In da niso mogli bolj zadeti, nego da so se ustavili tukaj: postregel da jim bo s pametjo najboljše vrste in bo pol zastonj.

Povabil jih je v hišo in ukazal gospodinji, da slavne gospode dobro postreže.

Tačas pa, ko jim je gospodinja strešla, sta krčmar in hlapec ročno ujela miš, jo spustila v sod na vozu in sod zamašila. In so bili potem možje iz Butal prav zadovoljni tudi z računom za pamet. Bali so se, da bo dražja.

Plačali so in dejali, da bodo še prišli, če jim bo pamet pošla.

Sedli so na voz in bistro odcingljali. Srečno so pricingljali v Butale. Sredi Butal so se ustavili. Kakor je bil ukazal župan, je bila zbrana šolska mladina in sta bila navzoča tudi butalski

policaj in občinski bik – to so pameti najbolj potrebni, je dejal, ti naj je bodo prvi deležni.

Povzpel se je župan na voz in dal z roko znamenje, pa so zazvonili zvonovi in počili možnarji. Tisti hip je župan odmašil sod, da pogleda noter, pa je prestrašena venkaj šinila miška, zadelala je župana ravno v brk in po županu dol smuknila na tla, skozi kričečo mladino jo je preko ceste ubrala naravnost v županovo hišo.

Butale so strmele, stare in mlade: »Joj, ojoj, takšna je pamet! Pa je pamet resnično pametna! Najprej je poljubila župana, to se spodobi, in se ni potem prav nič premišljala, kam naj gre – v županovo hišo, tjakaj spada!«

To je bilo jako všeč vsem Butalcem in so bili ponosni, da imajo pamet tako pametno.

Pa so imeli pri tej kupčiji še posebno srečo; kajti ni trajalo dolgo, pa je imela pamet mlade in je pameti kmalu bilo dovolj po vseh Butalah.

Basen

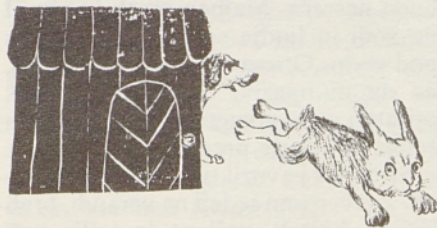
Zakaj ima zajec kratek rep?

Ko je bil zajec še majhen, se je šel učiti za tesarja. Tesarjeva družina je imela vrt in na njem veliko breskvinih dreves.

Zajec pa je vedno kaj rad hodil na vrt breskve jest. Gospodar je to videl in je zaprl zajca v delavnico. To pa tako, da je med vrati priprl zajcu rep. Vtem pa je prišel pes in zalajal. Zajec se je prestrašil in stekel v gozd, rep pa mu je ostal med vrati.

Od tedaj živi zajec v gozdu in ima kratek rep.

Zapisal Pavel Pražetina



Morda še ne veste...

da velja za najbolj strupeno kačo morska kača, njen strup je stokrat močnejši od strupa avstralskega tajpana. Najbolj se je razmnožila okrog grebena v Timorskem morju pred severovzhodno Avstralijo. Najbolj strupena kopenska kača pa je verjetno polotoška tigrovka, ki so jo našli na

Kengurujskem otoku in na Otočju sira Josepha Banksa v Spencerjevem zalivu v Južni Avstraliji. Povprečna količina strupa, ki ga izloči ena kača, bi pomorila 300 ovac.

da za najdaljšo kačo velja anakonda iz tropske Južne Amerike. Verjetno največjo anakondo so ustrelili leta 1944 ob gornjem toku reke Orinoko v vzhodni Kolumbiji; žival si je kasneje opomogla in spet pobegnila. Poprej so jo k sreči izmerili, dolga je bila 11,43 metra.

Mira Voglar

UGANKE

Okrogel je, zelo lahak,
če pihneš vanj, se dvigne v zrak,
če se dotakne tal, odskoči,
če stisneš ga, pa revež počí.

balon

Obleka na obleki,
a kje ima telo?
Kdor skuša ga odkriti,
oči ga zapeko.

čebula

Zemljico žejno zaliva,
strehe in ceste pomiva.
Žaba veselo kriči:
Oj, le še padaj, tri dni!

dež

Včasih narahlo zapiha,
lističe drobne zaniha.
Kadar močno se razpiha,
babica kašlja in kiha.

veter

Zelene so njene hlače.
Še više kot bolha skače.
Za dom ji je blatna mlaka.
Ponoči pa glasno... (akavk)

žaba

Med pticami je ptica,
ji pravijo tatica.

sraka

Moj prosti čas

Ko pridem domov iz šole, najprej opravim svojo domačo nalogo. Po nalogi grem obiskat svoje prijatelje, kjer poslušamo glasbo in igramo namizni tenis. Pozimi se smučamo, drsamo po ledu in se zabavamo z različnimi zimskimi igrami. Poleti se kopamo, igramo nogomet in še kaj drugega. Pomagam tudi mami in očetu. Mami pomagam pomivat posodo, narediti kosilo in pospravljati. Očetu pomagam kositi travo okrog hiše, kopat krompir in še kaj v delavnici. Trikrat na teden grem trenirati karate, kar je neke vrste japonska rokoborba. To je vesela igra. Večkrat grem tudi tekmoval v karateju. Nazadnje sem si priboril zlato medaljo. Dobil sem tudi že srebrno in dve bronasti. Vsako nedeljo igramo slovenski mladinci namizni tenis. Vsako soboto grem jaz in moj sošolec Jože Meglič v slovensko šolo, kjer nas uči učiteljica Terezija Hlep. Tako preživim moj prosti čas.

David Zuppin,

Na Himalaji

7. marca smo se zbrali v šoli Nibble. Obiskal nas je znani slovenski alpinist Tone Škarja, ki je bil že štirikrat na Himalaji. Kazal nam je diafilme o Himalaji in tudi o naših planinah v Sloveniji. Potem je še prikazoval film o vzponu na Mount Everest. Najbolj mi je bilo všeč, ko nam je kazal pot, po kateri so hodili. Pot je bila zelo nevarna, saj se je eden od nosačev celo ubil. Predavanje je bilo zelo zanimivo. Vsaj delno smo si ogledali od blizu Himalajo, predvsem pa smo ponosni na naše alpiniste in jim želimo še mnogo uspešnih vzponov. Ob koncu obiska smo se zbrali v slovenskem klubu, kjer smo se še pogovarjali in prepevali. Večer je prehitro minil.

Jozef Meglič,
slovenska šola Köping

V Parizu

V torek, 4. marca, smo šli v šolo v Pariz. Zjutraj ob 6. uri smo se odpeljali iz Aumetza. V Pariz smo prišli ob 10. uri. Ob 11. uri smo si ogledali »Centre Pompidou«. Zelo je bilo zanimivo, čeprav od zunaj ni lepo. Potem smo jedli. Ob enih smo si šli ogledat »Notre Dame de Paris«. Ob 4. uri smo šli na Eiflov stolp. Ogledali smo si tudi druge zanimivosti. Potem smo šli

spat. V petek smo si ogledali Versailles, videli pa smo še veliko drugih stvari, ki so bile vse zelo zanimive.

Kati Pišlar,
Aumetz, Francija

Hišica za ptičke

Z atom smo naredili majhno hišico za ptičke. Vsak dan smo opazovali, kdaj bodo prišli ptički. Dve leti ni bilo nobenega. Vsi so se bali. Nekega dne pozimi pa je prišel vrabec jest zrnje.

Zdaj pride vedno veliko vrabcev in tudi vrane. Lansko leto je vrabec naredil v naši hišici gnezdo. Vsak dan smo mu prinesli sena. Pozimi damo pticam veliko zrnja in tudi masti.

Natali Pišlar,
Aumetz, Francija

Na morju

Lani smo šli na počitnice na jadransko obalo, v Poreč. Ker nismo imeli rezervacije, smo ostali prvi dan brez prenočišča. Moja teta je bila na letovanju v bungalovu. Drugo jutro smo že ob 6. uri odšli plavat, našli smo zvezde in razne školjke. Pozneje, popoldne pa smo dobili apartma v Taru. Od tam smo se vozili okrog 2 kilometra do kopaljšča Solaris. Teta nas je vozila s čolnom ob obali.

Spoznali smo fanta iz Ljubljane, s katerim smo iskali školjke in lovili ribe. Ker smo nabrali zelo veliko školjk, smo jih nesli prodajat v mesto Tar. Bilo je precej smeha, šale in tako smo zaslužili za sladoled.

Na kopaljšču Solaris se je zgodila huda nesreča. Majhen otrok je plaval na vodi in ljudje so mislili, da gleda pod vodo. Otroci so se igrali naokrog, ne da bi opazili, da je mrtev. Naš prijatelj ga je potegnil iz vode, toda na žalost je bilo že prepozno.

Stric nas je vozil tudi v kamp Laterno. Zvečer smo sedeli na verandi, brali knjige, kartali, večkrat je prišla tudi teta z otroki. Te počitnice mi bodo ostale še dolgo v lepem spominu, saj sem si našel prijatelja, s katerim si dopisujeva.

Evgen Vejnovič,
9. r. slov. šole v Berlinu

Naša zabava

V soboto, 23. januarja, smo imeli otroci v slovenskem klubu zabavo. Zabava je bila vesela. Otroci so prinesli pakete. Otroci so dobili za jesti. Po-

tem ko smo se najedli, smo se šli igrat. Čež nekaj časa smo dobili pakete, ki smo jih takoj odprli. Nekateri so menjali, da so dobili druge. Tudi plesali smo v veliki sobi. Potem smo jedli torto. Tekmovali smo z baloni in jajci. Tisti, ki so zmagali dvakrat, so dobili čokolado. Tisti, ki so izgubili, so dobili liziko.

Aleksandra Hlep,
slovenska šola Köping, Švedska

Veeverica

Zjutraj, ko se zbudim, se oblečem in umijem. Potem grem v kuhinjo in strem orehe. Pripravim si tudi lešnike. Potem jih dam na krožnik in jih odnesem ven. Krožnik položim pod jabloko in se vrnem v hišo. Stojim pri oknu in čakam. Kmalu pride veeverica. Medtem ko veeverica je, jo hitro narišem na papir. Risbo shranim v mapi za spomin.

Elisabet Bajec,
slovenska šola Köping

Novo leto

Živim v Köpingu na Švedskem. Tu je dolga zima. Vsako zimo se veselim novega leta. Takrat sem prost tri tedne. Komaj čakam dedka Mraza. Letos mi je prinesel igračke. Na Silvestrovo sem bil z mamo in atom v jugoslovanskem klubu. Ob polnoči sem voščil srečno novo leto atu, mami in drugim. Kmalu sem zaspal.

Darko Breznik,
slovenska šola Köping

Dan žena

V marcu smo praznovali dan žena. Nastopali smo otroci in naši očetje. Jaz sem povedala in pela pesmice o mami. Mame so bile vesele. Vse mame so dobile nageljčke in darila. Moški so naredili dobro večerjo. Mame so tudi tekmoval. Tudi plesale so veliko. Vsi smo se dolgo zabavali.

Magdalena Bestjak,
slovenska šola Köping



Veeverica, narisala Elisabet Bajec iz Köpinga na Švedskem

Žive besede

Slovenska poljudna književnost za mladino se je s knjigo **BERTE GOLOB** z naslovom **ŽIVE BESEDE** temeljito obogatila. V razmeroma kratkem besedilu je avtorica pojasnila osnove iz nastanka jezikov ter se še posebej zadržala pri materinščini, zlasti ob njeni zgodovini, sodobnosti in njenima lepoti ter pestrosti. Ugotovitve, ki so vzete iz jezikoslovne znanosti, je Berta Golob spravila v sproščeno pripoved, ki se bere kot zgodba.

Knjiga *Žive besede* tako seznanja bralca z nastankom jezikov, z zgodovino slovenskega jezika in z njegovimi vrstami in na hitro, a učinkovito pove še kakšno koristno podrobnost. Od te knjige ne bodo imeli veliko le otroci ter mladina, temveč bo lahko v oporo tudi odraslim, ki se bodo ob živih besedah v mnogih primerih najbrž prvič srečali s tako zgoščeno in uporabno informacijo o jeziku.

Svojevrstno slikovitost daje živim besedam tudi risarski prispevek Marjana Mančka, fotografije Matjaža Škulja pa bistveno ilustrirajo celotno besedilo.

Knjiga je izšla pri Mladinski knjigi v zbirki Pionirjeva knjižnica.

Poskus zgodovine Kranjske

POSKUS ZGODOVINE KRANJSKE IN OSTALIH DEŽEL JUŽNIH SLOVANOV, ki ga je spisal **ANTON TOMAŽ LINHART**, je prvič izšel v nemščini, in sicer v dveh delih, leta 1788 in 1791. Tokrat sta oba dela izšla v eni knjigi, prvič v slovenskem prevodu. Prvi del je prevedla Marjeta Šašel-Kos, drugi pa Alfonz Gspan in Nada Gspan-Prašelj.

Prvi zvezek se ukvarja s pred-slovensko dobo, drugi pa je posvečen prese-ljevanju ljudstev, naselitvi slovenskih prednikov v novi domovini, njihove-mu političnemu, družbenemu, gospo-darskemu in kulturnemu življenju do padca pod frankovsko nadoblast. Knjigi so priloženi štirje zemljevidi, ki jih je priredil Linhart, ter se nam tako ta pesnik in dramatik predstavlja tudi kot zgodovinar.

Razpravo o avtorju je knjigi dodal Fran Zwitter, delo, ki ga je izdala in založila Slovenska matica v Ljubljani in velja 690 dinarjev, pa je opremila Nadja Furlan-Lorbek.

Pot do slovenske univerze

Partizanska knjiga v Ljubljani je v zbirki Znanstveni tisk izdala in založila delo **ANE BENEDETIČ** z naslovom **POT DO SLOVENSKE UNIVERZE**.

V knjigi so zajeta najpomembnejša dogajanja, ki označujejo razvojno pot nastajanja in razvijanja višjega in visokega šolstva v Ljubljani od 16. stoletja dalje, boj za slovensko univerzo v drugi polovici 19. in v začetku 20. stoletja ter reševanje univerzitetnega vprašanja v letih 1918 in 1919, ki je privedlo do ustanovitve univerze v Ljubljani.

Knjiga je bogato ilustrirana. Fotografsko gradivo je iz fototeke Arhivsko-muzejske službe univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani, instituta za slovensko literaturo in literarne vede SAZU, kartografskega oddelka Narodne in univerzitetne knjižnice, Arhiva SRS in ljubljanske semeniške biblioteke.

Knjigo, ki je izšla v nakladi 1000 izvodov in velja 200 dinarjev, je oblikoval Janez Suhadolc.

Dvojezična Koroška

Mohorjeva družba v Celovcu je tiskala, izdala in založila seznam dvojezičnih krajevnih imen južne Koroške z naslovom **DVOJEZIČNA KOROŠKA**, ki sta ga pripravila **FRANC KATTNIG** in **JANKO ZERZER**.

Gre za zelo podrobno in natančno obdelavo seznama 942 krajevnih imen južne Koroške, se pravi avstrijske slovenske Koroške, ki bo odličen za vsakdanjo rabo. Tak seznam je pred leti že izšel, a je že dolgo razprodan (avtorji Blaž Singer, dr. Luka Sienčnik in dr. Vladimir Klemenčič).

Prekmurske ljudske pripovedi

V zbirki *Zlata ptica*, ki objavlja najlepše pravljice in pripovedke iz svetovne književnosti, je pri Mladinski knjigi v Ljubljani izšla zbirka prekmurskih ljudskih pripovedi z naslovom **SLEPI BRATEC**.

Ljudsko pripovedništvo v Prekmurju je najprej zamikalo Matijo Valjav-

ca, da je že leta 1863 prvič objavil prekmursko pravljico iz Črensovec z naslovom Narodna pripovedka. Najboljši zapisovalec ljudskega blaga v Prekmurju je bil Štefan Kuhar, največ pa je tega blaga zbral učitelj Jurij Kontler.



Ena od ilustracij Jelke Reichman v *Prekmurskih ljudskih pripovedih*

Prekmurske ljudske pripovedi niso nekaj izjemnega, so pa neprecenljiv dokument časa, ko je na narodno smrt obsojeno ljudstvo tudi z njimi kljubovalo pritisku in se nazadnje rešilo v življenje.

Zbral in uredil jih je z vso skrbnostjo zdaj že umrli slovenski pripovednik Prekmurec Pavle Rožnik, ilustrirala in opremila pa jih je Jelka Reichman.

Gallusove posvetne skladbe

Med najpomembnejše diskografske dosežke na Slovenskem štejemo novo predstavitev Gallusovih posvetnih zborovskih skladb v odlični izvedbi Komornega zbora RTV Ljubljana pod vodstvom Jožeta Fürsta. Plošča je izšla pri Založbi kaset in plošč RTV Ljubljana, ki v zadnjih letih intenzivneje skrbi tudi za slovensko resno glasbo.

Izbor na plošči prinaša osemnajst kompozicij, sedem iz zbirke *Harmoniae morales* in enajst iz *Moralie*. Skladbe so večinoma posnete prvič, lahko bi rekli da prav za to priložnost.

Skladatelj Demetrij Žebre

Pri Založbi kaset in plošč RTV Ljubljana je pred kratkim izšla tudi plošča, ki predstavlja **DEMETRIJA ŽEBRETA** kot skladatelja.

Demetrij Žebre je najprej deloval kot dirigent ljubljanske Opere, potem je vodil glasbeni program ljubljanskega Radia, bil nekaj časa ravnatelj mariborske Opere, stalni dirigent zagrebške Opere, nato pa ponovno dirigent v ljubljanski Operi.

Nekaj naslovov Žebretovih skladb: *Bacchanale*, zgodnejše delo iz leta 1971, *Tek*, simfonična slika za veliki orkester, *Toccata* za simfonični orkester in *Vizije*.

Pesem slovenske dežele

Zadnjič smo se seznanili z velikansko zamisljivo Slovenske matice, da bo izdala slovenske ljudske pesmi v kar najbolj izčrpni in obenem znanstveno kritično vsestransko podprti obliki. Rekli smo, da sta do zdaj izšla dva debela zvezka, da pa je izdaja, če bo izhajala v takih presledkih, preračunana na predolgo obdobje.

Danes si oglejmo podobno knjigo. Pod naslovom PESEM SLOVENSKE DEŽELE je že leta 1975 izšla pri Založbi Obzorja v Mariboru. Pripravila jo je Zmaga Kumer in jo posvetila »slovenskim materam pevkam, varuhinjam našega izročila«. Izdana je z isto znanstveno kritično resnobo, s kakršno je zamišljena v začetku omenjene zbirke pri Slovenski matici, pri kateri tudi Zmaga Kumer sama odločilno sodeluje. Razlika je pravzaprav predvsem v tem, da poskuša biti zbirka pri Slovenski matici kar najbolj popolna, v zbirko pri Založbi Obzorja pa je zajetih z vsakega konca Slovenije in z vsakega vsebinskega in motivnega področja le po nekaj posebno značilnih pesmi, čeprav ne tako, kakor pravi avtorica, »da bi iskali samo znamenitosti, vsebinske in glasbene posebnosti, kakor bi izbirali le rozine iz potice, marveč je treba sprejeti vse, tudi vsakdanji črni kruh«.

Knjige take vrste, kakor je *Pesem slovenske dežele*, je težko izdajati, ker so drage, saj so priprave zanje dolgotrajne in oprema zamudna, vendar bi morale biti izdane tako, da bi bile tako rekoč ves čas na knjižnem trgu, saj so zakladnice slovenskega besednega, miselnega in čustvenega izročila.

To so knjige, ki bi jih morala imeti vsaka slovenska družina doma in na tujem in vsaka hiša, saj čudovito odslukavajo našo zavest in značaj, v marsičem pa so tudi neposreden odmev in odsev časov in dogodkov v njih.

V *Pesmi slovenske dežele* je zajetih blizu sto zaljubljenih (ljubezenskih), nad petdeset svatovskih, ducat pustnih, deset postnih, pet velikonočnih, dvajset otroških in tako naprej skozi vsa področja in skozi vse letne čase, skozi vse kraje in razpoloženja. Skratka, v knjigi je 537 pesmi s popolnimi

besedili, z napevi in notami, pa tudi z najpotrebnejšo razlago pri vsaki pesmi in s strokovnimi pojasnili. Še posebej pomemben je obsežen splošen uvod in zelo bogate so opombe, domiselno pa sta knjigi dodani tudi dve nepogrešljivi plošči, na kateri je posnetih petindvajset posebno zanimivih pesmi.

Vsa knjiga je tesno zrasla s Cankarjevo mislijo iz Kurenta: »O domovina, ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in je rekel: ‚Tod bodo živeli veseli ljudje!‘ Skopo je meril lepoto, ko jo je trosil po zemlji od vzhoda do zahoda. Nazadnje mu je ostalo polno perišče lepote; razsul jo je na vse štiri strani, od štajerskih goric do strme tržaške obali ter od Triglava do Gorjancev in je rekel: ‚Veseli ljudje bodo živeli tod: pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje!‘ Kakor je rekel, tako se je zgodilo... Slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkavanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poti ustavijo ter se ozro na čudežno deželo pod seboj, po tej lepoti, ki ji na svetu ni enake...«

Primer tega vriskanja in petja, pesmi slovenskega podeželja, »niso samo starine iz dna stoletij, ohranjene v spominu redkih pevk, pod težo let upognjenih babic, slovenska ljudska pesem je tudi navadna fantovska, vesela ali žalostna, je tudi drobna otroška izštevalnica za igre, je tudi prošnja za dež ali zagovor zoper ujme. Zato so v to zbirko namenoma uvrščene nekatere prav vsakdanje pesmi ali take, ki se pojo samo v prešerni družbi. Estetski in moralni pomisleki niso smeli biti ovira«. Ali prosto po Cankarju: »Vse je v nji, kar je v nas dobrega in lepega, vse, česar se v dnu srca sramujemo in veselimo, tista brezmejna, čista, materinska ljubezen, ki je pravo znamenje slovenske duše in slovenske zemlje«, »ki se smeje na glas, da bi zatajila ihtenje«.

Gotovo je, da je v slovenski ljudski pesmi mogoče zaslediti tudi vse polno snovi in motivov, ki so vanjo prišli od drugod. To priča o vključenju naših ljudi v evropsko dogajanje, pa priča tudi o medsebojni menjavi duhovnih dobrin, pri katerih ne jezik ne miselnost nista mogla biti ovira ali ukaz. In

še posebej zanimiv podatek: skoraj vse pesmi v knjigi so bile zapisane v zadnjih dvajsetih letih, se pravi, da je slovensko pesemsko izročilo še živo in da s svojimi koreninami sega daleč v srednji vek.

Knjiga *Pesem slovenske dežele* je torej kakor nalašč tudi za naše ljudi na tujem, kjer je količjak priložnosti za pevski zbor ali zborček, povsod pa je prav gotovo priložnost vsaj za družinski trio ali kvartet z žlahtnim spominom na slovensko pesem, ki pomaga krepiti vezi z domom in domačimi, ki premaguje domotožje in ki daje notranjo zaslabo sredi tujine, ali mogoče na videz res prevladujejo slovenske žalostne, polno pa je tudi norčavih in hudomušnih, ki vedrijo in so še posebej naše.

Janko Moder

Malo za šalo

Pozna ta trik

Avtobus je poln potnikov. Starejša ženska se ozira naokrog, rada bi sedla. Pogled se ji ustavi na mladem moškem, nato pa mu reče:

– Ali bi bili tako prijazni in bi vstali?

– O, ne, draga gospa, poznam ta trik. Vem, da bi takoj sedli na moje mesto.

Uštela se je

Soseda si pri sosedu sposodi dve jajci. Ko naj bi ju vrnila, ji prinese samo eno jajce. Prva soseda ji pravi:

– Toda jaz sem ti posodila dve jajci.

Druga soseda pa ji odvrne:

– Oh, oprost, sem se uštela...

Preveč misli

Jurko: Mama, zakaj ima očka tako malo las?

Mama: Zato, ker preveč misli.

Jurko: Zakaj pa jih imaš potem ti toliko?

Mama: Zato, ker... Tiho in pojdi pisat domačo nalogo!

Zapisala: Julija S., Alvesta, Švedska

»Aconcagua 1982« prva primorska alpinistična odprava

Že pol leta pred odhodom v Argentino smo se povezali z našimi izseljenci v Buenos Airesu. Stike smo vzpostavili s podpredsednikom slovenskega kluba Triglav Francem Kandusom.

Zaprosili smo jih, če bi lahko prebili pri njih dan ali dva, kolikor bi bilo potrebno za urejevanje formalnosti. Odgovor je bil kratek in jasen: »Pridite, čakamo vas«.

Presenečenje nas je čakalo že na letališču, kjer je Slovencev kar mrgolelo. Kot da bi pristali doma in ne na drugem koncu zemlje. Takoj so nas prepeljali v klub »Triglav«. Stavba je prava mala trdnjava sredi velikanskega mesta. Koliko truda so vložili v zidavo tega doma, si lahko le mislimo. Celo plavalni bazen in veliko športno dvorano premorejo. Tu nas je čakalo še več Slovencev. Vsi so hoteli najprej vedeti, od kod smo. Kmalu smo med njimi dobili ljudi iz naših krajev – Primorce. Po obilnem kosilu so nam dali prosto, da smo si lahko pripravili opremo in si malce oddahnili od dolge poti.

Zvečer smo jim prikazali diapozitive z naše odprave v Himalajo »Lhotse 81«, kar je bilo z navdušenjem sprejeto. Prenočili smo v njihovem domu, naslednje jutro pa malo na potep po mestu... Po kosilu pa z njimi po Buenos Airesu. Popoldne so nas prepeljali na lokalno letališče, od koder smo leteli za Mendozo. Slovo je bilo prisrčno. Želeli so nam mnogo sreče na gori in tudi ob vrnitvi. Čeprav ni med njimi človeka, ki bi kaj dosti zahajal v hribe, so vedeli, da se odpravljamo na zahtevno pot. Od nas se je poslovil tudi naš konzul Majcen z ženo.

Iz Mendoze nas je pot vodila še v 180 km oddaljeno naselje Puento del Inca, nato pa še dan hoje do pod steno. V bazi smo nato prebili od 7. 1. do 30. 1. 1982. V tem času smo opravili več aklimatizacijskih vzponov, si doobra ogledali steno ter jo kasneje preplezali v več smereh.

Skupina petih, med katerimi je bila tudi Tamara Likar, je na vrh prišla po »poljski smeri« z vzhoda. Druga sku-

pina štirih se je povzpela preko J stene po »francoski smeri«, tretja pa je zagrizla v še nepreplezani steber južnega vrha. Zmogli smo ga v devetih dneh, tako smo naše ime ponesli še preko ene velike stene... Ob vrnitvi nas je že v Cruz de Caña čakal trop radovednih in sitnih novinarjev, ki so hoteli zvedeti kaj več o našem vzponu. Naslednji dan je šla vest že v javnost, v vse argentinsko časopisje.

Zapletlo se je že pri imenovanju smeri. Hoteli so nam vsiliti ime »Direttissima Sur-Sur«, pa smo vztrajali, da bo »jugoslovanska smer« in uspelo nam je. Že naslednji dan smo se vrnili preko Mendoze v Buenos Aires, kjer je bil sprejem med Slovenci kar ganljiv. Pričakali so nas z našo zastavo, prišli so tudi od televizije. Zopet so nas prepeljali v Triglav, kjer jih je bilo še več, ki so se z nami vred veselili našega uspeha. Srečni in domači smo se počutili med njimi. Zvečer so nam pripravili pravo gostijo, med katero smo po televiziji spremljali posnetke o vrnitvi naše odprave.

Ganljivo je bilo videti predvsem naše starejše Slovence, ki so tu že izpred vojne, kako jim solze polzijo po licih. Od kar so tu, so na TV prvič videli našo zastavo in slišali našo govorico.

Zatrtili so nam, da zdaj, ko ve toliko ljudi za naš uspeh, bodo še lažje povedali, od kod so in kateremu narodu pripadajo. Gostija se je zaključila s slovensko pesmijo v poznih nočnih urah. Njihovi gostje smo bili še ves naslednji dan, dokler nam ni pot pokazala dalje. Slovo na letališču je bilo prav ganljivo. Poslovali smo se z željo, da se še kdaj srečamo, morda tudi na rodni zemlji.

Preko Ria in Madrida smo nato 5. februarja 1982 popoldne prispeli v Zagreb, kjer so nas sprejeli svojci in ožji prijatelji. Tako se je končala naša pot. Spet smo doma, kjer je gotovo najlepše in kamor tudi spadamo.

Najlepše se zahvaljujemo vsem rojakom, ki so nam pomagali v kakršnikoli obliki. Radi bi se jim tudi zahvalili za prisrčen sprejem, za kar se jim bomo oddolžili, ko jih bo južni veter spet zanesel na rodno zemljo.

Člani 1. Primorske alpinistične odprave »Aconcagua 1982«

Učbenik slovenščine

ZAKAJ NE PO SLOVENSKO SLOVENE BY DIRECT METHOD

ponovno v prodaji!

Številni slovenski rojaki po svetu in številni tujci, ki so se želeli naučiti slovenski jezik, so že pred leti spoznali pravo vrednost tega modernega učbenika, ki ga je izdala Slovenska izseljenska matica.

Učbenik sestavlja knjiga z razlago v angleškem jeziku in šestih malih gramofonskih plošč v ličnem skupnem ovitku. Zaloga kompletov je bila kmalu razprodana, glede na veliko zanimanje pa se je Slovenska izseljenska matica odločila, da ponovno dopolni večje število izvodov z gramofonskimi ploščami.

Učbenik slovenščine za tujce »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« – Slovene by direct Method je primeren tako za tiste, ki že imajo osnovno znanje slovenščine, pa bi si ga želeli le obnoviti in razširiti, kakor za tiste, ki ne znajo ničesar, in bi se radi naučili slovensko za vsakdanjo rabo. Avtor učbenika je znani slovenski jezikoslovec, univerzitetni profesor dr. Jože Toporišič, ki se je v zadnjem času uveljavil zlasti s slovniciami slovenskega jezika za osnovne in srednje šole in tudi z znanstveno slovensko slovnico. Cena: 20.–USA \$ Poštino zaračunavamo posebej. Komplete učbenika »ZAKAJ NE PO SLOVENSKO« lahko naročite na našem naslovu:

Slovenska izseljenska matica
6100 Ljubljana
Cankarjeva 1/II
Slovenija-Jugoslavija

mislimo na glas

O, marsikaj vem, pa ne povem

Besede padejo, globoko zasekajo in zabole prizadete, neprizadete pa razburijo in jim zbude radovednost. Kje so bile izrečene? Morda v veseli družini na glas. Morda je tisti, ki je to povedal, preveč popil, pa se mu je zareklo. Lahko tudi, da je gobezda in se je hotel s tem posebej uveljaviti pred drugimi. Ali pa je to pred drugimi povedal nalašč, z namenom, da bi nekoga čimbolj prizadel, mu škodoval. Prav pogosto pa so takšne reči zašepetane »zaupno« med dvema – morda v šoli, morda na delovnem mestu, morda med znankama na trgu ali celo doma v družini.

Vselej razburijo, zabole zbudijo radovednost, morda tudi ponekod škodoželjnost. Babje čenče, pravijo nekateri, a vseeno nekje v tebi ždi radovednost in sum: morda je pa le nekaj za tem? In se ob priliki zaupaš nekomu, ki ti je blizu in mu zaupaš. In morda ta tvoj sum še potrdi.

Kdo ti si mislil kaj takega!

Stvar se razrašča, dobiva oblike, iz drobnih nitk nastanejo korenine... Potem so seveda tu posledice: jeza, prepiri, sovraštvo, tožbe, preklici v časopisih in morda še marsikaj hujšega.

Mnogi med vami bi lahko kaj povedali o tem. Iz svojih izkušenj ali iz izkušenj svojih znancev. Morda tudi, kako se lahko vse to razraste v veliko nesrečo, ki zaprepasti in v živo prizadene celo brezvestneže, ki so hote ali nehote vse to sporožili. Dogodek, ki vam ga bom opisala, je izpred nekaj let. Vsi časopisi so o njem pisali. Vse natanko so opisali kako se je zgodilo, niso pa omenjali vzrokov in posledic, čeprav so bile zelo očitne.

Zgodilo se je na Dolenjskem. On in ona, njunih imen se več ne spominjam, oba mlada delavca, sta se spoznala med delom v tovarni, se zaljubila in vzela. Stanovala sta pri njegovi materi v majhnem kraju in se vozila na delo z avtobusom. Tesno je bilo v stari bajtici pri materi, onadva pa sta bila mlada in polna načrtov. Pa so se dogovorili: mati jima je dala njivo na zgornjem koncu. Tam si bosta zgradila no-

vo hišo. Za vse topa je bilo seveda treba veliko denarja. Prihranki obeh so že pri izdelavi načrtov skopneli, tudi posojilo ni zadoščalo, kajti želela sta si lepo hišico z nadstropjem in veliko teraso. Šla sta delat v Nemčijo, da si prislužita marke. Pridno sta delala, zelo varčevala. Doma na materini njivi pa je sicer počasi rasla nova hiša, njun dom. Ob počitnicah sta tudi sama ves čas pridno zidarila, kakor pač delajo vsi naši ljudje.

Potem pa je ona zanosila in dobila sinka. Z otrokom se je vrnila domov na Dolenjsko. Hišo so medtem že prekrili in že takrat se je videlo, da bo najlepša v tem majhnem kraju. In že takrat so se sprožile med ljudmi govornice o tej »bahati« hiši in njenih lastnikih. Le zakaj takšno hišo? Pa vzdano kad s ploščicami mislijo imeti, pa tape te na zidovih, pa... Če bi bila skromnejša, če bi zidala kakor pri nas, se mu ne bi bilo treba ubijati z delom na tujem.

Ko je bilo sinku dve leti, ga je prepuстила na skrb tašči in se spet zaposlila doma v tovarni. Vozila se je z avtobusom. Potem pa se ji je mladi sosed, ki je tudi delal v tovarni, ponudil, da jo na delo vozi s svojim fičkom. Rada je sprejela, saj je s tem tudi prihranila in ni ji bilo treba hiteti daleč na postajo avtobusa.

Vse to so seveda ljudje opazili. Ha, ste videli, mlada gospa se vozi na delo z avtom, seveda, saj bo kmalu dobila svojega, ki ga ji bo mož pripeljal iz Nemčije, ja, pa s sosedom, ki jo vozi se kaj dobro razumeta... Nekaterim se je zdelo, da se zdaj lepše oblači, da se drugače frizira in potem so se s temi pripombami lotili tašče. Ta je bila seveda vsa iz sebe. Ogorčena nad snaho. Vse je verjela in si še več mislila. Prijela je snaho, ta pa jo je grobo zavrnila: Kaj te pa to briga!!

Vsa v ognju hude jeze je mati pisala sinu v Nemčijo: Vrni se čimprej in naredi red! On je poznal mater in vedel, da snaha dosti ne mara. Ni se razburil, ženi je zaupal. A mati je še in še pisarila. Pa je začel dvomiti in se je vrnil nekaj mesecev prej kot je nameraval. Žena ga je bila vesela in zdela se mu ni nič kaj drugačna. Vesel je bil nove lepe hiše in sinka, ki je imel že štiri leta. Tisto, da se žena vozi s sosedom na delo, se mu ni zdelo nič takega. A mati mu ni dala miru. Nепrestano je vrtala: Si jo že prijel? Kaj ne vidiš, kako je spremenjena, vsa šavra-sta? Šleva si, če vse požreš. Saj se ti vsi smejejo.

Začel je piti. In ko je bil pijan so se vsi dvomi proti ženi, ki so se nakupičili v njem, še povečali. Potem je prvokrat pretepel ženo. Tako se je začelo. Še in še jo je pretepal, ona pa se je uprla: Če boš tak, bom odšla in otroka bom vzela s seboj.

To groznjo je potem premleval dan za dnem. In pil. Življenje v lepi novi hiši ni bilo veselo. Ljudje so se muzali in kimali: Nekateri bi radi imeli vsega več, pa ne gre. Mati ga je bodrila: Kar postavi se, saj si mož in hiša je naša. Sam v sebi je bil ves razlomljen, pa ni nikogar imel, ki bi mu prav svetoval in ga potolažil. Odločil se je: Vsemu bom naredil konec.

Neko nedeljsko dopoldne je nepričakovano pripeljal sinka k materi. Prosil jo je, naj otrok za tisti dan ostane pri njej.

Dobro uro zatem je iz nove hiše na cesto planil mlad moški ves v plamenih. Povedal je, da hiša gori in je njegova žena tam notri, potem je omedlel. S težavo so pogasili obleko na njem in ga hudo opečenega odpeljali v bolnišnico. V goreči hiši, kjer je bilo vse polito z bencinom pa so našli njegovo ženo. Mrtvo.

Tako se je žalostno končala ta zgodba o dveh mladih, ki sta si zgradila novo hišo, da bi v njej srečno živela. Kdo je bil kriv njune nesreče? Onadva? Nihče? Ali pa morda po malem – vsi?!

INA

filatelija

V tednu Rdečega križa (od 8. do 15. maja) je bila tudi letos v obvezni rabi na vseh poštinih pošiljkah v domačem prometu (razen na pošiljkah knjig, časopisov in časnikov) doplačilna poštna znamka za en dinar. Letošnji teden je bil posvečen samopomoči in vzajemni pomoči, zato je na dvobarvni znamki prikazan stisk roke ob mottu tedna v jeziki naših narodov. Ofsetni tisk v prodajnih polah po 50 kosov je oskrbel Zavod za izdelavo bankovcev v Beogradu.

Letošnji emisijski načrt je že doživel nekaj sprememb in bodo tako izšle še naslednje izdaje:

14. maja – **Svetovno nogometno prvenstvo**, štiri znamke (3.50, 5.60, 8 in 15 din), natisnjene skupaj v mali polji, naklada 500.000 polj;

24. maja – **Živali**, štiri znamke za 3.50, 5.60, 8 in 15 din;

25. maja – **90-letnica rojstva predsednika Josipa Broza Tita**, znamka za 3.50 din v polah po 9 kosov;

26. maja – **XII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije**, znamki za 3.50 in 8. din ter blok za 30 din;



vaš kotiček

Partner

Ob koncu julija letos se selim iz Švedske v domovino in iščem partnerja, s katerim bi si delila stroške selitve. Naslov: Terezija Hlep, Byjords g. 5 a, 73100 Köping, tel. 0221/190-54

Prodajam enodružinsko stanovanjsko hišo v dvojčku: tri sobe, 3 kabineti, kuhinja, kopalnica z WC in WC v pritličju, garaža v stavbi, telefon in 170 m² vrta. Podstrešje je možno predelati v mansardno stanovanje.

Hiša leži ob mestni avtobusni progji št. 1 – v trnovskem predelu mesta. Trgovine, čistilnica, zdravstveni dom, frizer – vse je v oddaljenosti od 100–800 m. Cena je 6.500.000,00 din. Ponudbe na naslov: **IVAN BOŽIČ, Vipavska 16 a – Ljubljana, tel. 061 262-516**

Na prodaj je 1.000 m² zemljišča (lahko tudi manj), ki je primerno za gradnjo. Iz Kopa je oddaljeno 1 km in 150 m od glavne ceste. Informacije na tel. (066) 21-939.

Prodajam štirisobno stanovanje v novem delu Kopa (Semedela), staro štiri leta. Ponudbe pod »ugodno« na naslov uprave Rodne grude pri Slovenski izseljenski matici.

Naprodaj so izvorni deli ženske narodne noše. Pokličite telefon (061) 212-787 po osmi uri zvečer. Informacije pa lahko dobite tudi pri Slovenski izseljenski matici v Ljubljani.

Prodajam trisobno komfortno stanovanje s telefonom v centru Ljubljane, vseljivo v letu 1982. Ponudbe pošljite na naslov: **Helena Kelhar, Prekmurska ul. 3, 61000 Ljubljana, tel. v večernih urah – (061) 320-609**

Prodajam hišo v Domžalah, hiša je v gradnji med 3. in 4. fazo, ca. 300 m² stanovanjske površine z 800 m² zemlje, komunalno urejeno, na zelo lepem kraju. Hiša je primerna tudi za obrtno dejavnost.

Ponudbe pošljite na upravo Rodne grude pri Slovenski izseljenski matici v Ljubljani.

Na lepi legi prodajam novejšo hišo z gospodarskim poslopjem in 5.000 m² zemlje, oddaljeno 10 km iz Ljubljane. Imetje je primerno za opravljanje kmetijske dejavnosti ali obrtnike.

slovenski lonec

Gorenjska zidana potica

Iz 75 dag mehke moke, 10 dag masla (ali margarine), 3 rumenjakov, 10 dag sladkorja, 0,3 l mleka, žlice ruma, čajne žličke soli in vzhajane kvasa (4 dag) zamesimo testo, ki mora dvakrat vzhajati. Medtem pripravimo sestavine za nadev: šest dan starih žemelj zrežemo na rezine. V mlačnem mleku vzžvrkljamo 3 jajca in polijemo po žemljah, da se namočijo. Posebej pripravimo 75 dag domače skute, ki ji dodamo tri stepena jajca in pol litra kuhane smetane, nekaj žlic sladkorja, cimet, nastrgano limonino lupino in 5 dag v rumu namočenih rozin. Posebej grobo sesekljamo 10 dag orehovih jedrc.

Ko je testo dvakrat vzhajalo, ga pregnetemo in razvaljamo za prst debelo. Testo vložimo v pekač, ki smo ga namazali z maslom in to tako, da sega tretjina testa čez rob pekača. Začnemo polagati nadev: najprej potresemo testo z grobo sesekljanimi orehi, ki jih pokrijemo s plastjo žemljevih rezin, na te nadevamo za cm debelo plast skutinega nadeva. Vrstni red ponavljamo, dokler ne porabimo vsega nadeva, ki pa ne sme segati čez rob pekača. Končno nadev pokrijemo s testom, namažemo s stepenim jajcem in pustimo, da še malo vzhaja. Potico pečemo tričetrt ure v srednje vroči pečici. Pečeno potresemo s sladkorjem, ko se malo ohladi jo zrežemo na porcije in ponudimo še toplo.

Ajdov parjen kolač

Kilogram lepe ajdove moke presejemo in poparimo s pol litra vrelega mleka, malo solimo, dobro premešamo in ohladimo na 35 stopinj. V skodelico damo nekaj žlic mlačnega mleka, ga sladkamo in dodamo 4 dag kvasa in pustimo, da vzhaja. Posebej penasto vmešamo 3 rumenjake, 10 dag sladkorne sipe in 25 dag surovega masla in vse to dodamo ohlajenemu ajdovemu testu. Nazadnje primešamo še vzhajan kvas in 10 dag grobo sesekljanih orehovih jedrc. Testo nato stepamo toliko časa, da postane gladko in mehurčasto. Nato naj na toplem vzhaja. Ko vzhaja, ga ponovno pregnetemo in damo v model za kolače, ki smo ga prej namazali z maslom. Ko ponovno vzhaja, ga eno uro pečemo v srednje vroči pečici.

27. julija – 150-letnica rojstva slikarja Djure Jakšiča, znamka za 3.50 din;

30. julija – Svetovna prvenstva: kajak – Beograd, dviganje uteži – Ljubljana in gimnastika – Zagreb, tri znamke po 8 din;

3. avgusta – 150-letnica rojstva skladatelja Ivana Zajca, znamka za 3.50 din;

1. septembra – Muzejski eksponati, štiri znamke za 3.50, 5.60, 8 in 15 din;

3. septembra – Varstvo okolja, znamki za 8 in 15 din v polah po 9 kosov;

2. oktobra – Otroški festival »Radost Evrope«, znamki za 8 in 15 din v polah po 9 kosov;

27. novembra – Umetnost v Jugoslaviji skozi stoletja, pet znamk za 3.50, 5.60, 6, 8 in 15 din v polah po 9 kosov in

7. decembra – 125-letnica rojstva slikarja Uroša Prediča, znamka za 3.50 din.



Zaradi predvidenih sprememb poštne tarife bodo v drugi polovici leta v nekaterih od navedenih serij spremenjene nominalne vrednosti znamk, izšle pa bodo tudi nove frankovne znamke. Še vedno pa ni določen datum izida znamke »Nacistična taborišča v Jugoslaviji 1941–1945«, ki bi morala iziti že lani, pa je bila zaradi tehničnih ovir prestavljena na drugo polovico tega leta.

Iz zaloge Slovenske izseljenske matice

KASETE

Popevka Vesele jeseni 79, Slovenska popevka Ljubljana 80, ansambel Slak: Popotnik I, ansambel Slak: Popotnik II, ansambel Štirje kovači: Luči Slovenj Gradca, ansambel Avsenik: Glasba najlepši spomin I, ansambel Avsenik: Glasba najlepši spomin II, Andrej Šifrer: Vse manj je dobrih gostiln; pravljice na kasetah: Tek za čevlji, Martin Krpan, Kozlovska sodba v Višnji gori, Župančič – recital, pesmi na verze Otona Župančiča, Prešernova podoba

PLOŠČE

Obirski ženski oktet, ansambel Avsenik: Biseri Slovenije, ansambel Slak: Na vseh straneh sveta, ansambel Vita Muženiča: Srečno, ansambel Avsenik: Glasba najlepši spomin, ansambel Mihe

Dovžana: Pesem in citre, ansambel Slovenija: Naša dolina, Andrej Šifrer: Moj Žulj, ansambel Mihelič: Vesela polka, ansambel Veseli planšarji: Cokle imamo nove, ansambel Slak: Popotnik, Slovenski oktet: S pesmijo okoli sveta, napevi iz Rezije: Nediški poubi, Dolina Rezije, ansambel Slak: Postojnska jama, folklorna skupina France Marolt: Slovenski ljudski plesi in pesmi, ansambel Kmetec: Moja ljubljena dežela, ansambel Slak: Od sanjave Mure,

KNJIGE

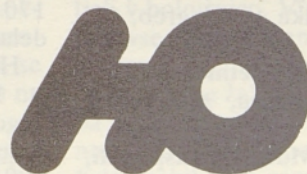
Zakladi Slovenije – angleška, Slovensko ljudsko izročilo, Tito – ilustriran življenjepis, Franc Kurinčič: Na tej in na oni strani oceana, Jerneja Petrič: Svetovi Louisa Adamiča, Jože Bajec: Slovensko izseljensko časopisje – bibliografija, Slovenske ljudske pripovedi, Louis Adamič: Orel in korenine, Narodne vezenine na Slovenskem, Slovenska ljudska noša, razne slikanice za otroke.

Naročila pošljite na naslov:

Slovenska izseljenska matica, 61001 Ljubljana, p.p. 169
Slovenija-Jugoslavija

HP KOLINSKA

prehrambena industrija n. sol. o.
Kolinska 61112 Ljubljana,
Šmartinska 30, pp 16



GOSTINSKO PODJETJE

HOTEL PUGLED

p.o.,
sedež KOČEVJE

Trg zbora odposlancev 64

- Pošta 61330 Kočevje, poštni predal 32
- Telefon: N.C. (061) 851-286 za upravo (direktor, tajništvo, računovodstvo), recepcijo in restavracijo hotela »PUGLED«.
- Direktor 851-361,
- žiro račun pri SDK Kočevje št. 51300-601-10168



GRADBENO
PODJETJE
BEŽIGRAD
LJUBLJANA · PODMILŠČAKOVA 24

TOZD GRADBENA OPERATIVA:

sektor I. tel. 317-848
sektor II. tel. 313-144
sektor III. tel. 313-427

TOZD SERVISNE DEJAVNOSTI:

tel. 341-977
tel. 341-963
DSSS: tel. 313-281

Specializirani smo za vzdrževalna dela, adaptacije stanovanjskih, poslovnih in industrijskih zgradb ter uslug s področja gradbeno obrtniških del. Vršimo tudi manjše industrijske in stanovanjske novogradnje.

TOZD servisne dejavnosti nudi vsem graditeljem grobo malto, acetilensko apno, gotovo armaturo po prinešenih načrtih. Z nabavo polizdelkov je gradnja hitra in poceni.

Vse informacije dobite na telefon 341-977.

aerodrom ljubljana



Pravijo, da je prvi vtis tudi najpomembnejši. Ko boste to poletje stopili iz letala, s katerim ste pravkar pripotovali, bo vaš prvi korak na domačih tleh, korak po letališki ploščadi. Zavedamo se, da je to, kako boste v tem trenutku sprejeti, v mnogočem odvisno od naših letaliških služb. V pogovoru s prijatelji, kjerkoli že, boste gotovo omenili, kako ste bili pričakani na našem letališču. Prizadevali si bomo, da boste po svetu ponesli le dober glas o vašem sprejemu, najsi bo to pri potniškem servisu, takrat ko se boste osvežili v restavraciji ali v prijetnem gaju, v senci košatih smrek ali kjerkoli drugje na letališču. Pričakujemo vas!



aerodrom
ljubljana

INTERTRADE

PODJETJE ZA MEDNARODNO TRGOVINO – INTERNATIONAL
TRADE CORPORATION

61000 LJUBLJANA, Moše Pijadejeva 29

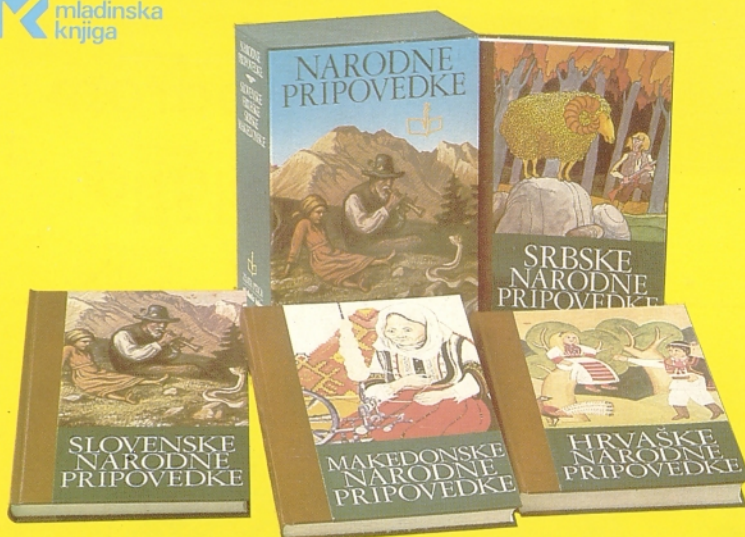
- ZASTOPSTVO IBM
- TRGOVINA
- ZASTOPSTVA TUJIH FIRM
- OBDELAVA PODATKOV

SLOVENSKE, HRVAŠKE, SRBSKE IN MAKEDONSKE

NARODNE PRIPOVEDKE

Starši, razveselite svojega otroka z dobrimi knjigami, obogatite jih z domišljijским svetom pravljic in pripovedk naših narodov

M založba
mladinska
knjiga



V štirih knjigah, vloženi v poslikano kartonsko škatlo, so zajete najlepše pravljice in pripovedke štirih jugoslovanskih narodov.

V vsaki knjigi je izčrpna spremna beseda, krasijo pa jo barvne ilustracije priznanih slovenskih slikarjev.

Svojega otroka, ki živi z vami v tujem okolju, boste s pomočjo teh knjig seznanjali z domovino, z njenimi značilnostmi in kulturno zgodovinskimi lepotami.

Pravljичni junaki, ki jih bo vaš otrok spoznal ob teh knjigah, bodo postali njegovi neločljivi prijatelji. Obenem pa tudi veste, kako vsaka dobra knjiga pravljic in pripovedk ugodno vpliva na otrokov duševni razvoj, na njegovo otroško ustvarjalnost, ki mu je še kako potrebna pri učenju in pri igri.

Izkoristite izjemno priložnost in razveselite svojega otroka!

Vse knjige so trdo vezane. Podrobnejše informacije o teh izvrstnih knjigah za otroke in o vseh drugih naših knjižnih izdajah boste dobili, če nam pišete na naslov:

MLADINSKA KNJIGA, Izvozni oddelek, Titova 3, 61000 Ljubljana, Jugoslavija

SLOVENSKE NARODNE PRIPOVEDKE

Kakor je zapisal v spremni besedi k tem sedeminpetdesetim pripovedkam Milko Matičetov, so vse po vrsti preproste, sveže, ostre, skoraj grobe, večkrat pa duhovite, prožne kot gorski potok in lepe kot divje rože. Slikovne priloge pa predstavljajo reprodukcije vrste znanih narodopisnih slik Maksima Gasparija.

HRVAŠKE NARODNE PRIPOVEDKE

V drugi knjigi je zbranih 69 hrvaških narodnih pripovedk v prevodu Cvetka Zagorskega in z ilustracijami Maričke Koren. Tako spoznamo ljudske pripovedi iz različnih hrvaških pokrajin, kakor so jih pripovedovali in kasneje zapisovali v različnih narečjih in podnarečjih.

SRBSKE NARODNE PRIPOVEDKE

Knjiga prinaša kar 116 večinoma krajših besedil v prevodu Alojza Gradnika in Severina Šalija. Med izbranimi pripovedkami je dobra polovica besedil, ki jih je bil zapisal in obdelal že največji mojster Vuk Karadžić, nekaj jih je iz Vrčevičeve zapuščine, ostale pa so prispevali drugi zapisovalci, ki so tudi ohranili njihovo prvobitno očarljivost. Knjigo je ilustriral Kostja Gatnik.

MAKEDONSKE NARODNE PRIPOVEDKE

Izbor prinaša 76 ljudskih pripovedi v prevodu Maksa Robiča. Tudi makedonske pravljice so motivno bogate, imajo svoje junake, podobe iz vsakdanjega življenja, imena narodov in ljudstev, s katerimi so prihajali v stik Makedonci, in velike krajevne legend in izročil, v katerih nastopajo krajevni junaki. Knjigo je ilustrirala Irena Majcen.